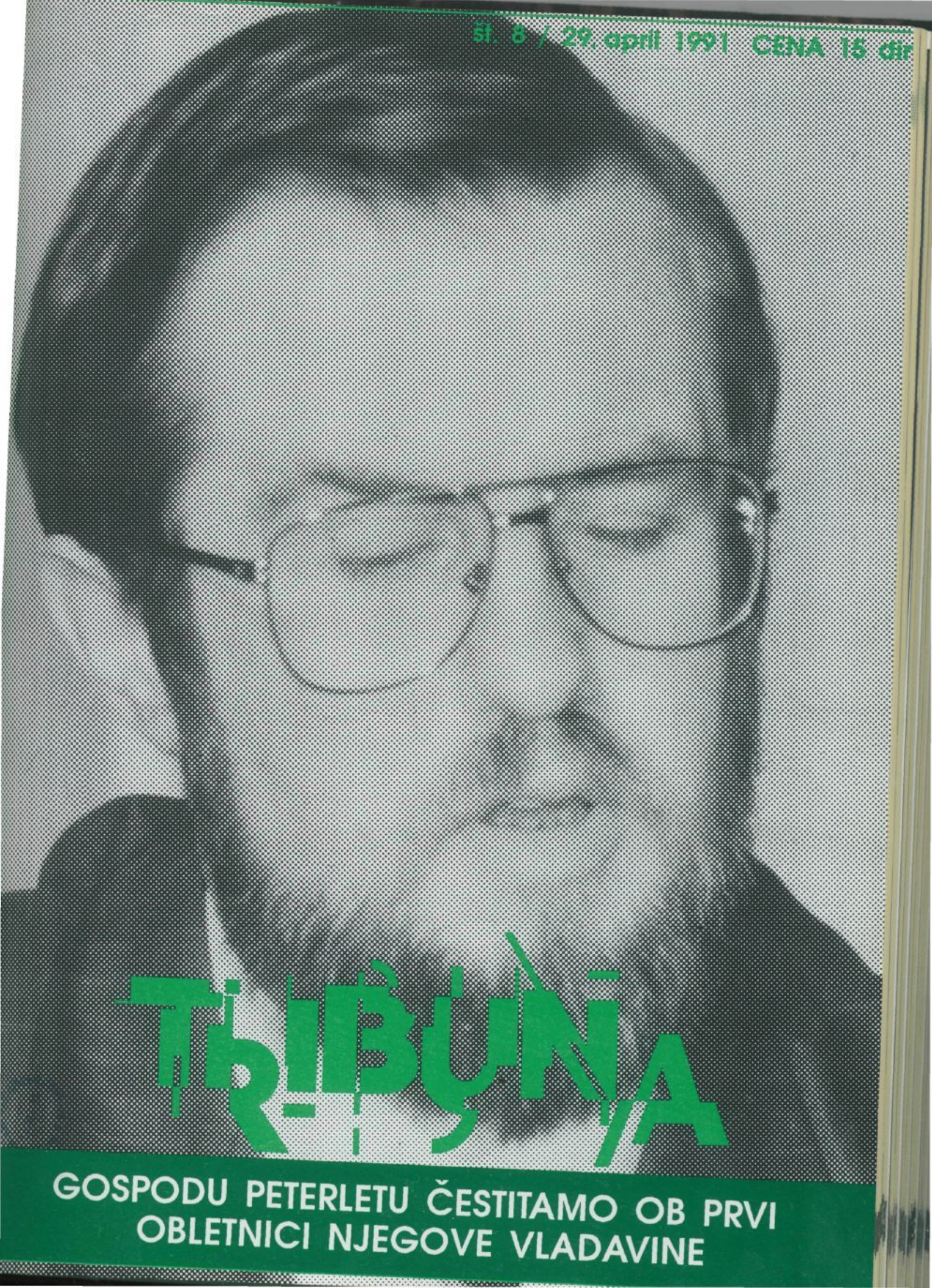

TRIBUNA

GOSPODU PETERLETU ČESTITAMO OB PRVI
OBLETNICI NJEGOVE VLADAVINE

PENNE LOPE
ANN MILLER

TRIBUNA

KAZALO

- 4 Andrej Poznič,
predsednik DNS
- 8 Šešelj ruši Hišo
cvetja
- 10 dr. Ciril Ribičič,
predsednik SDP
- 16 Pravaš Paraga
- 18 Albanija iz
novinarske
beležke Erike
Repovž II
- 21 Ženeva:
mesto narodov
- 27 Alenka Kunaver,
predsednica
dijakov
- 28 Dnevnik
dr. Mance Košir
- 34 Film:
Pleše z volkovi
- 37 Teater
- 40 Art
- 42 Spoti po Kitajski
- 44 PoP 84
- 46 Gary Gray
- 48 Casablanca

POSEL STOLETJA

Bodo slovenski parlamentarci uspeli v tekmi s časom, ki jim ga narekuje plebiscitna zaveza? Če upoštevamo determinante časa, potem je njihovo podjetje tvegano: majav Peterletov kabinet, taktični zasuk srbske osi v jugoslovanskih pogajanjih in konservativno razpoložena mednarodna skupnost.

Od konsitutiuranja oblasti je na relaciji predsedstvo-vlada-parlament prihajalo do kratkih stikov, kar je v tako oblikovani oblasti, kot je slovenska, povsem pričakovano. Nekoliko manj pričakovano pa je Kučanovo razočaranje na zadnjem zasedanju skupščine zaradi premierove odsotnosti, kar med drugim kaže tudi na to, da v teh "usodnih časih" prave koordinacije ni. Verjetno je nikdar ni niti bilo. Še bolj zastrašujoče - predvsem za Demosovo večino v parlamentu - pa so odstopi ministrov: tistih, ki so Peterletu svoje izjave že vročili, in tistih, ki Peterletovega pisma še niso prejeli. V razmerah, ko kadrovska nestabilnost vlade ne more spremljati hitrega razdruževalnega tempa, je delo parlamenta še toliko težje.

Še bolj premisleka vredna je zunanje-politična determinanta. Nazadnje jo je najbolj jasno izrekel ameriški veleposlanik v Jugoslaviji Zimmermann: Slovenija neupravičeno pričakuje ekonomska darila za odcepitev. Če je slednja izjava veljavna, si lahko Slovenija privošči posel stoletja: za to, da v Jugoslaviji ostane še nekaj časa in igra vlogo parne lokomotive, ki puha demokracijo, naj zahteva nagrado.

Dilemo, ki jo pred slovensko diplomacijo postavlja svet - pogajanja o enotni Jugoslaviji z verjetnim kompromisom ali izolacijo, je mogoče rešiti tudi na zgoraj opisan način. Ker pa je v slovenski politiki vse premalo pragmatičnosti in vse preveč zgodovinske napuhlosti, bo posel stoletja verjetno padel v vodo.

Branko Čakarmiš

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. • Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496 telefax (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. • V.d. odgovornega urednika: Branko Čakarmiš. • Lektorica: Nives Klinc. • Cena 15 din. • Publikacija je obdavčena po 10. alineji 1. točke ter številke 8 Zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev (Uradni list SFRJ, št.4/91). • Naslednja številka izide 13.maja 1991.

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje s indeksom kupijo Tribuno po ceni 5 dinarjev.

Spoštovani gospod rektor,

Društvo Lucien Tesnière je na svojem zboru v prostorih Društva slovenskih pisateljev decembra lanskega leta pooblastilo svoj upravni odbor, naj se obrne na Vas s prošnjo za vašo privolitev in morebitno sodelovanje v zvezi s počastitvijo spomina slavista in slovenista Luciena Tesnière, ki je v letih 1920 - 1924 živel in delal kot lektor francoskega jezika v Ljubljani, s spominsko ploščo, ki bi jo vzdali v prostorih Univerze.

Odkritje spominske plošče bi bila lepa priložnost za prireditev mednarodnega simpozija v počastitev osebe in dela Luciena Tesnière. Za ta simpozij je med strokovnjaki po svetu in pri nas že sedaj veliko zanimanje. Odkritja spominske plošče v prostorih Univerze bi se udeležili tudi predstavniki univerz, ki ohranjajo spomin Luciena Tesnière in nadaljujejo njegovo delo, predvsem v Pariza, Montpellierja, Strasbourga in Besançona.

V prilogi Vam pošiljamo dokumentacijo, ki prča o pomembnosti Tesnièrovega dela in o široki podpori, ki jo je ta iniciativa dobila v domači in mednarodni znanstveni javnosti.

S tovariškimi pozdravi

Upravni odbor društva
Lucien Tesnière,
Ljubljana

Popravek

Bralkam in bralcem se opravičujemo zaradi napake, ki se je v prejšnji številki pojavila v članku »OB OBISKU MLADE INICIATIVE V ZDA«.

Pravilna formulacija se glasi:

IYUD, v kateri je MLIN pri SDZ eden od ustanovnih članov združuje mladinske organizacije strank, ki so včlanjene v IDU: avstrijska ljudska stranka, britanska konzervativna stranka, ameriški republikanci,

avstralski liberalci, konservativna progresivna liberalna stranka, danska konzervativna ljudska stranka, nemška CDU in CSU, grška Nova demokracija...

Pomembno vlogo ima pri tem tudi Evropska demokratična zveza (EDU), kjer je SDZ zaprosila za status opazovalca.

Uredništvo

»Protivsiljevanju praznika«

Odgovor Slovenskim krščanskim demokratom

Poleg objav v medijih ste tudi mene osebno obvestili o svojih sklepih, stališčih, ocenah o praznovanju petdesetletnice OF oziroma proti praznovanju.

Nedvomno imate vso legitimno pravico, če uporabim vaš jezik, da javno izpovedujete, kar ste zapisali. Celo prav in pošteno je, da je vsak odkrito in povsod in samo to, kar v resnici je. Toda: po evropskih in ne le slovenskih kriterijih sta bila in ostajata slovenski upor in boj proti okupatorju del skupnega boja zmagovitih zavezniških sil proti fašizmu; OF pa je ta boj na Slovenskem organizirala in vodila. Zato se je Predsedstvo Republike Slovenije odločilo, da se petdesetletnice njene ustanovitve in začetka upora proti okupatorju spomni z dostojanstvom, s kakršnim vsi civilizirani narodi praznujejo svoja zgodovinska državotvorna in osvobodilna dejanja.

Glede sredstev iz proračuna, namenjenih izključno za osrednjo proslavo, ki naj bo predvsem proslava osamosvajajoče se slovenske države, pa samo to: razmerje med tistimi, ki zanikate zgodovinski pomen

NOB, in tistimi, ki ga priznavajo, je po javnomnenjskih raziskavah 1:10; torej niti polovica volilnega telesa vaše stranke se ne izreka za takšen odnos do OF in NOB, kakršen veje iz vaših sklepov, med katerimi je sklicevanje na davkoplačevalce... no, pustimo stavek nedorečen. Za resno razpravo o zajemanju denarja iz žepa davkoplačevalcev je bilo in še bo dovolj priložnosti in utemeljenosti za protest.

Sicer pa je s prazniki tako, tudi z nacionalnimi: v poštev ga jemlje samo tisti, ki ga kot praznik občuti, nobeno vsiljevanje nič ne pomaga. Vaša zaskrbljenost v tem smislu je torej povsem odveč.

Ciril Zlobec,
član Predsedstva RS in
predsednik Odbora za proslavo

NEO-LUDIZEM SLOVENSKE SREDNJEŠOLSKIH PROFESORJEV?

Da, to je prava definicija njihove grožnje, ki so jo artikulirali med potekom dvodnevne stavke dne 16. in 17. aprila. To, da nameravajo odklanjati stike s starši (gov. ure) in celo to, da ne mislijo izvajati zaključnih obveznosti (konference, spričevala itd.) presega vse meje. Žrtve so še vedno in ponovno DIJAKI. To, da jim odpade dva dni pouka v teh toplih dneh in da se za dva dni odpočijejo od kakšnega »tečnega« profesorja, jim sicer ugaja, a vendar se je treba vprašati: »KDO KOGA...?«. Vedno je tako, da namreč dijaki potegnejo »ta kratko«. A vendar, je že čas, da se vprašamo, kdaj so npr. »štrajkali« profesorji v zlati dobi titoizma in kardeljantstva. NIKOLI! Še pisniki si niste upali. Pustili ste, da so vam predpisovali na politbirojih, kako morate izobraževati, da bodo iz šol prišli mladci in mladenke vedrega socialističnega duha, sposobni

obnavljati Kardeljeve levite socialističnega duha, sposobni obnavljati Kardeljeve levite o samoupravnem socializmu. Pustili ste, da so vas umestili v mehanizem SVIO. Da ste nas začeli načrtno enačiti. Ni smelo biti ne slabih ne dobrih. Oba ekstrema ste namreč z vso ihto »glihali« v idealno sredino. Seveda, politbiroji so vam že urejevali plače iz vsedravnih »pufov«, ki so jih dobivali naši svetovni velmožje na svojih svetovnih popotovanjih. Sedaj, ko je treba malce potrpeti, pa jadikujete in grozite. In že bežen pogled na vseslovenski stavkovni odbor mi potrdi ugotovitev, da prevladujejo SDP-jevski agitatorji. Da o zdrakah v provinci sploh ne govorim. TAKŠNI VOJAKI REVOLUCIJE? NEIN, DANKE!

Gregor Uranič

Zahteve in argumenti slovenskih dijakov

1. Zveza četrtošolcev Slovenije in Zveza dijakov Slovenije podajata naslednje argumente proti zaključnemu izpitu:

a) Univerza ni doslej pokazala nikakršnega posluha za prenovu srednjega šolstva. Še naprej ignorira dejstvo, da se je prenova srednjega šolstva že začela. Namesto tega je Filozofska fakulteta javno objavila, da bodo diferencialni izpiti v obsegu zaključnega izpita Gimnazije Poljane potekali natanko dva dni po končanih zaključnih izpiti.

Zaradi takega obnašanja smo dijaki stisnjeni v kot. Predmeti na zaključnem izpitu so strogo določeni in dijaki, ki bodo menjali smer, bodo v veliki časovni stiski. Da ne omenjamo dijakov, ki bodo morali opravljati še diferencialni izpit.

Poudariti je treba, da dijaki ne bodo opravljali tri izpite (zaključnega, sprejem-

TOTAL RECALL

TEL.: 224-666

nega, diferencialnega), ampak da vsak izpit vsebuje štiri predmete in tako ima lahko dijak v najslabšem primeru kar dvanajst izpitov v štirinajstih dneh!!!

b) Seveda se zavedamo, da so bili strokovni argumenti za uvedbo zaključnega izpita, vendar ne moremo pristajati na tako izvedbo. Večkrat smo že poudarili, da se zavzemamo, da se srednja šola konča z maturo, za dijake, ki nadaljujejo s študijem, ter z zaključnim izpitom za dijake, ki končujejo izobraževanje.

Dr. Peter Vencelj je javno izjavil, da katalogi znanj sploh niso potrebni. Ob tem se sprašujemo, kako naj se dijak ustrezno pripravi na tak izpit, saj so nekatere vsebine bolj pomembne, nekatere pa manj. Dijaki seveda niso nikakršni pedagoški strokovnjaki, zato ne morejo

ločevati pomembnejših tem od manj pomembnih. Katalogi znanj, ki pa so izdelani, niso nikakršni katalogi! Katalogi znanj so mnogo več, kot le površen prepis vzgojno-izobraževalnih programov.

c) Če naj bi sprejemni izpit preverjal sintetično znanje, je vprašljivo, v kolikšni meri lahko štirinajstidnevna priprava na tak zaključni izpit to sploh omogoči.

2. Zato slovenski dijaki od pristojnih organov zahtevamo:

a) Da se ugotovi, da letošnje priprave na zaključni izpit potekajo tako, da ne omogočajo normalne izvedbe. Zaradi teh razlogov zahtevamo, da se zaključni izpit zakonsko odpravi, oziroma da se razglasi moratorij za izvajanje zaključnega izpita.

b) Da se takoj pričnejo resne priprave na normalno izvedbo zaključnega izpita ter mature, ki bo dijakom ponujala več, kot le brezplodno mučenje štirinajst dni pred sprejemnimi izpiti.

c) Da se ugotovi položaj Univerze, ter da se uvede normalen prehod iz srednje šole na Univerzo.

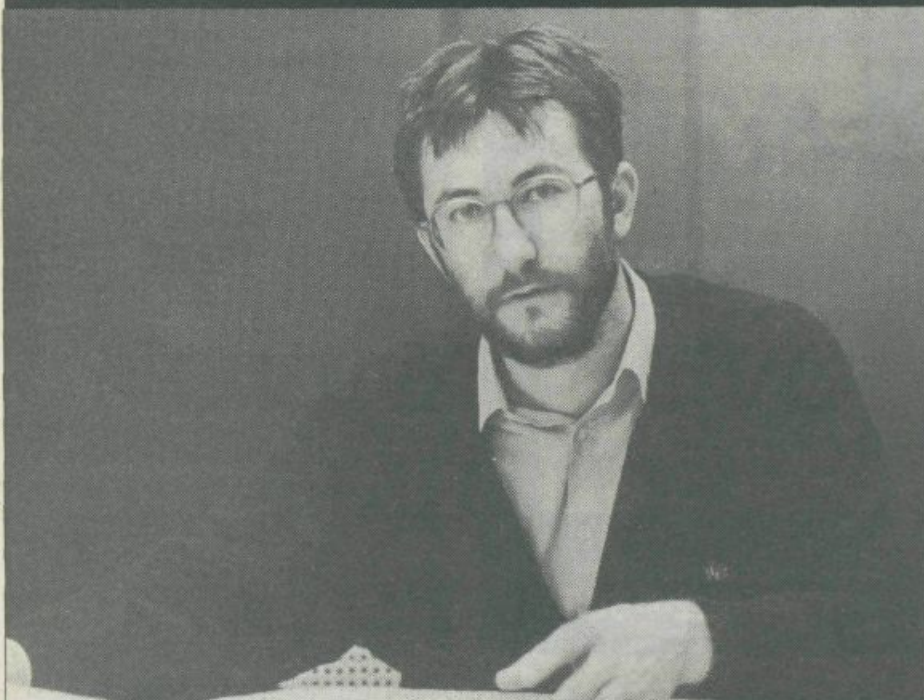
Od dr. Petra Vencelja zahtevamo, da pravzame pobudo za reševanje nastalih problemov, oziroma če tega ne bo hotel storiti, da jasno in s strokovnimi argumenti pojasni, zakaj tega ne bo storil!!!

Matej Kurent
Alenka Kunaver

Med prejetimi praviimi rešitvami za 7. nagradno križanko, so bili izžrebani: 1. Janez Hauptman, Marinkov trg 2, 61110 Ljubljana (omenjeni naj se v roku 10 dni po objavi zglašijo pri Založbi KRT na Beethovnovi 9, kjer ga čaka nagradna knjiga); 2. in 3. (polletna naročnina na Tribuno): Radojka Manfreda, Kosovelova 2, 65000 Nova Gorica in Martin Račič, Tavčarjeva 1, 64270 Jesenice. Čestitamo!

Andrej Poznič,
predsednik Društva novinarjev Slovenije

Fotodokumentacija Dela

NOVINARSTVO NAJ BO CENJEN POKLIC

Andrej Poznič je diplomant Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo - smer mednarodna politologija. Nekaj let je bil v zunanjepolitični redakciji slovenske televizije zadolžen za mednarodna gospodarska dogajanja, sedaj pa je komentator z gospodarskega področja pri dnevniku Delo. Na čelo Društva novinarjev Slovenije je stopil novembra lani. Prizadeva si za profesionalizacijo slovenskega novinarstva in v tem duhu pripravlja projekte novinarske zbornice, modernejšega častnega razsodišča in uvedbo licenc za novinarje.

TRIBUNA: Ali lahko govorimo o avtonomnosti slovenskega novinarstva?

POZNIČ: Avtonomnost je eno izmed ključnih vprašanj novinarstva nasploh. Mediji so na nek način vedno odvisni od družbenih institucij - bodisi političnih, gospodarskih ali kulturnih - in velika iluzija bi bila misliti, da so od njih lahko popolnoma neodvisni. Pomembno pa je, da si novinarji prizade-

vajo za čimvečjo avtonomnost svojega poklica. Med njimi in interesnimi skupinami poteka nenehen konflikt in od konkretnega razmerja moči je odvisna stopnja novinarske avtonomije.

TRIBUNA: In kolikšna je ta stopnja v Sloveniji?

POZNIČ: Težko je oceniti, kajti situacija v slovenskem medijskem in političnem prostoru je kaotična. Trenutno

je slovenska politika v ofenzivi in si skuša novinarstvo podrediti. Velik del novinarjev je pred tem pritiskom pokleknil in s tega stališča slovensko novinarstvo ni ravno avtonomno. Seveda so to zelo splošne ocene.

TRIBUNA: Kateri so mehanizmi, s katerimi bi si slovensko novinarstvo v bodoče zagotovilo večjo stopnjo avtonomnosti?

POZNIČ: Glavni mehanizem je profesionalnost. Strokovno zastavljeno novinarstvo si družbene institucije veliko težje podredijo. Drugo možnost vidim v večji konkurenci med mediji - v takšnem ozračju ima politika manjše možnosti za manipulacijo z novinarstvom oz. novinarji. Tretji takšen vzvod je cehovska organiziranost poklica. To je še posebej pomembno v tistih državah, kjer je novinarstvo na nižji profesionalni stopnji in konkurenca med mediji majhna.

TRIBUNA: V čem je po vašem jedro spora med slovensko politiko in novinarstvom?

POZNIČ: Slovenska politika se je znašla v situaciji, ko javnost od nje kar čez noč pričakuje velikih dejanj. Ker ji to ne uspe, si poskuša podrediti medije, da bi preko njih svetu pokazala lepšo podobo. V tem prizadevanju je slovenska politika zelo nespretna. Zaradi svoje neizkušenosti ni sposobna komunicirati z mediji na primeren način in jih skuša pridobiti tako, kot se je slikovito izrazil Franček Rudolf - ponuja jim Whisky in Bobi palčke. V tem se kaže tudi nizka stopnja slovenske politične kulture - razne institucije se ne zavedajo, kakšen pomen imajo za ravnotežje v družbi neodvisni mediji. Ti bi morali, kot je dejal Otto von Bismarck, deliti klobute levo in desno, poziciji in opoziciji, da bi tako ohranili moralno držo celotne družbe.

TRIBUNA: Potemtakem se strinjate z oceno, da večina slovenskih medijev stoji na strani opozicije?

POZNIČ: Seveda. Zaradi pritiskov oblasti na novinarje ima opozicija v medijih trdnjši položaj. Seveda pa moramo upoštevati dejstvo, da slovenski politični prostor ni dokončno strukturiran in je relativno težko govoriti o poziciji in opoziciji. Večina strank ima podobne programske opredelitve: zavzemajo se za tržno gospodarstvo, parlamentarno ureditev, samostojnost itd. Ta zmeda se pozna tudi pri novinarjih - v svojih komentarjih se nagibajo zdaj levo zdaj desno. Skratka, situacija je kaotična in analize o strankarski opredeljenosti medijev utegnejo izzveneti neresno.

TRIBUNA: Ne boste pa zanikali, da je veliko novinarjev še vedno navezanih na

staro oblast?

POZNIČ: Ne. Res pa je tudi, da je nanjo navezanih 90 odstotkov vsega slovenskega prebivalstva. Posebej na Stranko demokratične prenovne je vezanih veliko pripadnikov današnje vladajoče strukture. Podobno velja za medije. Brez članstva v edini partiji je bilo v preteklosti novinarsko delo komaj mogoče. Zato sem proti etiketiranju, češ da določeni novinarji pripadajo "starim časom" - tem na svoj način pripadamo vsi. Menim, da je novinarje treba soditi po tem, kar počno danes, in ne po tem, kar so delali nekoč. Upoštevati je treba, da so bili novinarji med protagonisti slovenske demokratizacije.

TRIBUNA: Ali se vam zdi sklad 27 milijonov dinarjev za pluralizacijo slovenskega medijskega prostora upravičena institucija?

POZNIČ: Menim, da je to dober protimonopolni ukrep. Dejstvo, da ni konkurence, je realen problem slovenskega medijskega prostora in vsak denar za njegovo pluralizacijo je dobrodošel. Podjetniki in novinarji se bojijo tveganih naložb, zato je tudi državna regulacija na tem področju ustrezna. Tudi dejstvu, da gre ta denar za Slovence, ne nasprotujem. Če bo časopis na profesionalnem nivoju, ga gre pozdraviti. Če pa bo strankarsko usmerjen, ne dvomim, da bo hitro propadel. Strinjam se, da bo za razdeljevanje tega denarja v bodoče potrebna nepristranska komisija.

TRIBUNA: Kakšno je vaše mnenje o fenomenu "nezaželenosti", s katerim sta slo-

venska in hrvaška vlada odpravili beograjski novinarji?

POZNIČ: To, kar se je zgodilo na Brdu, je žalitev predsednika suverene države in povsem legalen ukrep je, da so novinarjo proglasili za nezaželeno. Seveda je takšno dejanje po svetu zelo nepopularno in bolje bi bilo, če bi predsednik Tudman odreagirai manj emotivno. Primer ministra Staniča in Plavevske je nekoliko drugačen. Vsi vemo, da je beograjska novinarja grdo pisala o Sloveniji, vendar menim, da nobena oblast nima pravice novinarju preprečiti dostop do informacij. V primeru Plavevske bi slovenska oblast sankcije morala prepustiti rednemu sodišču ali častnemu razsodišču. Povsem "čist" pa je primer Vukelič-Bučar, ko je predsednik slovenske skupščine novinarji preprečil dostop do informacij samo zato, ker je pisala njemu nevšečne komentarje. Kaj takega se v demokratični skupnosti ne bi smelo zgoditi.

TRIBUNA: Kakšna je po vašem mnenju profesionalna raven slovenskega novinarstva?

POZNIČ: Ne posebno visoka. Sem relativno mlad novinar in nekoliko nelagodno mi je soditi svoje poklicne kolege. Vendar moram priznati, da naše strokovne storitve niti približno niso podobne nekaterim člankom ali oddajam, ki ji imamo možnost prebrati ali videti v tujih medijih. Slovensko novinarstvo je bilo - in je še - zelo politično angažirano. Dejstvo je, da imamo v Sloveniji nekaj odprtih glav, ki so sposobne samostojno in kritično razmišljati, vendar nam manjka nekaj osnovnih profesionalnih orodij, ki delajo iz novinarstva resen poklic.

TRIBUNA: Kako povečati profesionalnost v slovenskem novinarstvu?

POZNIČ: Novinarji bi morali imeti široko predizobrazbo, pri čemer ni nujno, da je ta novinarska, ampak lahko prihaja iz katerekoli fakultete. Drugi pogoj je znanje slovenskega jezika, kar je šibka točka marsikaterega novinarja. In tretjič, novinarji bi morali pri svojem delu upoštevati etična načela in za kršitve odgovarjati javnosti. Naloga novinarja je, da se čimbolj približa materialni resnici in informacije večkrat preveri.

TRIBUNA: S čim zagotoviti višjo izobrazbeno strukturo novinarjev?

POZNIČ: Na neposreden način je to težko. Lahko pa k temu prispeva novinarsko društvo: v svoje vrste ne sprejme tistih, ki za vstop ne izpolnjujejo osnovnih pogojev - torej tudi visoke šole - oziroma jim ne podeli novinarske

licence. Ni pa fakultetna diploma tisto, s čimer bi se mediji lahko zadovoljili. Menim, da kvalitetni medij v svojih vrstah potrebuje tudi novinarje z magisteriji in doktorati.

TRIBUNA: Kakšni bodo pogoji za pridobitev novinarske licence?

POZNIČ: Prvi tak pogoj bo - kot sem že dejal - visokošolska izobrazba. Drugi bo pristajanje na novinarski kodeks in tretji znanje slovenskega jezika, kar bo lahko preverjati. Veliko težje bo preverjati strokovno znanje, kar je četrti pogoj, vendar bodo pristojni morali izdelati tudi tovrstne teste.

TRIBUNA: Ali se ne bojite, da bodo licence podeljevali na nepošten način?

POZNIČ: Korupcija je nevarnost, ki grozi slehernemu sistemu, torej tudi našemu. Izogniti se ji bomo skušali s komisijami, katerih sestava bo zagotavljala čim večjo nepristranskost. V njih bodo sedeli novinarji, predstavniki javnosti in strokovnjaki, kar bo neke mere jamstvo, da bodo licence prišle v prave roke.

TRIBUNA: Bodo licence dostopne tudi "free lancerjem"? Kako bo cel poskrbel zanje?

POZNIČ: V obstoječi zakonodaji je status svobodnih novinarjev zelo nejasen. Društvo novinarjev bo predlagalo spremembo zakona o delovnih razmerjih, s čimer bi se ta problem deloma uredil. Hkrati bomo status "free lancerjev" urejali tudi znotraj društva. Narobe bi bilo, če bi pravila preprosto prepisali od drugih držav - menim, da bi jih morali izgrajevati postopno, upoštevajoč svoje specifične. Vsekakor pa je naš namen, da glede na razne pravice svobodne novinarje izenačimo s tistimi, ki so v rednem delovnem razmerju.

TRIBUNA: Ali bodo morali licenčni izpit opravljati tudi diplomanti FSPN, ki so svojo strokovnost potrdili že z diplomom?

POZNIČ: Jasno. Nihče jim ne oporeka strokovnosti, vendar z diplomom še ne izpolnjujejo drugega pogoja - pristajanja na novinarski kodeks. Tudi prakse jim manjka. Omenim naj, da bo za pridobitev licence potrebna vsaj dvoletna novinarska praksa.

Diploma novinarske fakultete je velik korak na poti do licence, vendar sama zanjo ne zadostuje. Dejansko ne vidim nobenega problema na relaciji novinarska diploma - licence.

TRIBUNA: Katere novosti bo prinesla novinarska zbornica?

POZNIČ: Z izgrajevanjem zborničnega sistema pričnemo že maja letos, vendar ne gojim pretiranega upanja, da bo in-

stitucija zaživela takoj. Uvedli bomo podeljevanje letnih novinarskih nagrad. Za ime nagrade se še nismo odločili, nekateri pa vztrajajo, da bi ostala kar Tomšičeva. Spremembe v organiziranosti in načinu dela predvidevamo tudi pri častnem razsodišču. Tretji projekt je formiranje licenčne izpitne komisije, kar bo po mojem mnenju trajalo najdlje. Določanje izpitnih pogojev ne bo enostavno, vendar bomo problem za staro članstvo Društva novinarjev uredili tako, da bodo ob predložitvi potrdila o opravljanju novinarskega poklica licenco avtomatsko pridobili.

TRIBUNA: Kakšna bo razlika med notranjo organiziranostjo sedanjega društva in bodoče zbornice?

POZNIČ: Trenutno je Društvo novinarjev zelo ohlapna organizacija, v kateri je veliko ljudi, ki z novinarstvom nimajo nobene zveze - v mislih imam predvsem politike, ter tiste, ki se ukvarjajo s »public relations« in reklamno dejavnostjo. Za tovrstne profile v zbornici ne bo prostora. Članstvo v današnjem društvu se v ničemer ne odraža - vseeno je, ali si ali nisi član, kajti novinar nima od tega niti koristi niti škode. Nasprotno bo imelo članstvo v zbornici svoje konsekvence - novinar bo deležen ugodnosti, ki jih nudi kolektivna pogodba. Neupoštevanje pravil bo sankcionirano. Po tej poti novinarski poklic utegne pridobiti višjo ceno in ugled.

TRIBUNA: Kakšen je vaš odnos do nastajajočega zakona o javnih glasilih?

POZNIČ: Pritiski novinarskega društva in nekaterih drugih parlamentarcev so pripeljali do tega, da sporne

3.a teze v predlogu ni več. Seveda ni izključeno, da bi vanj prišla spet skozi kakšna stranska vrata. Mislim, da je 3.a teza v interesu nekaterih interesnih skupin znotraj Demosa in vplivnih posameznikov. Kar se 37.teze tiče - ta zadeva medije, ki se še niso organizirali kot podjetja - se z njo strinjam, v kolikor bi bila polovica članov sveta iz vrst novinarjev, druga pa iz družbenopolitične skupnosti. Odločno pa nasprotujem varianti o tripartitnem sistemu, kjer bi novinarji imeli le tretjino glasov.

TRIBUNA: Kako vidite prihodnost časopisa Delo? Ali spekulacije o nacionalnem mediju bazirajo na realni osnovi?

POZNIČ: Mislim, da ne. V svetu ni nacionalnih časopisov in tudi Delu se ne obeta kaj podobnega. Tak časopis bi bil omejen na nizko naklado in subvencionirano poslovanje. Če bo Delo želelo ohraniti svojo sedanjo naklado - ta je visoka - potem njegova uredniška politika ne bo smela biti pod vplivom katerekoli stranke. Predstavljam si ga kot samostojno podjetje, zaradi različnih tendenc znotraj same hiše pa je za sedaj težko reči, kakšna bo njegova politična barva. Ta bo dokončno razvidna šele tedaj, ko se bo strukturiral slovenski politični prostor. Sam si ga predstavljam nekje v sredini slovenske politične palete.

TRIBUNA: Ali pričakujete, da bo Delo dobilo resno konkurenco v katerem drugem dnevnem časopisu?

POZNIČ: Slovenec bo gotovo eden izmed njih. Vendar pod pogojem, da ga vodijo sposobni ljudje in pridobi ugledna novinarska imena. Računati velja tudi na Dnevnik in Večer, v katera bodo

kot kaže vlagali tujci. Če bosta denar investirala na pravi način, se utegneta še kako povzpeti.

TRIBUNA: Ali je novinar po vašem lahko član politične stranke?

POZNIČ: Tega mu ne more nihče preprečiti, kajti pravice ima iste kot vsak drug državljan. Narobe pa je, če njegova strankarska opredelitev veje iz vsakega novinarskega teksta. Kadar opravlja svoj poklic, se mora novinar dvigniti nad svojo strankarsko pripadnost in si prizadevati, da javnost čimbolj objektivno obvesti. Nasprotujem pa temu, da novinarski poklic opravlja nekdo, ki ima hkrati vodilni položaj v stranki, še posebej, če pomemben položaj zaseda tudi v mediju.

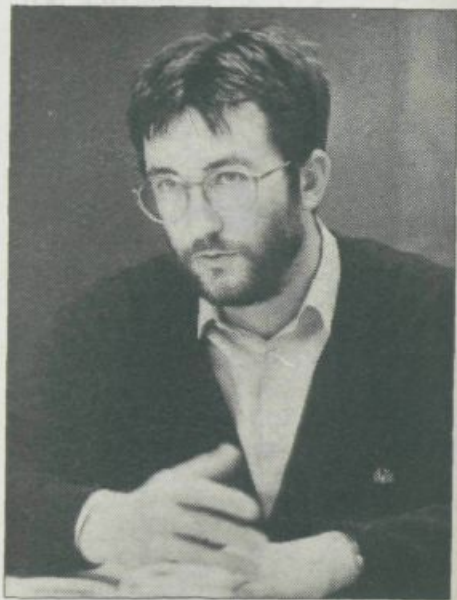
TRIBUNA: Ali bo Kacin boljši minister kot Stanič?

POZNIČ: Kacin bo gotovo sposobnejši minister, vendar trši pogajalec. Kakšni so njegovi pogledi na medijsko zakonodajo še ne vem, bomo pa kmalu videli.

TRIBUNA: Ali se mladim novinarjem, ki so pravkar diplomirali, obeta v bodoče kaj več možnosti za redno zaposlitev?

POZNIČ: Mislim, da. Kot prvo je treba upoštevati, da nastajajo številni novi mediji, ki potrebujejo nove kadre. Po drugi strani je treba računati, da bodo novi mediji starim prevzeli nekatera dobra imena. Tako nekaj prostora za mlade novinarje nastaja tudi v že zdaj delujočih medijih. In tretji, morda najpomembnejši pomislek v prid mladim: medij, ki bo želel uspešno konkurirati, bo moral v svoje vrste nujno vzeti mlade, neodvisne in s preteklostjo neobremenjene novinarje. Ne vidim torej bojazni, da sposobni mladi novinarji ne bi mogli priti do službe.

Matjaž Šuen

Zmago Jelinčič, predsednik Slovenske nacionalne stranke:

ZA VELIKO SLOVENIJO

Zmago Jelinčič, rojen v Mariboru, je po poklicu obrtnik in solastnik privatne hranilnice. Že pred dvajsetimi leti, ko je služil vojaščino, se je zavzemal za neodvisno Slovenijo. Zato je tri in pol leta predsedal za zapahi. Stranki, ki ji predseduje, je - tako pravi - pripravljen žrtvovati vso svojo energijo in denar.

TRIBUNA: Zakaj ime "nacionalna" stranka?

JELINČIČ: Nacionalna zato, ker edina v Sloveniji resnično zastopa slovenski narod. Druge stranke, na primer krščanska ali socialdemokratska, na račun svoje evropske usmerjenosti pozabljajo na slovenske specifičnosti. Druga drugi kradejo programe in prepisujejo statute. Slovenski narod ima od tega kaj malo - kot lahko sami vidimo. Program Slovenske nacionalne stranke pa se nanaša na konkretne slovenske probleme.

TRIBUNA: Katera je najpomembnejša točka vašega programa?

JELINČIČ: Slovenska odcepitev od Jugoslavije. Čeprav se je slovenski narod zanj že odločil, naša politika še kar naprej vztraja v tej srboslovanski godlji, v kateri tičimo do vratu. Tovariš Kučan in gospod Peterle sta se kot kaže že odločila za jugoslovansko opcijo, na katero pa naša stranka nikdar ne bo pristala. V tem stoletju so nas naši politiki dvakrat prodali Srbom: leta 1918, 1945, sedanja oblast pa nas, izgleda, želi prodati še tretjič. Proti temu se bomo odločno borili.

TRIBUNA: Kakšni naj bodo po vašem pogoji za pridobitev slovenskega državljanstva?

JELINČIČ: Veliko bolj restriktivni, kot so sedaj. Prosilec mora živeti v Sloveniji dvajset let, gladko mora govoriti slovenski jezik in biti mora ekonomsko samostojen. Poleg tega ne bi smel biti predhodno kaznovan zaradi kaznivega dejanja proti posesti in integriteti slovenske države in - seveda - deklarirati bi se moral za Slovenca.

TRIBUNA: Kako bi se vaša stranka spopadla z gospodarskimi problemi?

JELINČIČ: Težka bazična in strojna industrija nimata v Sloveniji niti prihodnosti in sedanjosti. To so politične

tovarne in treba jih je zapreti. S tem se rešimo več stvari: delovna sila iz drugih republik bo lahko odšla domov, izboljšala se bo slovenska ekološka bilanca in - glede da ti objekti porabijo 40% vsega slovenskega energetskega potenciala - prihranili bomo veliko energije. Z odhodom polmilijonske množice tujih delavcev bi se za mlade slovenske družine izpraznila stanovanja in prepotrebna delovna mesta.

TRIBUNA: Katere gospodarske panoge bi Slovence potemtakem popeljale k blaginji?

JELINČIČ: Prva je gotovo turizem. Samo Vrbsko jezero Avstrijcem prinese večji dohodek kot Jugoslaviji celotni Jadran. V tem vidim priložnost za slovenski alpski turizem. Druga panoga, ki bi jo veljalo razvijati, je kmetijstvo, ob njem pa še drobno obrt in nekatere specialne industrije. Kar se mednarodnega gospodarskega sodelovanja tiče, naša stranka odločno nasprotuje vstopu Slovenije v Evropsko gospodarsko skupnost, kajti v tem primeru bi se izpostavila njenemu totalnemu diktatu. Vstop vanjo si lahko privoščijo samo razvite države, kar Slovenija v tem trenutku gotovo ni. Najslabše bi jo v tem primeru odnesel slovenski kmet, kar potrjujejo izkušnje Španije in Portugalske.

TRIBUNA: Sodeč po povedanem vam zmaga na prihodnjih volitvah težko uide?

JELINČIČ: Resno računamo tudi na to možnost. Pričakujemo 22 do 23 odstotkov glasov vseh volilcev. Naš gospodarski program je gotovo najboljši v državi, da pa nam ga ne bi kdo ukradel, bomo z njim nastopili tik pred volitvami. Tudi imen politikov, ki bodo v okviru naše stranke kandidirali za vodilna mesta, za sedaj ne bomo razkrivali. Povem lahko le, da sodijo v sam vrh slovenske politike. Naš največji politični kapital na volitvah pa

bo dejstvo, da delujemo v dobro slovenstva. S podobno usmerjeno stranko bi bili pripravljeni iti tudi v koalicijo.

TRIBUNA: Iz vašega plakata so razvidni apetiti po avstrijski Koroški, Istri in Trstu. Ali se boste zavzeli za njihovo priključitev Sloveniji?

JELINČIČ: Ne smemo pozabiti, da je bila Slovenija nekoč mogočna dežela. Slovenska nacionalna stranka si prizadeva, da bi to ponovno postala. Imamo ambicije - te so realne - da znova priključimo omenjena ozemlja. Če ne drugače, bi na področju Trsta in Furlanije uvedli ozemeljsko enoto s posebno upravo, ki pa bi bila integralni del Slovenije. Z Istro, ki jo je zapiti učitelj Kardelj med pijančevanjem poklonil Bakariču, bo lažje. Treba bi bilo izvesti referendum in ne dvomim, da bi se Istrani priključili Veliki Sloveniji. Priključitev avstrijske Koroške je bolj želja kot realnost, Haiderju pa bi se kljub vsemu morali zoperstaviti z odločnejšo nacionalno politiko.

TRIBUNA: Kdo lahko postane član vaše stranke?

JELINČIČ: Biti mora Slovenec, soglašati mora s statutarimi in programskimi opredelitvami stranke in nikdar v preteklosti ni smel biti član Zveze komunistov Slovenije. Zadnji pogoj smo postavili zato, da se nam ne bi zgodilo isto kot Demosovim strankam, v katerih sedi množica konvertitov, bivših komunistov, ki so v naši družbi do tolike mere kompromitirani, da ne morejo učinkovito politično delovati. Boljši izraz zanje je "lubénica": navzven so zeleni, znotraj pa krvavo rdeči. Sicer je članstvo v naši stranki ekskluzivno in o vstopu vanjo odloča komisija.

Matjaž Šuen

ŠEŠELJ BO RAZDEJAL HIŠO CVETJA

»19. aprila je okrog 21. ure skupina mladeničev napadla v restavraciji Ruski car dr. Vojislava Šešlja, predsednika Srbske radikalne stranke. Pri tem je bil lažje poškodovan. Napadalci so po incidentu zbežali, poškodovanega Šešlja pa so sprejeli v bolnišnico zaradi poškodbe glave.«

Tako se je glasila novica, ki so jo dan kasneje objavili vsi beograjski časniki. Kmalu so ugotovili, da so vojvodo Šešlja napadli štirje člani Organizacije srbskega bratstva, ene izmed samoorganiziranih »paravojaških formacij«. Potem ko so Šešlja spravili v bolnišnico, so po uredništvih hiteli razlagati, da so pretepli samozvanega »komandanta četniškega generalštaba« zato, ker jih je prvi žalil, jim grozil z orožjem in z nogo udaril enega izmed mladeničev.

Vsi ti mladeniči so bili še do pred kratkim člani Šešljevega Srbskega četniškega gibanja, vendar so z »rdečim vojvodo«, kot ga imenujejo, prišli v spor. Ta je na koncu pripeljal do fizičnega obračuna. Šešelj je sicer že dalj časa izžival usodo. Toda ta se z njim ni poigrala niti v podobi bosenske Udbe (Branko in Hamdija) niti zeniških zaporniških čuvajev niti v podobi srbskega stalinističnega sodstva, temveč so mu usodo »priredili« njegovi dovčerajsnji sodelavci.

Napadalci so Šešljevo gibanje zapustili, kot trdijo zaradi njegovega pohlepa

Fotodokumentacija Dela

za denarjem, nemoralnega življenja in napadov na druge opozicijske stranke.

Spor z Arkanom

Toda Šešelj je imel v preteklih dneh javne spore tudi na drugih frontah. Sprl se je z Željkom Ražnatovićem - Arkanom, znanim mednarodnim kriminalcem, osumljenim uboja bivšega direktorja Ine Stjepana Đurekovića v ZRN. Arkan je vrsto let delal za zvezno Službo državne varnosti. Preden so ga aretirali hrvaški policaji zaradi priprav za teroristične akcije v Kninu, je bil vodja Zvezdinih navijačev. Prav zaradi te funkcije je prišlo do spora med Šešljem in Arkanom, saj sta se oba borila za duše zvezdinih Delij.

Šešelj se je predvsem zaradi srečnih okoliščin velikokrat izognil udarcem na javnih zborih stranke, na katerih je žalil Vuka Draškovića. Ker so njegovim mitingom prisostvovali tudi pripadniki SPO, se je na koncu vse končalo z grožnjami. Da je med ljubeznijo in sovraštvom samo korak, potrjuje tudi Šešljev primer. Ta je bil nekoč v zglednih odnosih z botrom Draškovićem, poleg tega pa je bil nekaj mesecev celo član SPO.

Pestra politična kariera

Če želimo bolje razumeti sedanjost Šešljevo držo, potem se moramo spomniti tudi nekaterih podatkov iz njegove politične preteklosti. Na srbski pluralistični sceni je v izjemno močni konkurenci prav gotovo prvi v spreobračanju.

Član Zveze komunistov je postal pri 17-ih, prošnjo pa je napisal na stotih gostopipanih straneh. Kot pubertetnik je odhajal na mladinske delovne akcije in se ni vrnil, dokler ni dobil udarniške značke. Bil je predsednik mladine na sarajevski Pravni fakulteti, še najbolj pa se je odlikoval z ostrim preganjanjem drugače mislečih, pa celo istomišljenikov, če niso bili dovolj trdno opredeljeni za Titovo pot, bratstvo-enotnost in socializem.

Pri 24-ih letih je postal najmlajši doktor znanosti pri nas, z disertacijo »Marksistični koncept oboroženega ljudstva«. Šele v praksi se je lahko kasneje prepričal, da se ta koncept v Jugoslaviji dosledno izvaja.

Kako je Šešelj razmišljal v tistih časih kaže tudi intervju v Omladinskih novinah leta 1982, v katerem se je opredelil za Jugoslovana srbskega porekla. Šele kasneje je postal Srb z jugoslovanskim poreklom.

Bosenska policija mu je leta 1984 zaplenila rokopis z naslovom »Kaj storiti«, v katerem je razmišljal o rešitvi jugoslovanske krize. Zaradi trditev, da so nekateri jugoslovanski narodi in republike povsem umetni in izmišljeni, da je socialistično samoupravljanje povsem zgrešen koncept, so ga po monitiranem sodnem procesu obsodili najprej na osem, kasneje na štiri na koncu pa leto in pol zapora.

Po prestani kazni se je preselil na to stran Drine in nadaljeval s svojo »sovražno« dejavnostjo v Beogradu. V tistem času je bilo zelo nevarno sedeti v avtobusu z mladim uporniškim sociologom iz Sarajeva, ki so ga kmalu

razglasili za prvega pravega disidenta v BiH. Obkrožen z zidom molka in nezaupanja mu v tistem času ni bilo poslano z rožicami. Vzeli so mu potni list, denar za preživljanje pa je dobil s pisanjem in prodajo svojih knjig. Sreča se mu je namahnila šele leta 1989, ko je dobil potni list in odšel na obisk k številnim srbskim emigrantom v ZDA, Kanadi in Avstraliji. Po nekaj mesecih bivanja v tujini med četniškimi emigranti so ga okrasili s titulo *vojvode in dolarji*. Denar, ki so mu emigranti dali za oblikovanje močne protirežimske organizacije, je Šešelji izrabil na najboljši način - kupil je dvonadstropno hišo v beograjskem predmestju Banjici in jo napolnil z novim pohištvo. Tako je veliki človek dobil primerne pogoje za nadaljnji razvoj lastne vsestranske osebnosti.

V 300 metrov velikem stanovanju bi se Šešelji lahko neovirano posvetil razmišljanju in ustvarjanju. Vendar se ni. Odločil se je, da bo obstoječi režim rušil, zraven pa še vse, kar mu pride pod roko. Tako je z macolo razbil makedonsko spominsko ploščo na srbskem samostanu v Prohor Pčinjskem lanskega avgusta. Sedaj pa se pripravlja, da bo skupaj s svojimi demonstranti s krampi in lopatami demoliral Hišo cvetja na Dedinju. Verjetno 4. maja.

Štiri stranke

Sicer pa je Šešelji, odkar v Srbiji obstaja strankarski pluralizem, zamenjal že štiri stranke. V začetku leta 1990 je ustanovil *Srbsko svobodnjaško gibanje*. V Ustanovnem manifestu je zapisal, da srbski narod načeloma ni proti Jugoslaviji, ter se zavzema za federativno urejeno Jugoslavijo. Novinarica je Šešeljevo stranko, ki je na prevaro sprva dobila nekaj intelektualcev, ki so kmalu izstopili, označila: »En človek, ena stranka!«.

Po nekaj mesecih je sledila združitev s stranko *Vuka Draškovića*, kjer pa ni obstal dalj časa. Oblikoval je novo stranko - *Srbsko četniško gibanje*. V sporočilu javnosti ob ustanovitvi je zapisal, da nimajo nikakršnih razlogov, da bi skrivali svoje povezave s srbskimi četniki in politično koncepcijo Draže Mihajlovića.

Za samostojno Srbijo

Takrat je Šešelji prvič poudaril, da je njegov cilj oblikovanje samostojne srbske države na Balkanu, ki bi obsegala Makedonijo, srbsko Črno goro, BiH... Srbske Ognjene zemlje in Patagonije ni omenjal.

Po vztrajnem prilizovanju komunistični oblasti, da bi registrirala njegovo stranko, se je odločil za ustanovitev nove, *Srbske radikalne stranke*. Ta naj bi združila srbsko desnico. To mu ni uspelo, ob tem pa je izgubil svoje četnike.

Danes se razglaša za naslednika Nikole Pašića in drugih prvakov predvojnega Radikalne stranke. Če bo nadaljeval tako, kot je začel, potem bo lahko kmalu naslednik Milana Grola, Ljube Davidovića, Svetozarja Markovića. Saj je v Srbiji še nekaj strank, katerih član še ni bil.

Zalobneži trdijo, da se Šešelji ni nikdar odrešil boljše vizma in je »rdeči vojvoda« maskiran s kokardo. Očitajo mu tudi to, da ni nikdar kritiziral Miloševića, ker ni nikdar oviral zborov SPS, da jim je prvi čestital volilno zmago, da je bil proti marčevskim demonstracijam...

Ni lahko odgovoriti na vprašanje, kam gre Vojislav Šešelji? To verjetno ne ve niti sam. Mnenja so različna: od tega, da je največji sovražnik oblasti, opozicije, pa do tega, da je sam sebi največji sovražnik.

Aleksandar Čotrić

Simon Bizjak

Medtem ko šest najbolj vztrajnih (avan)turistov križari po Jugoslaviji in enkrat tedensko klovnovsko pozira fotoreporterjem po obilnem kosilu in popoldanskem klepetu ob kavici, se usoda Jugoslavije piše drugje. Milošević in Tuđman sta prava, resnična krojača, ki na svojih (pol)tajnih sestankih po svojem okusu in razpoloženju sestavljata nove zemljevide tega dela Balkana.

Na muhi je seveda predvsem Bosna, tako da se ne gre čuditi proglasu narodom Bosne in Hercegovine, ki ga je v prejšnji številki objavila sarajevska »Nedjelja«. »Ne damo BiH, kaj bomo z njo počeli, pa je naša stvar. Na štiri oči so se že dogovorili, da nas ne bo več. Ali se lahko mi dogovorimo, da je njihova pogodba sramotna in brez vsake veljave? Ali pa bomo gledali skozi okno in čakali, da pridejo po nas?« se sprašujejo sarajevski novinarski kolegi.

Težko je verjeti, da po vsem tistem, kar se je v središčni jugoslovanski republiki zgodilo zadnji mesec, Muslimani, Srbi in Hrvati sploh lahko še najdejo skupni jezik. Karadžićevo šopirjenje po Bosni, iz katere skuša na vsak način narediti tretjo srbsko državo v Jugoslaviji, orožje iz Kragujevca za (ne)znanega naročnika in drugi ekscesi, ki še dodatno ločujejo že tako sprte narode v BiH, pravzaprav še zmanjšujejo možnosti, da se ta republika lahko enakopravno vključi v pogovore o lastni prihodnosti. Tuđman in Milošević sta lahko zapela »Nema te više, Alija« samo zato, ker je bosanski predsednik kot predstavnik vseh državljanov v tej republiki v pat poziciji. Nemogoče je namreč danes braniti Bosno in s tem interese vseh njenih narodov. Vsak od teh pa samo čaka na Izetbegovićevo »napako«, da bi lahko vanj uperil prst krivde. Hadezejevska in es-deesovska ekspozitura si zadovoljno maneta roke in stiskata pesti vsaka za svojega vodjo, vendar ne za Ključića in Karadžića, kot nekateri naivneži še vedno mislijo, pač pa za Tuđmana in Miloševića.

BiH ne more rešiti niti »Listina o politični nevtralnosti države Bosne in Hercegovine in temelji za sodelovanje v novi konvenciji o Jugoslaviji«, ki so jo sprejeli reformirani komunisti. Suverenost se v vojni (ali stanje v Jugoslaviji lahko označimo s kako drugo besedo?) ne more braniti z resolucijami in deklaracijami, še posebej, če so si potencialni zavezniki tako daleč vsaksebi.

Tuđman in Milošević torej pripravljata tufahije na svoj način in vse prebivalce BiH tlačita v (bosanski) lonec. Ubogi tisti, ki bodo morali njuno zažgano jed požreti. Ali pa se bodo morda vendarle streznili in še pravočasno zamenjali kuharja?

TUFAHIJE NA SRBSKO-HRVAŠKI NAČIN

Intervju: dr. Ciril Ribičič:

Fotodokumentacija Dela

»Demosovi napačni globalni politiki se je treba upreti na bolj odločen način«

Leto dni je minilo od prvih povojnih večstrankarskih volitev, na katerih so komunisti izgubili oblast in se prenovljeni umaknili v opozicijo. Tedaj so govorili, da bodo konstruktivna opozicija. Pred kratkim pa so se na konferenci stranke v Mariboru odločili, da bodo opustili konstruktivno delovanje in se bolj »opozicionalno« obnašali do vladajoče koalicije, za katero trdijo, da vodi napačno globalno politiko. Dr. Ciril Ribičič je postal predsednik Stranke demokratične prenove, preden je sestopila z oblasti. Pogovarjali smo se z njim o tem, kakšno pot je stranka naredila kot opozicijska stranka, zakaj sprememba v načinu delovanja, kakšni so odnosi znotraj stranke in do drugih strank, o sodelovanju z drugimi strankami leve orientacije.

neupoštevanju naših, alternativnih predlogov. To je mogoče ilustrirati tudi z načinom obravnave naših pripomb k davčnemu sistemu. Njihova upravičenost se je pokazala šele takrat, ko je bila nova davčna zakonodaja uveljavljena, in tudi zdaj, ko se obravnava interpelacija; ko se poskuša tako v vladajoči strukturi kot vladajoči koaliciji, pa tudi v javnosti, preusmerjati pozornost na druge, veliko manj pomembne zadeve. Tako so napisane cele »plahte« o neprimernosti kmetijskega ministra, čeprav je po mojem mnenju očitno, da je vlada bolj skrbela v preteklih tristo dnevih za pravice kmetov kot pa socialno varnost delavcev, medtem ko naj predlogu vlade naj interpelacije sploh ne bi obravnavali. Kot zadnji razlog naj navedem povsem konkretne podatke, ki dokazujejo nauspešnost vlade. To je 14-odstotni padec industrijske proizvodnje in 64-odstotno povečanje nezaposlenosti v zadnjem letu.

TRIBUNA: Kaj takšna odločitev pomeni za konkretno politično delovanje? Ali bo SDP poslej bolj uporabljala tudi metode zunaj parlamentarnega delovanja?

RIBIČIČ: Že doslej, ko smo bili konstruktivna opozicija, smo kdaj zaostri svoja stališča ali celo zapustili seje, ko je šlo za skrajne kršitve poslovnika, sprejemanje Zakona o RTV in ob nekaterih drugih priložnostih. Tako bomo tudi odslej, ko zapuščamo konstruktivnost, graditeljska stranka v smislu, da bomo poskušali prispevati k

iskanju novega razvojnega konsenza, vendar pa ne bomo več konstruktivni v tem, da bi opravljali tisto, za kar lahko mirno rečemo, da je »Sizifovo delo« po naših izkušnjah. To je, da s kozmetičnimi popravki skušamo popraviti, kar je napačna vladna politika. Izrazito konstruktivni bomo lahko od zdaj naprej le pri zadevah, pri katerih se odloča z dvotretjinsko večino, kjer imamo velik vpliv in pa tudi soodgovornost za vsebino sprejetih odločitev. Izvenparlamentarno delovanje bo moralo biti skladno z našo prenoviteljsko vlogo stranke. To bi smelo pomeniti vračanje na staro levičarsko ideologijo komunistične provinijence, se pravi, da ne bi spodbujali socialnih nemirov v funkciji nekega revolucionarnega prevrata ali česa podobnega. Seveda pa pride v poštev, tako kot pri levih social-demokratskih strankah, povezovanje z izvenparlamentarnimi strankami, kot je SDU, Delavska stranka, mirovno gibanje, žensko gibanje, z opozicijo v drugih republikah... Tudi izven parlamenta se išče podpora za naše delovanje v parlamentu. Izvenparlamentarno podporo bomo potrebovali zlasti pri izsiljevanju čim prejšnjega sprejetja ustave in razpisu bodočih volitev.

TRIBUNA: Znotraj stranke ni bilo enakih mnenj glede takšne odločitve. Borut Pahor in Franko Kacafura sta menila, da bi morali ostati pri konstruktivni taktiki, saj lahko opustitev takšne taktike vodi v destruktivizem. Ali so takšna opozorila

TRIBUNA: Na konferenci v Mariboru ste se v vaši stranki odločili, da ne boste več konstruktivna opozicija. Zakaj takšna odločitev?

RIBIČIČ: V zadnjih tristo dneh smo bili izrazito mirovna stranka. Mirovna v tem smislu, da smo zelo stoično prenašali obtožbe na račun preteklosti, organizirali smo mirovni shod pred Zalivsko vojno, zavzemamo se za demilitarizacijo, mirovni člen v ustavi, smo reformska stranka, ki tudi v sedanjih zaostrenih razmerah hoče delovati po reformski poti in se je odpovedala vsakemu nasilju, tudi revolucionarnemu. Zato so morali biti zelo trdni razlogi, da smo se odločili za opustitev položaja konstruktivne opozicije in objavo plačanega oglasa v Delu z naslovom »Mera je polna«. Teh razlogov je res veliko. Prvi razlog se nanaša na to, da smo potrebovali nekaj časa, da smo ugotovili, da ne gre za začetne napake in spodrsrljaje nove vladajoče koalicije in njene vlade ampak nepopravljive napake v generalni usmeritvi. Drugi razlog je v tem, da na konstruktiven način ni bilo možno resneje vplivati na spreminjanje usmeritve vlade in bi vztrajanje na takšnem načinu dela samo prispevalo k hitrejšemu gospodarskemu kolapsu, v katerega drvim, in socialnim napetostim, ki so povezane z njim. Razlog je tako v vsebinsko napačni usmeritvi kot

upravičena?

RIBIČIČ: Nismo se opredelili za destruktivizem, ampak opustitev konstruktivne poze, kar pomeni, da smo lahko pri nekaterih zadevah zelo graditeljski, jasnejši in odločnejši pa bomo tudi pri ponujanju alternativnih rešitev. Pokazalo se je, da ni dovolj, če samo zavrnamo vladno politiko. Predlagati moramo tudi alternativne rešitve. Največ pomislekov zoper opustitev konstruktivne politike prihaja iz občin, v katerih je SDP v vladajoči koaliciji. Bojijo se, da bo prišlo do destruktivne politike opozicije, to je DEMOS-ovih strank. Mislim, da za ta strah ni pravega razloga. Oba omenjena, Pahor in Kacafura, sta iz Nove Gorice, kjer je župan prenovitelj Pelhan, ki ga niti slučajno ne moremo primerjati s funkcionarji in napakami v republiških oblasteh s strani DEMOS-a. Znan je po pobudi »dve Gorici, eno mesto«, oziroma po pripombah je spremenil geslo v »dve mesti, ena Gorica«. Je sposoben župan, ki skuša delovati v interesu vseh državljanov in državljanov Nove Gorice in prisluhne tudi konstruktivnim zahtevam iz DEMOS-ovih strank. Če bi na ta način povezovalno delovali v republiki, nam ne bi bilo treba zapuščati vloge konstruktivne opozicije.

TRIBUNA: Ali menite, da bi zaradi nesoglasij okoli načina delovanja stranke lahko prišlo do globljih konfliktov v SDP?

RIBIČIČ: Seveda. Vendar do njih ni prišlo. Odločitev je bila sprejeta na zelo miren način z veliko večino, pri čemer smo poskušali mnenja tistih, ki so imeli pri tem pomisleke vskladiti z našimi stališči. To pa je rezultat demokratične

razprave. Skratka, ni bila sprejeta neka čisto radikalna odločitev, ampak razumno stališče, ki pomeni po eni strani zaostritev politike stranke v odnosu do škodljive, neuspešne politike DEMOS-a in njegove vlade, ne pa to do tistih skrajnosti, ki bi nam onemogočale, da lahko ponujamo v skupščini ali javnosti svoje alternativne predloge na način, ki je koristen za Slovenijo.

TRIBUNA: Ali to pomeni, da tudi v prihodnosti ne pričakujete notranjih konfliktov glede tega vprašanja?

RIBIČIČ: Kar zadeva prihodnost, je odvisno, kakšen odmev bodo te stvari imele v javnosti, parlamentu, kako uspešna bo naša razprava o interpelaciji, kako se bo pokazalo z našo napovedjo, da drvimo v gospodarsko katastrofo... Danes se točnost naše ocene kaže v tem, da je odstopil predsednik Gospodarske zbornice Slovenije z obrazložitvijo, da drvimo v gospodarsko katastrofo in gospodarstvo tega preko te ustanove ne more ustaviti, ker ne upoštevajo njihovih stališč. To je znak, da gleda vodilna struktura gospodarstva na te probleme zelo podobno kot mi. V tem primeru ni razlogov za kakšne konflikte v stranki, ker se bo pokazalo, da je morda malo pozno, a upravičeno opozorila na te nevarnosti.

TRIBUNA: Na konferenci je bilo govora tudi o celovitem družbenem razvojnem programu kot alternativnem programu, ki naj bi ga pripravil SDP. Zakaj tak program in kaj naj bi bile najpomembnejše točke?

RIBIČIČ: Pomembno je, da ponujamo tudi alternativne rešitve in ne le kritiziramo vladine, čeprav vlada nima celovitega programa. V tristo dneh delovanja ni uspela ponuditi programa ampak le smernice, kar je premalo. Menimo, da potrebujemo takšen celovit socialni in razvojni program neposredno pred volitvami in v povezavi s kadrovskimi rešitvami, ki jih bomo predlagali. Ljudje bi - ne tako kot na zadnjih volitvah, ko so bili bolj usmerjeni v preteklost kot prihodnost - odločali o tem, kateremu programu in kadrovski listi bolj zaupajo. Njihova optimistična pričakovanja o reformah, usmeritvah, gospodarski uspešnosti po lanskoletnih volitvah so namreč zelo izneverjena zato bodo zdaj toliko bolj občutljivi za ta vprašanja. Takšnega programa sicer še nimamo v celoti izdelanega, izdelane pa imamo teze o ekonomski politiki in izhodišča tega programa. Njegovo bistvo je v ravnotežju med gospodarsko učinkovitostjo in socialno pravičnostjo. Kmalu bomo sklicali posvet na temo oblikovanja novega razvojnega in socialnega programa Slovenije, takega, ki bi bil lahko podlaga za doseg

Foto: Tomi Drozg

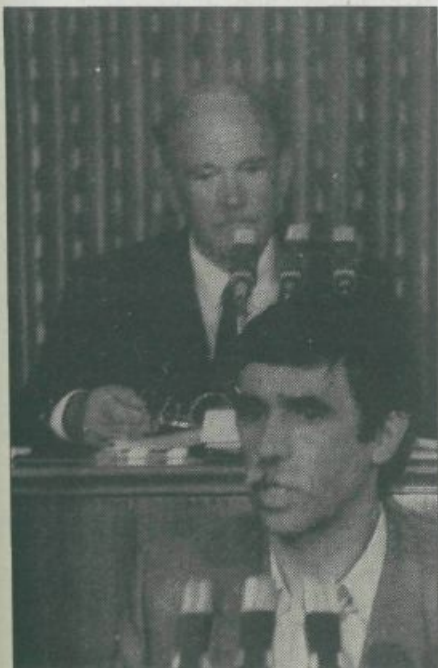
nacionalnega konsenza, če pa ne nacionalnega, pa konsenza levih in levo-sredinskih sil.

TRIBUNA: Če je sprememba načina delovanja SDP posledica tudi delovanja DEMOS-a - kaj vladajoči koaliciji najbolj očitata?

RIBIČIČ: Prvo, kar lahko očitamo DEMOS-ovi koaliciji je, da se bolj zanima za delitev oblasti, razporeditev svojih ljudi na podlagi političnih kriterijev na pomembna mesta, manj pa jih zanimajo razvojni problemi Slovenije. Bolj jih zanima obvladovanje prek oblastnih vzvodov, omejevanje svobode tiska, zagotavljanje nadaljnje vladavine svoje koalicije kot pa razvoj Slovenije. Poleg tega ji lahko zamerimo, da je usmerjena predvsem v preteklost, pozablja na predvolilne obljube, se izgovarja na specifične razmere in vidi za vse slabosti razlog v preteklosti. Zato naj bi prišla v spore s civilno-družbenimi gibanji, novinarji, upokojenci in drugimi družbenimi gibanji, ki so bistveno pripomogli k zmagi te koalicije.

TRIBUNA: V kakšni meri je sedanja situacija posledica delovanja stare komunistične oblasti oz. posledica napačne politike sedanje oblasti?

RIBIČIČ: Mislim, da gre veliko bolj za nesposobnost, spodrselaje, napake sedanje oblasti, neupoštevanje opozicijskih predlogov... Seveda je tudi preteklost kriva, da je situacija težja, kot bi bila. Potrebne so pač globalne reforme. Vse je sicer relativno, kljub temu pa si upam trditi, da bi bila neka levo-sredinska koalicija, v kateri bi bila tudi SDP, ta trenutek sposobna te

globoke reforme opravljati na način, ki bi bil bistveno manj boleč in uspešnejši, kot pa je način in uspešnost vladajoče koalicije.

TRIBUNA: Kdo bi sodil v levo-sredinsko koalicijo?

RIBIČIČ: V levo-sredinsko koalicijo bi prišle po neki normalni razporeditvi tiste stranke, ki zastopajo social-demokratske, socialistične, reformske programe, pa tudi zelene programe, in tiste stranke, ki so na nek način staleške stranke, kot je Delavska stranka ali kaj podobnega, do neke mere pa tudi liberalistične sredinske stranke. Možni kandidati za takšno levo- sredinsko koalicijo bi bili poleg SDP še LDS, socialisti, SDU, Delavska stranka, morda pa tudi kdo, ki je danes v DEMOS-u, npr. Zeleni, social-demokrati ali še kdo.

TRIBUNA: Kaj najbolj očitata slovenski vladi?

RIBIČIČ: Prvič, napačno je izbrala prioritete svojega delovanja. V ospredju je preteklost, sprava, mednarodno sodelovanje, delitev oblastnih funkcij, šele nato pridejo na vrsto bistvena razvoja gospodarska vprašanja. Pri proračunu ji očitamo, da je preveč sredstev namenila za državni aparat, zlasti represivni, in premalo sredstev za izobraževanje, kulturo, raziskovanje, graditev cest, železnico, zaposlovanje. Za vse to se da dobiti več sredstev, zaradi česar bi bila situacija na teh področjih znosnejša. Kljub temu pa to še ne bi pomenilo neke absolutne demilitarizacije v smislu razorožitve, ki bi onemogočila osamosvajanje Slovenije. Pri privatizaciji in denacionalizaciji ji očitamo, da upošteva svetost lastnine, ne pa vloženega preteklega dela. Pri ostalih bistvenih razvojnih vprašanjih mislimo, da podcenjuje socialne vidike, soupravljanje delavcev, je preveč centralistično usmerjena, nima občutka za regionalizacijo, pa tudi pri procesu osamosvajanja je v preteklosti kar precej vlekla poteze na pamet, namesto da bi zagotovila - kar je naloga vlade - zelo resne analize o možnih posledicah osamosvajanja. Tukaj je vlada v zadnjih tednih bolj umirjena. Na nek način pomaga krotiti najbolj radikalne DEMOS-ove poslance, zlasti tiste, ki so člani kranjske liberalne stranke, vendar je daleč od tega, da bi izpolnila učinkovito in pravočasno obveznosti, ki jih je prevzela in za katere tudi v naši stranki terjamo, da jih da na mizo; to je program zelo jasnega uresničevanja plebiscitne odločitve s konkretnimi podatki o možnih posledicah takšne ali drugačne odločitve.

TRIBUNA: V zadnjem času se vse bolj slišijo mnenja, da je Milan Kučan, ki je bil tudi vaš kandidat na volitvah, postal politik

DEMOS-ove usmeritve...

RIBIČIČ: Kučan je bil naš kandidat za predsednika države. S Kmeclom sta bila izvoljena kot naša kandidata. Tukaj smo bili uspešnejši kot v drugih segmentih volilnega sistema. Kučan ima tudi velike zasluge za prenovu naše stranke, krepitev njenega ugleda v preteklosti in tudi danes, ne samo doma ampak tudi v svetu med levimi in demokratičnimi evropskimi strankami. Nekaj neobičajnega se je zgodilo. Jože Pučnik, ki je sicer znan po zelo dolgočasnem ponavljanju svoje parole »zdaj je prilika, da se dokončno odcepimo od Jugoslavije«, je prišel do nekega bolj spretnega političnega delovanja. In ena od takšnih »spretnih« potez je bila, da je pohvalil predsednika Kučana, da dobro uresničuje DEMOS-ovo osamosvojitveno politiko, takoj nato pa zelo ostro napadel SDP kot nasprotnika osamosvojitve. Skratka, poskušal je razdvojiti Kučana in SDP. Seveda pa je treba zelo jasno povedati, da se kot noč in dan razlikujeta Pučnikova, v začetku tudi DEMOS-ova koncepcija osamosvajanja, in njegova. S tega vidika zavračam takšne poskuse razdvajanja, ker je predsednik Kučan član naše stranke. Res pa se razlikuje od DEMOS-ovih funkcionarjev, ki so na državnih funkcijah, po tem, da poskuša delovati na tej državni funkciji in jo opravlja ne le v interesu svojih volilcev, ampak tudi v interesu tistih, ki so volili za nasprotnika, to je Jožeta Pučnika. To pomeni, da mora biti predsednik vseh državljanov in državljanek Slovenije, ne pa samo enega njihovega dela.

TRIBUNA: DEMOS-ovi koaliciji

pripisujete nenaravnost. Kaj je po vašem mnenju povzročilo nastanek takšne koalicije in kakšna bo njena usoda?

RIBIČIČ: DEMOS-ova koalicija se je združila na podlagi kritike preteklosti, ne pa na podlagi nekega skupnega razvojnega programa prihodnosti. Nenaravnost je pogojena s takšnim nastankom, zato združuje zelo različne politične sile, ki so imele približno enako stališče do preteklosti, in stranke, ki je predhodnica SDP. Danes je očitno, da DEMOS-ova koalicija ni sposobna in ne poskuša graditi novega razvojnega konsenza, se pravi, da se bliža njen konec. Dve možnosti sta Ena je, ki jo tudi sam zagovarjam - DEMOS-a na ustanovne stranke, ki bi samostojno nastopale na naslednjih volitvah po proporcionalnem načelu in bi sklepale občasne vladne koalicije glede na politično sorodnost in podporo, ki bi jo vsaka dobila na volitvah za svoj program in kadrovske ekipo. Druga pa je, da bi DEMOS-ova koalicija, kar se že dogaja, začela spoznavati, da ima sicer trdno podporo v javnosti in bi poskušala z vsemi sredstvi, ki jih ima na razpolago, morda pa še s kakšnimi dodatnimi sredstvi, varovati tak svoj oblastni položaj ne glede na manjšinsko podporo med volilci. V tem primeru seveda ne bo šlo za mirno ukinitve DEMOS-a, ampak zelo hud polariziran konflikt, kjer bi bil na eni strani DEMOS, na drugi pa vse »nedemosove« politične stranke. Mi si tega ne želimo, pa tudi DEMOS se bo v slovenski zgodovini veliko bolje zapisal, če bo izbral prvo možnost. Rad bi opozoril, da utemeljevanje potrebe po DEMOS-ovem obstoju s tem, da mora zagotoviti sprejem demokratične ustave in osamosvojitve Slovenije, ni prepričljivo. Za eno in za drugo odločitev je potrebna dvotretjinska večina, s katero DEMOS ne razpolaga. Koalicijo o ustavi in o osamosvojitvi, ki je bila že dosežena, je mogoče doseči mimo in brez obstoja DEMOS-a.

TRIBUNA: Kako ocenjujete dosedanje delovanje SDP v opoziciji? Ali se je stranka dobro znašla in kje so bile konkretne napake v njenem delovanju?

RIBIČIČ: Na prvo obdobje, neposredno po volitvah, s tega vidika ne moremo biti ponosni. Takrat je prišlo do resne krize stranke in osipa, kar je bilo tudi povezano s hudimi obtožbami na naš račun, ko se je skušalo »trpati« v naš nahrbtnik vse, za kar smo bili krivi in ne. Skratka, stranki se ni hotelo priznati njene prenoviteljske vloge in zaslug za to, da je prišlo do mirne spremembe. Danes se kaže, da je bilo vredno potrpeti. Če bi namreč ostali na oblasti, tudi po volitvah pravega miru verjetno ne bi bilo. To se kaže danes v Albaniji,

Srbiji, Črni Gori. Pa tudi zato, ker se je stranka na ta način pravzaprav rešila tistih, ki so bili v njej ne iz zaupanja in prepričanosti v programske usmeritve stranke ampak iz drugih, zlasti karierističnih razlogov. No, v tem obdobju je bila dejavnost stranke v parlamentu in javnosti šibka, ker se je ukvarjala zlasti z lastno konsolidacijo. To smo presegli že nekje pred novogoriškim kongresom in po njem je bila stranka zelo aktivna, zlasti v parlamentarnem sistemu. Po zadnji konferenci pa je prišlo do njenega močnejšega delovanja, ki bo še bolj poudarjeno v mesecih pred volitvami. Morda je bila resnejša napaka mnenje, da gre za začetniške napake DEMOS-a in ne za napačno globalno politiko, ki se ji je treba upreti na bolj odločen način.

TRIBUNA: Kako bi se po vašem mnenju morala reševati jugoslovanska kriza in v zvezi s tem tudi položaj Slovenije? Ali je oborožitev Slovenije res edino zagotovilo za dosego samostojnosti?

RIBIČIČ: Kratkoročno bi bila enostranska odcepitev Slovenije iz Jugoslavije zelo vprašljiva. Za Slovenijo je zelo realna nevarnost, da bi prišlo do mednarodne osamitve, velikih konfliktov z vzhodnimi sosedi, izgube gospodarskega trga in nemožnosti nadomestiti izgubo s plasiranjem proizvodov na evropsko tržišče. Lahko bi se zgodila katastrofa, ki bi se močno maščevala Sloveniji in vsakemu njenemu državljanu. Republike v Jugoslaviji pa bi takšen enostranski odhod doživljale na ta način, da bi se zelo poslabšal odnos političnih sil, in sicer v

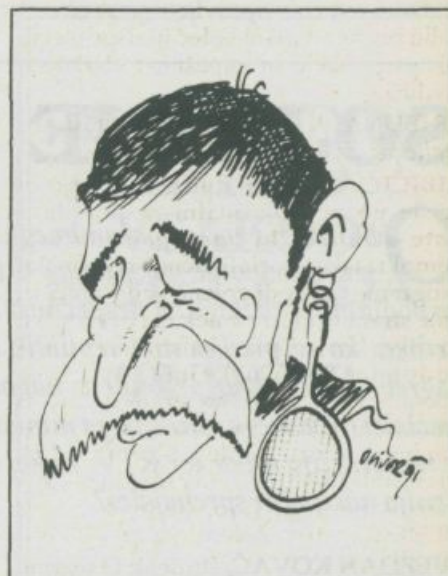
korist Srbije in vojaških krogov, ki bi ponovno dobili večji vpliv, kot ga imajo ta trenutek zaradi koalicije, ki je nastala med Slovenijo, Hrvaško, Makedonijo in Bosno in Hercegovino. S tega vidika je iskanje sporazumne rešitve edina prava pot. Res pa je, da bo Slovenija težko zdržala dolgo časa v takšni poziciji, zlasti če se bo pokazalo, da se bodo medsebojni odnosi med Srbi in Hrvati v Jugoslaviji še zaostrovali in stopnjevali in se bo končna rešitev še bolj odlagala, kot je ta trenutek mogoča. Kar zadeva oboroževanje Slovenije, je zelo naivno ali pa celo napačno prepričanje, da je oborožena sila tista, ki najbolj zagotavlja samostojnost, neodvisnost in suverenost Slovenije. Veliko pomembnejša bi bila gospodarska uspešnost, ki se je ne da nadomestiti z oboroževanjem, in veliko pomembnejša je politična skladnost pogledov vseh političnih strank o tem, na kakšen način naj se vodi osamosvajanje Slovenije. Mi smo v SDP zaradi tega pač pristaši demilitarizacije. Menimo, da je ta trenutek zgodovinska priložnost za preprečitev vzpostavitve vojaškega faktorja, ki potem sam sebe obnavlja, širi in vrši pritisk preko vojaške industrije, državnih in političnih struktur za stalno povečanje sredstev svojega delovanja. Zato smo zelo kritični tudi do deleža, ki ga ima v proračunu, in še bolj do deleža, ki naj bi ga imela že drugo leto v proračunu slovenska vojska. Perspektivo vidimo v doseganju razvojnega konsenza, uspešnejšem gospodarjenju, drugačnem odnosu vladajoče koalicije do opozicijskih strank, ne pa v orožju, demonstraciji vojne sile, grožnjah, tistem napihovanju, ki je bolj mirni balonček glede na vojske, ki nas obkrožajo v sosednjih državah. No, upam, da za to še ni prepozno, ker do sedaj v tem niso bili dovolj uspešni. Sem tudi razočaran nad nekaterimi zavezniki, ki so zelo popustili v svoji gorečnosti v primerjavi z začetkom podpisovanja Deklaracije o miru in mirovnem členu.

TRIBUNA: Koga mislite?

RIBIČIČ: Tiste, ki so bili iz vladajoče koalicije glavni pobudniki za to mirovno deklaracijo.

TRIBUNA: Pogovarjali ste se z Izetbegovićem in Tuđmanom, Miloševića pa poznate že iz ZKJ. Ali je glede na osebno naravo teh voditeljev sploh še možen kakšen dogovor »nacionalnih vodij«?

RIBIČIČ: Če bi rekel, da ni možen nikakršen dogovor, bi se to lahko hitro pokazalo kot napačno, ker se bojim, da je možno, da pride tudi do takšnega dogovora, ki bi bil lahko nevaren in bi

vodil v nove spopade in zaostritve, celo v državljansko vojno. O takšnem dogovoru se je šušljalo v zvezi s sestankom med Tuđmanom in Miloševićem. Govora je bilo o tem, da se tam ponujajo neke ponudbe za delitev Bosne in Hercegovine, da bi se ustvarile neke čiste nacionalne države. Skratka, v Jugoslaviji so možni dogovori, ki so lahko zelo sporni. Dosedanji dogovori so mi pokazali, da je najbolj produktivna pozicija Bosne in Hercegovine in predsednika Izetbegovića, do neke mere pa tudi Makedonije. Obe republiki se lahko bojita za svoj obstoj v primeru razpada Jugoslavije. Bosni in Hercegovini prete nevarnosti nacionalnih srbsko-hrvaških dogovorov, Makedonija pa je iz znanih razlogov ogrožena od vseh svojih sosedov, kot republika pa je priznana samo znotraj Jugoslavije. Tukaj se mi zdi pomembna ena stvar, ki jo lahko zasledim pri Izetbegoviću, in sicer, da upošteva različna izhodišča - po eni strani srbsko-črnogorski koncept, na drugi pa slovensko-hrvaški, in vidi rešitev v neki asimetrični ureditvi, kjer ima lahko Slovenija veliko bolj samostojen položaj kot Črna Gora. Bosna in Hercegovina ima spet drugačen položaj, ker se želi vezati na dve strani; Srbijo, ki zastopa eno stališče, in Hrvaško, ki zastopa drugo. Tudi makedonsko stališče se mi zdi razumno in pravijo, da se je treba najprej lotiti skupnih interesov in možnih skupnih funkcij, potem pa se šele pogovarjati o tem, kako bomo imenovali takšno skupnost, kako jo bomo konstruirali, če ugotovimo neke minimalne skupne interese, ki so lahko pomembno izhodišče za bolj konstruktivno dogovarjanje predsednikov republiških držav.

Goran Novković

A n k e t a

SOJENJE ŠPEGLJU JE FARSA

Obožbe na račun obrambnega ministra generala Martina Špeglja ter »hlodovna revolucija« v takoimenovani srbski Vojni Krajini sta poglavitna razloga za nespečnost Hrvatov v nekaj zadnjih mesecih. In medtem ko se predsedniki republik dogovarjajo o usodi Jugoslavije, se Zagreb vsako jutro prebudi v napol vojnem stanju; do zob oboroženi specialci hrvaškega notranjega ministrstva se sprehajajo po ulicah ter dan in noč stražijo sabor ter RTV. In kaj o dogodkih v naši sosednji republiki menijo naključni sprehajalci?

ZVEZDAN KOVAČ, študent: O sojenju Martinu Špeglju menim, da se za zdaj še nič ne ve o njegovi krivdi in bodo morali obtožbe na njegov račun šele dokazati. Glede bodočnosti Jugoslavije pa mislim, da bo ostala enotna, čeprav bi želel, da Hrvaška pos-

tane samostojna država. Sem pesimist tudi glede odcepitve Slovencev in Hrvatov. Vsekakor pa bi morali najprej pomesti pred svojim pragom, se pravi rešiti problem Srbov v Kninu in drugih mestih na demokratičen način.

MARIJA KUŠEK, dipl. ing. kemije: Kar se sojenja našemu obrambnemu ministru tiče, menim, da je vse skupaj precej smešno. Velika farsa je, ki se morala čim prej končati. O usodi Jugoslavije pa bi morali odločati na

demokratičen način. Verjamem pa, da bo Hrvaška z referendumom končno dobila tako zaželeno samostojnost. Sicer pa sem vedno

za demokratično reševanje problemov, vendar se mi zdi, da srbski manjšini na Hrvaškem ni do tega. Predvsem pa sem proti uporabi sile, če je to le mogoče.

SINIŠA RAJIČ, absolvent ekonomije: O burleski na vojnem sodišču raje ne bi govoril, ker je o takih stvareh sploh neumno razmišljati. Globoko pa upam, da bomo kmalu samostojni, čeprav glede na znane hrvaške kompromise v kaj takega nisem stoodstotno prepričan. Verjamem v vlado in njeno konstruktivno sodelovanje, pa čeprav

so sedaj praktično v mat poziciji. Problem Vojne Krajine bi morali rešiti z mednarodno intervencijo. Vendar po usodi Kurdov v Iraku sklepam, da ZDA zanimajo le lastni interesi.

DAMIR ARBANAŠ, konstruktor: Absurdno je govoriti o kakšni krivdi generala Špeglja, saj je jasno, da je ob stvareh, ki se

dogajajo, oborožitev morala priti sama po sebi. Republika Hrvaška pa mora vsekakor čimprej postati samostojna, ker to vse skupaj nima več nobenega smisla. Pogajanja z uporniki trajajo že od lani, vendar brez uspeha. Predvsem pa bi vsaka republika morala imeti

svojo vojsko. Po mojem mnenju je edina pot za rešitev krize ta: enote MUP-a naj zavzamejo Knin ter tam postavijo na oblast naše ljudi.

JANA SOVIČ, učenka: O sojenju vemo edino to, da je odloženo, pa čeprav o

političnih zadevah ne vem veliko. Res ne bi vedela, ali je Špegelj kriv ali ne. Bilo bi seveda zelo v redu, če bi se odcepili, čeprav v to ne verjamem. Na tej poti nam stoji glavna ovira - JLA. Kar se demokracije v Vojni Krajini

tiče, je jasno, da je zdaj še manjša. V primeru uporabe sile pa bi se verjetno zgodilo marsikaj. Z druge strani pa zopet ne moremo biti tiho ter mirno prenašati provokacije, ki nam jih pripravljajo vsakodnevno.

MILAN TEPAVAC, snemalec: Dogodke na vojnem sodišču bi imenoval politične spletke. O krivdi Špeglja pa bo seveda odločalo sodišče, ki mora za kaj takega imeti

dokaze. Ali se bomo dokončno uspeli osamosvojiti, je seveda težko napovedati. Razdružitev je vedno težavna stvar, to lahko vidimo že pri ločitvah med zakonci. Problem je predvsem razdelitve lastnine. Menim pa, da za uporom Srbov na Hrvaškem stoji nekdo

od zunaj. Seveda je težko sklepati, kdo je to. Navadni državljani lahko o tem samo ugibamo.

SLAVICA KOŠTENEK, upokojenka: Redno prebiram vesti o sojenju našemu obrambnemu ministru, vendar mislim, da ni ničesar kriv, saj želi vsem Hrvatom samo dobro in mir. Glede odcepitve Hrvaške pa bi rekla tole: vsak vleče na svojo stran in zelo težko je napovedati, kdo bo zmagal. Najlepše pa bi bilo, če bi si s srbskim narodom podali

roke. Vsekakor bi bilo v redu, če bi krizo reševali na demokratičen način. Če pa to ne bo šlo, upam, da bodo našli kakšno drugo, primernejšo pot.

Domen Rant

**S TRIBUNO
LAHKO
VSAKDO
SPREGLEDA.**

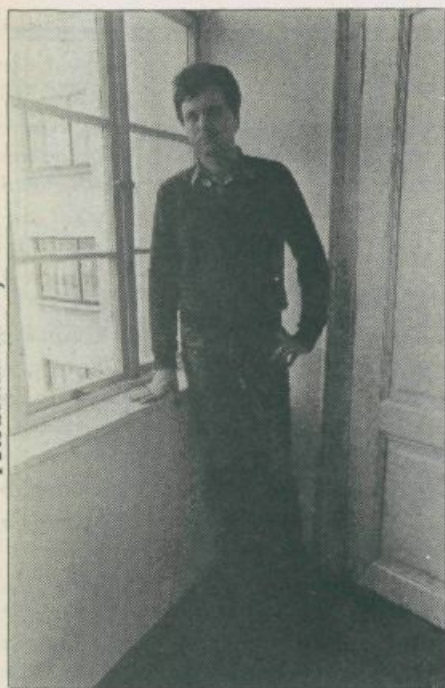
TUDI VI!

Naš naslov:
Kersnikova 4
61000 Ljubljana

RGL

RADIO GLAS LJUBLJANE

100,2 / 102,4 MHz

DOBROSLAV PARAGA,
predsednik Hrvške stranke prava:

»Hrvaški komunisti so vedno delali za interese Beograda in Moskve«

Dobroslov Paraga, predsednik HSP je eden najmlajših politikov z dolgim in težkim stažem političnega zapornika. Z njim smo se pogovarjali o političnem življenju, delu v stranki in politični realnosti v Jugoslaviji.

TRIBUNA: Kdaj ste prvič prišli v spor s komunističnimi oblastmi, oziroma kdaj ste se začeli ukvarjati s politiko?

PARAGA: Ko so me leta 1980 prvič zaprli, sem bil študent tretjega letnika Teološke fakultete, poleg tega pa sem študiral pravo. Na okrožnem sodišču sem bil obsojen na tri leta zaporu, na vrhovnem sodišču pa so mi kazen povišali na pet let, ki sem jih odslužil v Lepoglavi, na Golem otoku, v reškem zaporu in zaporniški bolnišnici. Po prestani kazni sem zaradi okrutnosti v zaporu, zaradi katere je tri dni potem, ko so naju zaprli, umrl tudi Ernest Dreiner, tožil hrvaško in zvezno vlado.

TRIBUNA: Reakcija je bila burna...

PARAGA: Proces je dvignil veliko prahu na Hrvaškem, še zlasti v Sloveniji. Najprej so reagirali slovenski književniki, potem pa še celotna slovenska javnost, ki je za grozote v hrvaških zaporih izvedela prek Nove revije.

TRIBUNA: Kasneje ste odšli na Zahod...

PARAGA: Da, uspel sem priti do nemškega predsednika, potem pa tudi v ameriški kongres, kjer sem poročal o tukajšnjih razmerah. Ameriške kongresnike sem uspel prepričati, da so sprejeli resolucijo o človekovih pravicah, v katerih so ostro napadli jugoslovansko vlado. Do danes je to edini akt, s katerim se obsoja Jugoslavija. Vrhunec tega pritiska na Jugoslavijo je doživel Ante Marković, ki je pač plačal za to najvišjo ceno.

TRIBUNA: Kako to mislite?

PARAGA: Oktobra 1989 je prišel s prazno torbo in zahteval milijardo dolarjev. Vrnil se je s praznimi rokami in žepi.

TRIBUNA: Omenili ste sodelovanje s Tribuno.

PARAGA: Ko sem bil preganjan iz Zagreba, sem se naselil v Ljubljani in začel pisati za Tribuno. V tem času je bila odgovorna urednica Ruža Barić. Objavil sem feljton o zavzemanju za človekove pravice ter kaznilnicah, v katerih sem prestajal kazen. Podlistek je začel izhajati jeseni leta 1987 in je takoj izzval ostre polemike. Urednico je napadel sekretar UK ljubljanske Univerze, meni pa so prepovedali objavljanje.

TRIBUNA: Vendar to še ni bilo vse...

PARAGA: Ne, nadaljeval sem s pisanjem. Oče, ki je odvetnik, pa me je obvestil, da pripravljajo proti meni še en proces. Tako sem bil pred novim sojenjem.

TRIBUNA: Kakšna je bila obsodba?

PARAGA: Še za eno leto so mi podaljšali prepoved javnega nastopanja, pogojno zaporno kazen pa so mi zvišali na štiri leta, tako da se mi pogojna kazen še do danes ni iztekla. Človek, ki mi je izrekel kazen, je danes predsednik zagrebškega sodišča.

TRIBUNA: Kako so nastale ugodne razmere za razvoj večstrankarstva na Hrvaškem? Kako je prišlo do obnove HSP?

PARAGA: V tem času sem bil v Ameriki, hrvaška opozicija pa mi je,

vedoč za moja prizadevanja za uvedbo večstrankarskega sistema, predlagala obnovitev stranke, ki bi si prizadevala za popolno neodvisnost Hrvaške. Ta najstarejša stranka v vzhodni Evropi nasploh je bila obnovljena 25. februarja 1990, jaz pa sem bil s tajnim glasovanjem v odsotnosti izbran za njenega predsednika.

TRIBUNA: Prve večstrankarske volitve na Hrvaškem so prinesle premočno zmago HDZ. Kje so po vašem mnenju vzroki za tako prepričljivo zmago?

PARAGA: Šlo je za željo in odločnost hrvaškega naroda zrušiti komunistični režim in ustvariti svobodno državo. HDZ je stranka brez tradicije in je kot feniks vzniknila na Hrvaškem političnem prizorišču. Poudariti pa je treba, da se je oblikovala kot gibanje in ne kot stranka. Za generala Tuđmana, tedanjega disidenta, je vedelo le malo ljudi. Zagotovo ljudje na volitvah niso glasovali niti za Tuđmana niti za HDZ, pač pa zgolj za rušenje komunizma, kar je bila v tem času že tudi tendenca v vzhodni Evropi. Reči pa je treba, da je nova oblast želje in pričakovanja izneverila. Vez s preteklostjo ni bila prekinjena in ključne figure stare politike so zadržale svojo moč in položaj.

TRIBUNA: Vaša stranka ni sodelovala na prvih večstrankarskih volitvah. Zakaj?

PARAGA: Menili smo, da bi vsaka delitev glasov v trenutku rušenja starega sistema škodila temu cilju in

zato nismo postavili svojih kandidatov. Hrvaški narod smo pozvali, naj glasuje za HDZ, ki je bila najštevilčnejša stranka.

TRIBUNA: Ali nameravate na naslednjih volitvah aktivno sodelovati v delitvi oblasti in ali sploh obstajajo realne možnosti za to glede na številčnost članstva in podporo med ljudmi?

PARAGA: Kot opozicija smo zelo vplivni in mislim, da bomo na naslednjih volitvah nadoknadili tisto, kar smo zamudili, ko smo »zastonj« poklonili svoje glasove HDZ-ju. Prav zato danes nimamo svojih predstavnikov v parlamentu in se srečujemo z medijsko blokado, kijo izvaja vladajoča stranka.

TRIBUNA: Ko se v javnosti govori o Hrvaški stranki prava, vas označujejo za stranko izrazito desne, radikalne usmeritve.

PARAGA: Naša stranka je splošna nacionalna stranka, najstarejša v hrvaškem narodu. Za nekatere je desna in radikalna samo zato, ker je njen cilj vrnitev suverenosti hrvaškemu narodu ter vzpostavitev neodvisne hrvaške države v njenih zgodovinskih in etničnih mejah. Ne priznavamo teze, da je bil hrvaški narod leta 1941 okupiran, saj je prišlo takrat do vzpostavitve hrvaške neodvisnosti.

TRIBUNA: V množičnih občilih se vloga ustaškega gibanja na Hrvaškem še vedno komentira precej rezervirano.

PARAGA: Pavelićeva NDH je leta 1941 postala subjekt mednarodnega prava, bolj priznan in enakopraven, kot je bila Hrvaška do leta 1941 in še posebej od leta 1945 pa do danes. Hrvaško je tedaj priznalo 25 držav, med drugim tudi Kitajska. Ne smemo pozabiti, da sta imeli Amerika in Anglija v Zagrebu svoji diplomatski predstavi in to v času, ko ni obstajala Jugoslavija, pač pa Neodvisna država Hrvaška.

TRIBUNA: ustaštvo pa je še vedno negativna kategorija...

PARAGA: Takšno etiketiranje je neutemeljeno, saj so se komunisti borili izključno za oblast. Po njihovem mnenju je treba v primeru, če je režim fašističen, zrušiti državo, ne pa sistem. Hrvaški boljševiki so bili mnogo bolj zaostali kot albanski, bolgarski ali madžarski komunisti. Hrvaški komunisti se niso nikoli borili za hrvaško suverenost in državo, čeprav na stara leta poskušajo popravljati napake iz svoje mladosti. Kot hrvaški izdajalci so vedno delali za interese Beograda in Moskve in poskušali iz hrvaške narediti kolonijo. Če danes hrvaški sabor 22. junij proglašja za dan

protifašističnega boja, mislim, da je to klofuta in žalitev celotnemu hrvaškemu narodu. Pravi dan za praznovanje je 10. april, dan, ko je bila ustanovljena Neodvisna država Hrvaške kot simbol mednarodnega reda.

TRIBUNA: Ob sprejetju ustave Republike Hrvaške ste ostro protestirali saj, kot ste izjavili, niso bila izpolnjena pričakovanja ljudi.

PARAGA: Res je. Ustava ni bila sprejeta v skladu z izraženo voljo hrvaškega naroda. Sprejela jo je skupina saborskih zastopnikov, čeprav sabor nima mandata za sprejem republiške ustave. Bila je torej sprejeta na neustaven, nelegitimen in nezakonit način. Zato smo šli na ulico in protestirali ter zahtevali referendum, ne samo glede ustave, ampak tudi glede položaja Hrvaške v Jugoslaviji. Odgovoril nam je gospod Boljkovac, minister za notranje zadeve, ki je nad nas poslal hordo specialcev.

TRIBUNA: Politična kriza v Jugoslaviji je očitno globoka. Kje vidite izhod?

PARAGA: V programu Hrvaške stranke prava. Hrvaška mora takoj izstopiti iz Jugoslavije, razglasiti neodvisnost in se boriti za vsako ped svoje zemlje. Glede ozemlja od Sotle do Drine, vključujoč Sandžak, ne more biti pogajanj. Vse stranke razen HSP so priznale delitev in okupacijo Hrvaške. Mi bomo narod vrnili v njegove naravne meje.

TRIBUNA: Predsednik Republike Hrvaške dr. Franjo Tuđman se pogovarja s predsedniki republik. Ali je to sploh še smiselno in ali menite, da Tuđman kaže preveliko pripravljenost za kompromis?

PARAGA: Smo proti pogajanjem o hrvaški neodvisnosti. O tem se ne mislimo pogovarjati z nikomer, še najmanj pa z Beogradom. O samostojnosti Slovenije in Hrvaške ne morejo odločati v Srbiji. Vsak narod ima pravico, da odloča s kom in kako se bo povezoval. Nas ne zanima, kaj misli Moskva in Washington. Hrvati morajo biti gospodarji v svoji hiši. Glede Tuđmanovega vodenja pogajanj pa menim, da s tem škodi hrvaškemu narodu.

TRIBUNA: Evropa se združuje in dala je jasno vedeti, da se zavzema za enotno Jugoslavijo.

PARAGA: Hrvati smo dobili epitet branilcev Evrope in branika krščanstva. Če Evropa misli, da moramo biti Slovenci, Hrvati ali Albanci zadnji sužnji na tej celini, se krepko moti, še posebej, če pri tem pričakuje, da jo bomo še naprej branili. Vstali bomo proti tej Evropi, in če bo treba, jo bomo zaustavili. Če želi Ev-

ropa enotno Jugoslavijo, potem želi hrvaško v 21. stoletju kot kolonijo. Če je mednarodna »masonerija« leta 1918 pomagala ustvariti to umetno tvorbo, je danes dolžna pomagati, da pride do mirne razdružitve. Jugoslavija je sod smodnika in lahko obstaja samo kot diktatura. Od kod pravica Evropi in Georgeu Bushu, da zahteva naše vztrajanje v nedemokratski skupnosti?

TRIBUNA: Ali je lahko JLA razsodnik v političnem razpletu jugoslovanske krize?

PARAGA: JLA je okupacijska vojska in menim, da je njena politika v interesu velikosrbsstva. Trenutno je razporejena tako, da brani meje Velike Srbije. Armado je treba zaustaviti. Tanke JLA ne morejo zaustaviti samo specialci, temveč jih mora celoten hrvaški narod.

PARAGA: Ekonomski razvoj je prioriteta naloga hrvaških oblasti. Kakšne so vaše ocene o dejavnostih hrvaške vlade na tem področju?

PARAGA: Menimo, da na Hrvaškem ne bomo rešili ničesar brez popolne osamosvojitve, vključno s hrvaško moneto in brez prelivanja kapitala čez mejo. Hrvaška ne bo nikdar močna, če se ne bo osamosvojila. Na področju gospodarstva lahko govorimo samo o napakah, ki jih je vlada naredila v teh desetih mesecih. Gospodarskega načrta sploh nima. Gredo v spremembo družbene lastnine v zasebno, pri tem pa lastnino odkupujejo predvsem tisti, ki so bili tudi do sedaj na oblasti. To je neoboljševizem.

TRIBUNA: Če upoštevamo vse te okoliščine, kakšna bo Hrvaška čez pet let?

PARAGA: Veste, Hrvaška bo do Drine ali pa je ne bo. Menimo, da mora dobiti tisto, kar je v Jugoslaviji izgubila. In to lahko pridobi samo takrat, ko te Jugoslavije ne bo. Če se je treba osamosvojiti, potem moramo to storiti sedaj, pa čeprav z manjšim ozemljem. Med Hrvati bodo namreč vedno ljudje, ki so pripravljeni boriti se za vsako pest hrvaške zemlje. Niso sicer na oblasti, so pa med ljudstvom. Bilo bi dobro, če bi srbski politiki doumeli - kar je žal nemogoče - da je Srbija lahko samo znotraj meja iz leta 1912. Naj Vojvodino, da o Kosovu sploh ne govorimo, pustijo pri miru. Srbi so svojo majhno državo v petih letih razširili s 50 tisoč na 250 tisoč kvadratnih kilometrov površine. Takega primera ni v evropski in svetovni zgodovini. Za njih in nas je najbolje, če se čimprej razidemo.

Bruno Lopandić

ALBANIJA

Prebujanje balkanske princeze (2)

Kakor v večini drugih, do včeraj še enopartijskih državah, je organizirana opozicija zelo mlada in temu primerno neizkušena. Prva neodvisna stranka, Demokratska stranka, ki jo vodita znana albanska intelektualca kirurg dr. Sali Berisha in doktor ekonomskih znanosti univerzitetni profesor Gramoz Pashko, je bila pod močnih pritiskom javnosti ustanovljena šele 12. decembra lani. Ta prva opozicijska lastovka je le logičano nadaljevanje dogodkov, ki so od lanske pomladi pretresali to balkansko eksoto. Nemirna albanska pomlad, zaznamovana z bombnimi eksplozijami v Tirani in diplomatskimi manevri na ZDA in SZ, je bil uvod v še nemirnejšo jesen, ko sta se zgodila dva pomembna politična dogodka, ki sta dala slutiti, da bo Albanija končno kmalu prisiljena pripreti svoja vrata v svet. To sta bila oktobrski govor Ramiza Alije na

Ko v enem tednu, kar je veliko prekratek čas, da bi resnično spoznali neko deželo, tudi če je tako majhna kot Albanija, na vsakem koraku srečuješ bedo njenih prebivalcev in represijo političnega režima, se začeniš spraševati, kako je mogoče, da je takšen sistem preživel celo prve demokratične volitve.

zasedanju generalne skupščine Združenih narodov in srečanje zunanjih ministrov balkanskih držav v Tirani, kar je bilo do tedaj največje mednarodno srečanje v tej državi.

Opozicija je v volilni dirki stavila predvsem na mlade volilce, ki so v Albaniji večinsko prebivalstvo, in prebivalce večjih mest, predvsem Tirane in Skadra.

Skader - utrdba albanske opozicije

Albanci ga imenujejo Shkodra in je prvo večje mesto na skrajnem severu Albanije s približno 60 tisoč prebivalci. Jugoslovanom je znano predvsem

zaradi jezera, ki leži na jugoslovansko-albanski meji in je s svojimi 391 km največje v Jugoslaviji.

Toda samo mesto niti najmanj ne spominja na podobne kraje drugod po Evropi, ki so zaradi ugodne lege ob jezerih razvijali turizem in oblikovali videz živahnih, brezskrbnih

letoviščarskih mest. Prav nasprotno. Skader je najbolj žalostna slika, ki sem jo v spominu prinesla s svojega albanskega potovanja. Edina svetla podoba so ljudje, prijazni in tako pogumni, da zaslužijo spoštovanje. Ko sem odhajala od njih, mi je bilo žal, da nisem mogla ostati dalj časa in bolje spoznati bogata življenja sredi največje materialne revščine, ki sem jo videla do tedaj. Kamor se ozreš: sivina, razpadajoče zapuščene hiše, prašne ali blatne stranske ulice in beda, vsepovsod sama revščina.

V Skader smo se pripeljali na pogreb treh žrtev demonstracij, ki so izbruhnile po objavi volilnih rezultatov in zmagi

komunistov. Na ulicah so se zbirali ljudje, ki so prišli objokovat tri dvajsetletnike, enega izmed njih je policija ustrelila v trenutku, ko je hotel pomiriti zbrano množico in je splezal na streho hotela, edine nepoškodovane zgradbe, ki sem jo tisti dan uspela opaziti v Skadru. Upala sem, da se nemiri iz prejšnjih dni ne bodo ponovili, kajti ljudje so bili še vedno ogorčeni in čutili je bilo, da čakajo le najmanjši izziv, pa bo prišlo do ponovne eksplozije. Med Albanci je dobesedno telo in strahoma smo čakali, kdaj se bo temperatura dvignila do vrelišča. Največja množica se je zbrala pred sedežem

Delavske stranke, ki so jo razjarjeni ljudje prejšnji dan napadli z molotovkami, tako da danes spominjajo nanjo le še goli zidovi, vse ostalo pa je bilo uničeno ob požaru. V viharju besa so zgoreli tudi edini trije avtomobili v Skadru, last partijskih funkcionarjev, njihove ostanke pa so otroci naslednji dan s ponosom razkazovali radovednim novinarjem, ki so prišli stikat po ruševinah. Ljudje so se v velikih skupinah zbirali pred skoraj do tal pogorelo hišo in metali vanjo kamenje in molotovke, ki so jim ostale še od prejšnjega dne. Največji gorečneži so plezali po ožganih zidovih in z oken trgali osmojene ostanke zaves. V ljudeh je še vedno tlel gnev, ki so ga morali prikrivati več kot štirideset let in ga tudi množični izbruh prejšnjega dne ni mogel do konca pogasiti.

Na pogrebu, ki je imel za uvod pravzaprav politično zborovanje, je bilo videti, kot da se je zbral ves Skader. Čutila sem nemočen bes in obup ljudi, ki so nemo poslušali Salija Berisho, edinega govornika na zborovanju. Glavni skadrski trg je prikrila trideset tisoč glava množica, ki je poslušala v smrtni tišini. Ljudje so z iztegnjenimi rokami v dva prsta kazali »victory«, najpopularnjši znak v povolilni Albaniji. Vendar se je pogreb končal mirno in samo velika skupina ljudi, ki se ni razšla, ampak je vztrajala pred ruševinami bivšega sedeža komunistov in cestne blokade, so

dajali slutiti, da se Skader še vedno ni umiril.

Varna prestolnica

V centru Demokratske stranke v Tirani je ves čas med nemiri po volitvah zasedal nekakšen krizni opozicijski štab. Ovsem, kar so se dogovorili, je novinarje sproti obveščal podpredsednik Demokratske stranke Genc Pollo, ki je bil na voljo skoraj vedno, kadar smo ga prosili za izjave ali intervjuje, ki jim ni bilo nikoli konca. V popolnem nasprotju s predstavniki vladajoče Partije dela, ki so se na tiskovnih konferencah obnašali skoraj arogantno in v veliki večini sploh niso hoteli odgovarjati na novinarska vprašanja, so člani opozicije na tuje opazovalce in novinarje naredili zelo dober vtis. Velikokrat tudi zato, ker jim ni bilo težko odgovarjati celo v treh, štirih tujih jezikih. Vodstvo Demokratske stranke namreč v glavnem sestavljajo izobraženci, ki so študirali v tujini in so vajeni javnega nastopanja in komuniciranja s tujci.

Za razliko od Skadra je bilo albansko glavno mesto v času volitev in po njih skoraj ves čas mirno. Izjema so bile le stalne demonstracije pred zgradbo Demokratske stranke in med novinarji je krožila nepotrjena vest, da je bilo v njih ubito neko štirinajstletno dekle.

Prebivalci Tirane so v dneh po volitvah živeli v glavnem normalno, le da so se v večjem številu kot običajno zbirali

na Skenderbegovem trgu ter razpravljali o glasovanju. V albanski prestolnici se tudi ob čisto običajnih dneh vse pomembne stvari in družabno življenje odvijajo v strogem centru mesta, na trgu, posvečenem srbskemu knežjemu sinu Djordji Kastrioti, bolj znanem Skenderbegu. Albanci ga častijo kot narodnega junaka, ker je v 15. stoletju premagal Turke. Znan je po tem, da je z vsega tristo možmi pognal v beg Osmansko vojsko ter se utrdil v gorski trdnjavi Kruja, le trideset kilometrov oddaljeni od Tirane. Tukaj si danes redki tuji turisti in zgodovinarji lahko ogledajo zanimiv kraj z ostanki gradu Orlovsko gnezdo, kjer so se Albanci pod Skenderbegovim vodstvom celih osemindvajset let uspešno upirali Turkom.

Glavnemu mestu so dali močan pečat italijanski okupatorji, ki so začeli graditi mesto po modernih načrtih. Toda po vojni je Tirana dobila povsem novo podobo. Polna je pompozne real-socialistične arhitekture po ruskih vzorcih in zgradbe v glavnem spominjajo na ogromne kasarne. V vsej povojni zgodovini so se močno potrudili, da so mestu izbrisali vsakršno identiteto in zgodovinski pečat. Moščeje so spremenili v muzeje in minareti so izginili kar čez noč. Zgradbam v centru se pozna sovjetska zasnova, mnoge med njimi so po sporu med državama dogradili Albanci sami. Proti južnemu delu mesta teče v nedogled bulevar Nova Albanija. Ravna in dolga cesta, ki se začne na glavnem trgu in konča s stavbo Univerze, je kot ustvarjena za vojaške parade, ob strani pa je ograjen geto za visoke državne in partijske voditelje. V ta posvečen prostor imajo vstop le poklicani komunistični veljaki - tako kot v hotelu Dajti, ki stoji na drugi strani ceste, le tujci, ki plačujejo z dolarji. Navadni Albanci pa čakajo na drugačne čase.

Tudi če so hoteli, revščine pred tujci niso uspeli prikriti z nekaj avtomobili, ki so bili vsi na voljo le tujcem in v njih nisi mogel videti Albanca, ki bi se vozil po zasebnih opravkih. Le taksisti so več kot vdano služili dolarje. Z albanskimi lekami se v Albaniji ne pripelješ daleč. In čeprav so izpred hotela Tirana, kjer so bili v glavnem nastanjeni tuji novinarji, nenehno podili bose in raztrgane otroke, ki so prosili hrano in denar, jim to ni vedno najbolje uspevalo. Otroški berači so že pravi profesionalci, večji svojega posla, ki jim je ob obisku številnih tujcev posel cvetel kot še nikoli.

Erika Repovž

Erika Repovž

Usoda majhnih narodov običajno začne zanimati svetovno javnost šele v trenutku, ko ti zaidejo v nepremostljive težave, pred katerimi si ni mogoče več zatiskati oči. Sedanji eksodus kurdskega ljudstva brez lastne države in s petimi zemljiškimi gospodariji, Irakom, Iranom, Turčijo, Sirijo in Sovjetsko zvezo, ni prvi v kurdski zgodovini. Je pa zato najbolj tragičen, če ne štejemo, da kot mnogi drugi narodi brez domovine, kot na primer Škoti do predvčerajšnjim, Iraci do včeraj, ali Baski, Bretonci in Druzi še danes, ves čas živijo na robu obsedenega stanja. Agonija Kurdiv je bila zanemarljiv problem za interese velesil, ko so na Bližnjem Vzhodu hlastali za večjimi zalogami, kot je usoda petindvajsetih milijonov ljudi. Ustvarjali so le oteževalne okoliščine in v trenutku pomoči pozabljali nanje po znanem ameriškem trgovskem obrazcu Henryja Kissingerja, ki mu je uspelo ta narod prodati v borih štiriindvajsetih urah. Bush je sicer za to potreboval nekoliko dalj časa, vendar ni bil nič manj uspešen.

Američani se pred svetom opravičujejo, da se (že po tradiciji! op.p.) ne morejo vmešavati v notranje zadeve tujih držav, begunci pa se lahko tolažijo, da so žrtvovani v imenu višjih političnih ciljev. To bi morda lahko potolažilo kakšnega idealističnega Kurda, ne bo pa utišalo krulečih želodcev milijonom ljudi, ki umirajo v begunskih taboriščih.

Zdaj se vsi otepajo svojega dela krivde, marsikateri kurdski begunec pa se sprašuje, kateri so ti višji cilji, ki so pomembnejši kot tisoče človeških življenj.

Kakršenkoli političen uspeh iraških Kurdiv v smeri avtonomije bi v prvi vrsti vplival na podobne želje njihovih rojakov v ostalih štirih državah. Samo v Turčiji, ki je tudi članica NATO, živi dvanajst milijonov Kurdiv, ali dvajset odstotkov celotnega turškega prebivalstva. Drugi višji cilj je Sirija, kjer gostuje nekaj manj kot dva milijona Kurdiv in v interesu Damaska doslej ni bilo zaznati želje po njihovi avtonomiji. In nazadnje je tu Sovjetska zveza, ki ima že dovolj problemov s Pribaltikom in moskovsko politično kuhinjo; zadnje, kar v tem trenutku potrebuje, je nov narodnostni problem.

Kurde v mednarodnem merilu lahko primerjamo s Palestinci, čeprav so v zadnjem času slednji vseeno na boljšem. Če ne drugega, je kurdski problem veliko starejši in neposredno zadeva veliko več ljudi, toda mednarodna skupnost ostaja še naprej gluha za njihova politična vprašanja. In zato se humanitarna pomoč, ki je prišla po veliko predolgem čakanju, nazadnje zdi le kot pranje umazanih rok, da o ameriški svinjariji niti ne izgubljamo besed.

ZA ODCEPITEV NE BOSTE DOBILI NAGRADE

Slovenski svet Evropskega gibanja, ki mu predseduje dr. Anton Bebler, je pripravil v klubu Cankarjevega doma pogovor z ameriškim veleposlanikom v Jugoslaviji Warrenom Zimmermannom. Ameriški veleposlanik je poznavalec evropske varnosti, saj je bil v drugi polovici 80-ih let vodja ameriške delegacije v Konferenci o evropski varnosti in sodelovanju. Prav tako dobro pozna tudi Jugoslavijo, saj je že 16 let tako ali drugače povezan z njo. V središču pogovora je bila tako evropska varnost in vloga Jugoslavije v njej.

Uvodoma je Zimmermann naštel pet dejavnikov, ki determinirajo evropsko varnost: stabilnost nemško-francoske zveze, zdrava evropska skupnost, odnosi sodelovanja s Sovjetsko zvezo, ki je v kritični fazi razvoja, ohranitev zveze Nato in vse pomembnejša vloga KEVS-a. Za KEVS je dejal, da ima enkratno priložnost zavarovati male države in narode, saj temelji na konsenzu, ne pa na vetu. Njegova struktura je fleksibilna, ker spodbuja kooperacijo.

Zimmermann je izrazil prepričanje, da se KEVS lahko uporabi kot posrednik pri reševanju sporov znotraj držav, vendar šele tedaj, ko bo »dorasel« in bodo so vsa notranja sredstva izčrpana. Ko je veleposlanik govoril o vplivu evropske varnosti na Slovenijo, je menil, da so slovenske vrednote konsistentne z evropskimi, saj je Slovenija vodilna demokratična sila v Jugoslaviji, ki spoštuje človekove pravice in načela tržne ekonomije.

Zaskrbljenost Združenih držav Amerike zaradi morebitne odcepitve Slovenije je razumljiva, je nadaljeval Zimmermann. ZDA spoštujejo pravico slovenskega naroda do samoodločbe, vendar Slovenija ne more pričakovati nikakršne nagrade za odcepitev. Veleposlanik je izrazil tudi dvom o tem, da so ljudje obveščeni o ekonomskih stroških odcepitve. Meje so v Evropi po II. svetovni vojni dejavnik stabilnosti, zato Zimmermann meni, da bi sprememba kakršnih koli meja v Jugoslaviji (notranjih in zunanjih) destabilizirala Evropo. Veleposlanik je poudaril ameriško uradno stališče, da se mora Slovenija pogajati z vsemi relevantnimi partnerji v Jugoslaviji, vključno z JLA o rekrutih in njeni prisotnosti v Sloveniji, z Markovičevimi vlado o porazdelitvi jugoslovanskih dolgov... Če se bo Slovenija odcepila brez teh dogovorov, bo to vodilo v nestabilnost in verjetno tudi nasilje. To pa ni v nikogaršnjem interesu, je dejal Zimmermann.

Odhod Slovenije iz Jugoslavije bi povzročil spremembo moči v smeri nestabilnosti in povečanja nevarnosti državljanske vojne v »ostanku« Jugoslavije, je razmišljal Zimmermann. Zaradi tega ameriška vlada upa, da se bo Slovenija odločila za demokracijo in skušala izgraditi boljše Jugoslavije s Slovenci vred. Alternativa tej rešitvi je samo izolacija Slovenije in katastrofa v ostanku države.

Zimmerman je še poudaril, da ameriška podpora enotni državi in Markovičevi vladi ni brezpogojna. Pogoj je zgolj in samo demokracija.

Branko Čakarniš

ŽENEVA - MESTO NARODOV

Skupina študentov Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo je bila od 14. do 18. aprila v Ženevi, kjer imajo sedež številne mednarodne organizacije. S pomočjo prof. dr. Marjana Svetiličiča in sponzorjev strokovne ekskurzije so študentje obiskali naslednje mednarodne organizacije: UNCTAD (Konferenca Združenih narodov za trgovino in razvoj), ECE (Evropsko ekonomsko komisijo), ILO (Mednarodna organizacija dela), WIPO (Svetovna organizacija za intelektualno lastnino), GATT (Splošni sporazum o carinah in trgovini) in EFTA (Evropsko združenje za svobodno trgovino). Poleg spoznavanja narave in načina dela naštetih organizacij, je bil obisk tudi priložnost za tipanje pulza relevantnih mednarodnih institucij ob jugoslovanski krizi. V tem kontekstu je bila še posebej zanimiva EFTA, s katero imamo najtesnejše stike.

UNCTAD

Na sedežu UNCTAD-a v Palači narodov smo se pogovarjali z gospodom Saigalom, svetovalcem za medregionalno sodelovanje, g. Megzarijem, vodjem oddelka za minerale, kovine, in Dušanom Živkovičem, ki dela v tehnološkem programu. Živković je v UNCTAD-u zaposlen šele 6 mesecev, prej pa je po magisteriju v Londonu delal v zvezni vladi.

Saigal nam je na kratko predstavil osnovne cilje organizacije, njene izvore in razvoj. Unctadovi temeljni funkciji sta zbiranje podatkov za pogajanje o trgovinski izmenjavi in sodelovanju ter reševanje problemov predvsem držav v razvoju. Čeprav je rezultate spodbujanja odnosov med razvitimi in državami v razvoju zelo težko meriti, je po mnenju Saigala UNCTAD veliko prispeval k razvoju trgovine.

Mezgar je uvodoma poudaril, da je odvisnost držav v razvoju od surovin izredno visoka. Ob tem pa cene surovin padajo hitro. Največja ovira pri pogajanjih je predvsem nezmožnost dogovora med producenti oz. razdelitev kvot med posameznimi proizvajalci. Dejstvo je, da se svetovna skupnost ne želi soočiti z vprašanjem surovin na svetovni ravni, zato raje prepušča to tržnemu mehanizmu. Mezgar je dejal, da deluje UNCTAD na področju surovin precej bolj pragmatično: zavzema se za neformalne dogovore med proizvajalci, ne pa za sporazume. Opozoril je še, da DVR predstavljajo samo četrtino svetovne trgovine s surovinami in da jih tudi same uvažajo vse več.

Jugoslovan Živković dela v tehnološkem programu UNCTAD-a, ki raziskuje teme, kot so tehnologija in surovine, tehnologija in zaščita okolja, prenos tehnologije, biotehnologija... Seveda pa je Živković odgovarjal na številna vprašanja študentov, ki so zadevala možnost zaposlitve v katerih izmed organizacij OZN.

(BČ)

ECE

Evropsko ekonomsko komisijo, ki je sestavni del sistema OZN in je med najstarejšimi (ustanovljena 1947), smo obiskali dan po končani plenarni seji, na kateri enkrat letno določijo politiko komisije. Sicer pa so zasluge ECE predvsem zgodovinske narave: po II. svetovni vojni je bila ena izmed redkih institucij, ki je pospeševala trgovino in sodelovanje med Vzhodom in Zahodom. Posebno dobro so v ECE zapisani tudi Jugoslovani, saj je bil na njenem čelu od leta 1968 do 1982 Janez Stanovnik, pred tem pa še 6 let Vladimir Velebit.

Sprejel nas je dr. Aleksandar Vacić, direktor oddelka za ekonomsko analizo in projekcije, ki je v OZN že od leta 1981. Začel je s splošno predstavitevijo ECE, zatem pa se je ustavil predvsem pri vlogi Jugoslavije. Vacić je dejal, da se je ugled Jugoslavije precej zmanjšal, saj nismo več sposobni živeti v heterogeni skupnosti. Prav to - najti skupni imenovalec življenja v evropski skupnosti - pa počenja ECE. Komisija bo organizirala v Jugoslaviji nekaj workshopov, eden izmed njih pa bo posvečen alternativnim oblikam organizacije ekonomije v federalnih državah. Za transformacijo centralno-planskih ekonomij v tržne sta po Vacićevem mnenju bistvena odprtost ekonomij in pluralizem lastnine. Na koncu je še dejal, da ECE računa na enotno Jugoslavijo in izrazil upanje, da bo v Jugoslaviji prevladal razum in delo.

Hamilton iz oddelka za trgovino je predstavil obseg investicij v Vzhodni Evropi. Po njegovih podatkih je v zadnjem letu in pol kljub politični nestabilnosti vrednost direktnih naložb v Jugoslaviji narasla za 800 tisoč dolarjev in znaša 1,4 mio dolarjev. V letu 1990 je kar 84 odstotkov vseh investicij v Jugoslavijo prišlo iz držav EFTE in EGS. Po raziskavah komisije zahodne investitorje privlači predvsem cenena delovna sila (60 %), komercializacija lokalne tehnologije (14 %) in sovjetski surovinski viri (24 %). 60 % odstotkov kapitala gre v materialno produkcijo, 25 pa v storitve. Hamilton je navedel dva temeljna pogoja za tuje investiranje: relativna politična stabilnost in zaupanje investitorjev v ekonomski management. Investitorji pa se srečujejo s težavami, kot so nerazvita infrastruktura, nekakovost in pomanjkanje lokalnih virov, nekompatibilnost, slabe garancije... Kljub temu, da so politične

razmere v Jugoslaviji izrazito nestabilne, pa je po svoje razveseljav podatek, ki ga nam je posredoval Hamilton, da od 7 milijonov dolarjev investicij v vzhodno Evropo kar 1,4 mio dolarjev odpade na Jugoslavijo.

EFTA

Evropsko združenje za svobodno trgovino je bilo ustanovljeno leta 1960 s podpisom t.i. »Stockholmske konvencije«, ki jo je podpisalo sedem držav - Velika Britanija, Norveška, Švedska, Danska, Avstrija, Portugalska in Švica.

Leto kasneje je prišlo še do sklenitve trgovinskega sporazuma s Finsko, ki je privedel do njenega članstva v organizaciji.

1970 postane polnopravna članica tudi Islandija, Danska in Velika Britanija pa l. 1973 zapustita EFTO in vstopita v Evropsko skupnost - enako stori Portugalska l. 1986. EFTO tvori danes šest držav Avstrija, Finska, Islandija, Norveška, Švedska in Švica, pravila Konvencije pa se nanašajo tudi na Lichtenstein, ki z njo oblikuje carinsko unijo. Z dogovorom v Stockholmu je bila formirana cona svobodne trgovine, ki je v začetku zajemala zgolj industrijske izdelke, kasneje pa je prišlo do razširitve delovanja predvsem na področju kmetijstva in ribištva.

EFTA je nastala kot reakcija na EGS, oblikovale so jo države, ki politike EGS niso mogle ali hotele sprejeti.

Kot taka nima politične moči in ne funkcionira na principu supranacionalnosti - vsaka država članica samostojno oblikuje svojo zunanjo politiko do tretjih držav.

Kljub temu, da je EFTA nastala kot odziv na EGS, pa je že zelo zgodaj prišlo do sodelovanja med obema organizacijama, ki je doseglo svojo kulminacijo v oblikovanju EES=EEA (Evropskega ekonomskega prostora), katerega cilj je doseči prst pretok blaga, kapitala, storitev in oseb, kakor tudi sodelovanje na področju izobraževanja, kulture, varstva okolja, raziskovanja med državami članicami EFTE ali ES.

Politični vidiki sodelovanja, kot so vprašanje varnosti, obrambe in politične integracije, zaenkrat še niso vključeni.

Jugoslavija je bila prva, s katero je EFTA vzpostavila odnose že v 60ih letih, ko je bila l. 1967 ustanovljena Skupna delovna skupina.

Današnje sodelovanje pa temelji na Bergnski deklaraciji, ki je bila sprejeta leta 1983.

Decembra 1989 pa so države članice EFTE izrazile pripravljenost, da ustanovijo »Razvojni fond za Jugoslavijo« kot prispevek k obnovitvi in liberalizaciji jugoslovanske ekonomije.

Fond v višini 100 milijonov US dolarjev bi bil namenjen predvsem pomoči majhnim in srednjim podjetjem, ki so po principih EFTE ključni faktor ekonomske dinamike.

WIPO

»HUMAN GENIUS IS THE SOURCE OF ALL WORKS OF ART AND INVENTION. THESE WORKS ARE THE GUARANTEE OF A LIFE WORTHY OF MEN. IT IS THE DUTY OF THE STATE TO ENSURE WITH DILIGENCE THE PROTECTION OF THE ARTS AND INVENTIONS«

Arpad Bogsch
To naj bi bil motto dela generalnega sekretarja WIPO, organizacije, ki je med drugim tudi ena izmed agencij OZN.

WIPO je bil ustanovljen s posebno konvencijo »Oustanovitvi WIPO- a, svetovne organizacije za zaščito intelektualne lastnine«, ki je bila podpisana 14. julija 1967 v Stockholmu.

Konvencija je stopila v veljavo, oz. je postala pravno veljavna leta 1970. Seveda WIPO ni prva mednarodna organizacija, ki se ukvarja z intelektualno lastnino. Intelektualna lastnina je bila ena prvih stvari, o katerih so se države dogovarjale na medvladnem nivoju že v 19. stoletju.

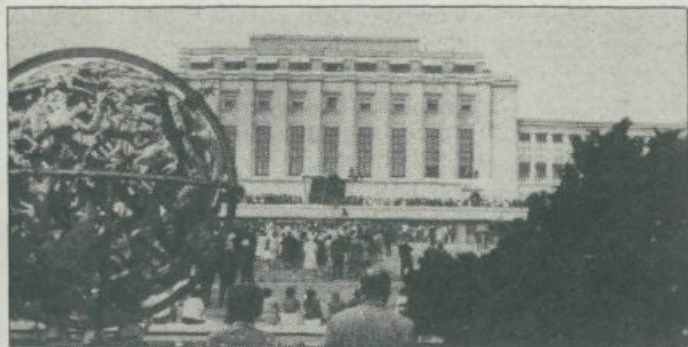
WIPO naj bi nekako globaliziral delo vseh različnih konvencij in združil na enem mestu. Verjetno so prav zaradi tega univerzalnega značaja leta 1974 sprejeli WIPO v »družino« organizacij in agencij OZN.

V sredo dopoldne smo se napotili na sedež WIPO-a. Nedaleč od trga narodov, ob katerem stoji palača narodov, kjer imajo sedež starejše organizacije ali agencije OZN, nas je sprejela mogočna štirinajstnadstropna stavba v obliki polkrožnega kvadra, v njej pa prijazni funkcionar WIPO-a g. Vladimir Josipov, po narodnosti Bolgar.

Glavni nalogi, ki si jih je zadal WIPO, sta zaščita intelektualne lastnine po vsem svetu skozi sodelovanja med državami in če je potrebno tudi skozi sodelovanje vladnih mednarodnih organizacij. Kot drugo poglavitno nalogo pa si je WIPO zadal administrativno povezovanje in sodelovanje različnih unij in konvencij, ki so nastale pred WIPO-m in poskušajo zaščititi intelektualno lastnino, oz. njene različne vrste.

Kaj je intelektualna lastnina? WIPO loči dve glavni vrsti. Pod prvo vrsto razume t.i. INDUSTRIJSKO LASTNINO, kamor spadajo inovacije, blagovne znamke (trade-marks) in industrijski design. Pod drugo vrsto intelektualne lastnine pa sodijo različna umetniška dela kot literarna, glasbena, fotografska, vizualna in avdiovizualna ipd. dela. Glavne aktivnosti WIPO-a so voditi, prirejati in seveda pripravljati konference, ki jih prirejajo različne unije, ki ščitijo različno intelektualno lastnino in jim je WIPO neke vrste »krovna organizacija«. Na področju industrijske lastnine pomaga WIPO nerazvitim državam prilagajati patentno zakonodajo svetovnim standardom, seznanja te države z novimi sporazumi in konvencijami ter jih spodbuja k pristopu in aktivnemu sodelovanju. WIPO tudi sprejema različne patente in opravlja patentne storitve za države članice. Pri patentni problematiki je najbolj pereč problem veljavnosti patenta. Ta je potem, ko je pripravljen, zaščiten le v mejah države, kjer je bil prijavljen. Zato mora vsakdo, kdor želi zaščititi svoj lasten izum, patentirati v vseh državah, kjer obstaja možnost industrijske uporabe. Zato so nekatere države sklenile poseben sporazum, t.i. »patent cooperation treaty«. Sporazum določa, da kdor prijavi svoj patent na WIPO, ima eno leto časa, da prijavi svoj patent v vseh zainteresiranih državah, v tem času pa ne sme nihče neupravičeno uporabljati patenta. Postavljeno je bilo vprašanje, katere države največ kršijo mednarodne sporazume, ki ščitijo intelektualno lastnino, in kakšni so mehanizmi, s katerimi WIPO sankcionira te kršitve. Glavni kršitelji so Južna Koreja, Tajvan, Singapur in Mehika. Kot v vseh vladnih in nevladnih mednarodnih organizacijah (vsaj v večini), tudi WIPO nima kakšne posebne moči in vpliva znotraj držav članic. To lahko počnejo supranacionalne organizacije kar pa WIPO ni. Ali je kraja intelektualne lastnine lahko podlaga nekemu dolgoročnemu razvoju? Po mnenju g. Josipova danes kraja int. lastnine ne more biti podlaga nekemu razvoju. Zakaj? Po raziskavah, ki so jih opravili, je največ intelektualne lastnine na področju nosilcev zvoka, slike ipd., to je plošč, kaset in videotrakov. To v bistvu sploh ni industrijska lastnina, ki bi lahko bila podlaga razvoju. Če pa že DVR uspe ukrasti intelektualno industrijsko lastnino, običajno nima na voljo nobene infrastrukture, da bi to »ukradeno« razvijali naprej.

(BJ)

GATT

V GATT-ovi razkošni palači na Rue de Lusanne nas je sprejel David Woods, vodja informativne službe, ki nam je predstavil dejavnosti GATT-a.

GATT ni nič več in nič manj kot skupina držav, ki verjamejo, da lahko kar najbolje zadovoljujejo svoje ekonomske interese s pomočjo trgovskega sistema, ki temelji na odprtem trgu in lojalni konkurenci, varovani z multilateralnimi pogodbami. Povezuje jih dogovor, ki se imenuje »General Agreement on Tariffs and Trade«.

GATT je pogodba, ki oblikuje razmerje pravic in dolžnosti med državami članicami - pogodbenimi strankami.

Načela in cilji, po katerih deluje, so:

- trgovina brez diskriminacije,
- zaščita (domače) proizvodnje s pomočjo carinskih tarif,
- stabilnost in sposobnost napovedovanja dinamike v trgovanju,
- racionalno in pragmatično reševanje trgovinskih sporov,
- vse v smislu približevanja končnemu cilju, ki je širitev multilateralne trgovine, rušenje preprek, ki bi jo omejevale, zniževanje uvoznih carin in kvot ter ukinjanje preferenčnih trgovinskih dogovorov.

V preteklih 45 letih delovanja je 96 držav postalo polnopravnih pogodbenih strank. Sem sodijo vse industrijske države in cela vrsta dežel v razvoju.

»Boj« držav za članstvo je temeljil na dejstvu, da je multilateralni sistem, ko je bil na višku svoje moči zagotavljal najvišji nivo svetovni trgovini, ekonomski rasti in zaposlenosti. Kot članice GATT-a imajo države večjo možnost delovanja v tem sistemu in nanj lahko tudi vplivajo.

Članstvo pa ni omejeno zgolj na suverene države, ampak je odprto za vsa »avtonomna carinska področja«, ki imajo sponzorje. Sistem sprejemanja odločitev ne temelji na glasovanju, marveč je podlaga konsenza, za kar pa so ključnega pomena učinkoviti in v pravem času prilagodljivi pogajalci.

Kot posledica sprememb in novosti na področju ekonomskega sodelovanja, trgovine in proizvodnje nasploh, ki so značilne za prvo polovico osemdesetih let, je leta 1986 v urugvajskem letoviškem mestu Puntadel Este prišlo do oblikovanja osme runde pogajanj tako imenovane »Urugvajске runde«.

Runda zajema pogajanja na petnajstih različnih področjih - kmetijstvo, carine, intelektualna lastnina, storitve, tekstil... Vsak ključni problem in izziv, s katerim se srečujejo uporabniki trgovskega sistema, je vključen v pogajanja.

Prav ta vseobsežnost in razvejanost pogajanj in ne le nesposobnost uskladitve interesov na področju kmetijstva med Evropsko skupnostjo in ZDA, je botrovala temu, da decembra 1990 v Bruslju ni bil dosežen končni dogovor.

Kljub trenutnemu »mirovanju« pa so v GATT-u optimistični. Načrtujejo, da bodo v roku enega leta zaključili pogajanja

v okviru Urugvajске runde. Iz tega pa naj bi kot rezultat dogovarjanja izšla nova organizacija, ki bi pomenila konec GATT-a, kot ga poznamo danes. Gre za formiranje širše organizacije, ki naj bi v svojem okrilju poleg že obstoječega GATT-a združevala še GATS (The General Agreement on Trade in Services) ter GAIP (The General Agreement on Intellectual Property Rights).

Pokrovitelji strokovne ekskurzije v Ženevo so bili Študentska organizacija Univerze v Ljubljani, Gospodarska zbornica Slovenije, Iskra Kommerce, Petrol Ljubljana, Belinka, Kolinska, Slovin, Slovenijales, A banka, SCT in AGROIND - Klet Vipava. Na Republiškem sekretariatu za mednarodno sodelovanja pa niso imeli posluha.

ILO

ILO je danes eden najstarejših članov »družine« organizacij in agencij sistema OZN. Ustanovljen daljnega leta 1919 v okviru Versajske mirovne pogodbe je prišel ILO v OZN kot neke vrste dediščina neučinkovitega predhodnika OZN - Društva narodov, ki je delovalo v obdobju med obema vojnama.

ILO smo obiskali v teku našega drugega delovnega dne v Ženevi. V pritličju ogromnega »buildinga«, v katerem je nastanjen ILO nas je najprej sprejela ga. Veléamontova, sicer »zadolžena« za stike z javnostjo pri ILO-u.

Na začetku nam je ga. Veléamontova splošno predstavila ILO. Je sicer del sistema OZN, vendar je skoraj neodvisen, uživa visoko stopnjo notranje avtonomije. To pomeni, da si sam določa višino proračuna (budgeta) in kadrovsko politiko, kot tudi druge politike. Ustanovljen je bil z namenom »zagotoviti družbeni razvoj, brez katerega ne more biti harmoničnega ekonomskega razvoja.« V praksi to pomeni, da se je in se še zavzema za zaščito osnovnih pravic delavcev. Pomaga državam pri izdelovanju in oblikovanju razvojnih politik, podpira napore mednarodne skupnosti in držav samih pri doseganju polne zaposlenosti, dviga življenjskega standarda, pošteno delitev sadov razvoja. Pomaga tudi in se zavzema za zaščito zdravja in življenja delavcev, sodelovanje delavcev in delodajalcev z namenom dviga produktivnosti dela delavcev na eni in izboljšanje »working conditions« - delovnih pogojev po drugi strani. V telesih ILO so enakopravno zastopani delavci, delodajalci in predstavniki posameznih vlad držav članic, ki jih je 150, kar pomeni, da je ILO ena od najštevilnejših agencij in organizacij v sistemu OZN. Kaj pomeni ta »tripartitnost«? Kot nam je kasneje povedal eden od predavateljev, g. Swepston. Pomeni pa, da je ILO edina vladna organizacija, ki ni v celoti pod nadzorom vlad držav članic.

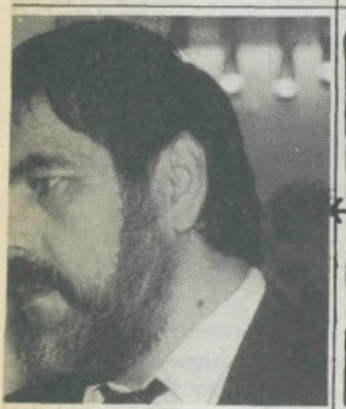
Konferenca ILO se sestane enkrat na leto, ponavadi junija meseca v Ženevi. Vsaka država ima pravico do dveh delegatov, ki predstavljata svojo vlado in dveh delegatov, ki predstavljata delavce in delodajalce. Ne obstaja nobena prisila, ki bi nasilno enotila delegacijo iz ene države. Pogosto se dogaja, da predstavniki delavcev in delodajalcev glasujejo drugače kot predstavniki istih vlad. Konferenca ima več nalog. Sprejema nove konvencije in predloge (Reccomendations) ILO-a vsaki dve leti, oz. vsako drugo leto sprejema program dela in budget organizacije, vsako tretje leto pa voli člane izvršnega »Governing Body«.

Pripravili:
Urša Zore,
Boštjan Jerman in
Branko Čakarmiš

ko se bo končalo
Sanje Peterle - Rupel z
večjim zanimanjem
čakuje Matjaž
kovec, ki je lani po
itvah vzkliknil: »Jaz
n novi slovenski
nanji minister!« Sanje
ej le še lahko
stanejo resničnost.

TRIBUNIN OTOLABOR

Opozicija, ki se bori
proti slabi vladi in je
ne uspe sesuti, tudi
ne zasluži imena
opozicija.
Nesposobna
opozicija je za narod
ista tragedija kot
slaba vlada!

**Lojzek,
kdo bo
naslednji?**

Gospodična Ksenja
Preželj, direktorica
Študentskega centra v
Ljubljani, je izrazila
nezadovoljstvo nad delom
našega fotografa, češ da
njene fotke v Tribuni niso
dovolj lepe!? Naš fotograf
se ji najtopleje opravičuje
in ji v pozdrav pošilja tole
fotko...

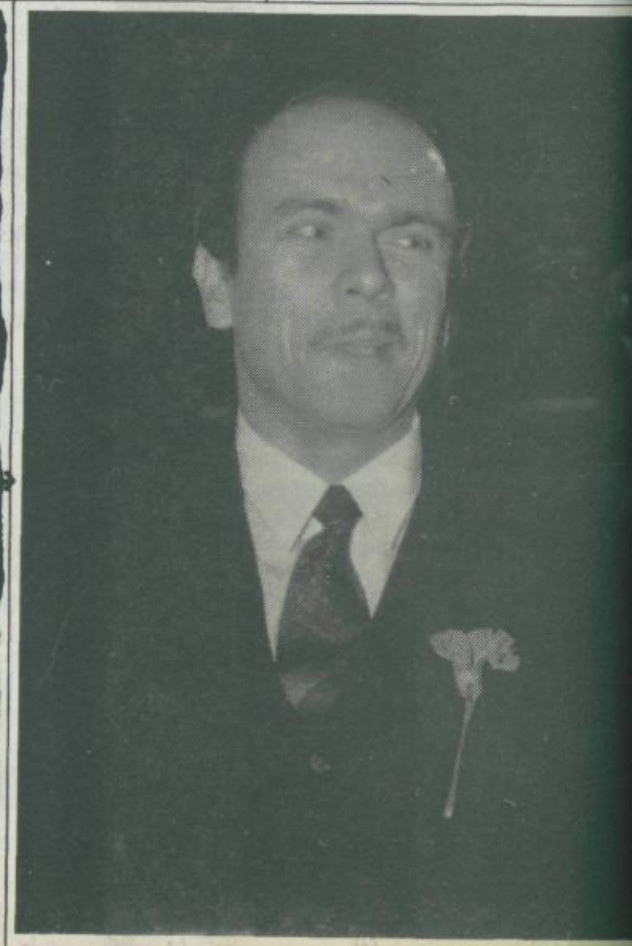
Ku-ku, diferenciacija je ga ministra za
informiranje je zamenjal. V razvitih
demokracijah se to ne mešati, ker tudi
najsposobnejši vojščaki funkcijo pač ne
sodi. Demokratičnih mado nekateri pač še
moral priučiti.

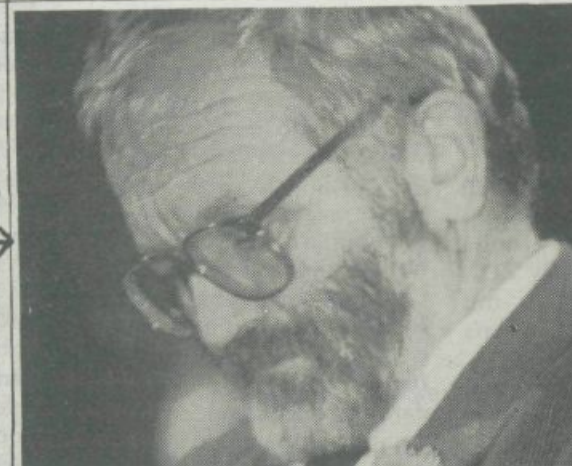
K maniram sodi tudi to: ko padejo
ministri za informiranje,
gospodarstvo in finance, ministrski
predsednik še zmeraj govori (ali laže
sam sebi ali nam je vseno), da vladne
krize ni. Četudi je v sporu še z
zunanjim ministrom in se mu na vsa
usta reži že cel parlament. Bog nas
pred diletanti naj obvar'je!

Dr. Janez
Drnovšek je
postal Lojzetov
trgovski potnik.
Hodi po tujini in
novači tuje
pametnjakoviče,
nato z njimi nekaj
dni igra tenis in
že so ti najeti za
mastne novce kot
vladni svetovalci.
Ali gre za
arhaično
boljševistično
finto, ko
podkupijo tuje
super
pametnjakoviče,
da prepričujejo
narod o modrosti
njihove vlade ali
ne, pa bodo na
našo žalost
pokazali rezultati.

**Bolje drži ga
nego lovi ga!**

Encingerja je
piphnil Jeffrey
achs, »genialni
eretik«, kateremu so
sedaj propadli vsi
nacijski projekti.
Koga bo Peterle še
privlekel v Slovenijo,
ga lahko samo
gibamo. Verjetno
Schwarzkopfa, Kojaka
Cicciolino.

Namigovanja,
da je Bavčar
prostožidar, so,
upamo, povsem
izmišljena. Po
tej verziji bi naj
bili člani lože
tudi Janša,
Omerza, Kacin,
Rupel in Fink.

»Milane, daj da te zagrlim. Slobo
zuji pravo u nas.«
»Franjo, če te sedaj uščipnem v rit,
se bo pa tako ali tako sesedel!«

LONG ROAD DATA

OSLI

V tej številki smo vam nameravali predstaviti 500 največjih ameriških podjetij po reviji Fortune, vendar smo ugotovili, da je bil Gospodarski vestnik po zaslugi svojega ameriškega dopisnika spet hitrejši - če vas torej to zanima, si pogledajte GV dva tedna nazaj. Tako se boste danes morali zadovoljiti z nekaj avtomobilskimi tabelami, ki pa so najbrž kar O.K. Največja tabela velja - spet - le za zahodno Evropo oz. ES. Drugo je situacija drugačna, ne sicer pretirano, malček pa le. Npr. Slovenija. Danes tu kraljuje novomeški Revoz, ki je nekakšna

afiliacija Renaulta (ex IMV), po zaslugi kvalitetne in dobre reklame, ki jo zanj izvaja agencija Luna (prej Magenta). Revoz seveda pametno izkorišča prednosti zaprtega trga, torej oligopola, ki ga ima avtomobilska industrija v (še zmeraj) Jugoslaviji. Nedavno so npr. v številnih (novonastalih) Revozovih salonih, ki se bodo baje razvili še v zahodno Bosno, zaustavili prodajo, ker proizvodnja ni dohitevala slovenskega in drugega jugo povpraševanja. Danes teče spet vse normalno. Toda v Evropi Renault ne prosperira; sicer pa se v podrobnosti ne bomo spuščali, kakor tudi ne v ugibanja, kako bodo na avtomobilsko tržišče vplivale spremembe v politiki ES.

Prodaja avtomobilov v zahodni Evropi v 1990:

	štev. v 1000	tržni delež	% spremembe od 1989
Volkswagen	2041	15.4	+1.1
Fiat	1881	14.2	-6.2
Peugeot	1714	12.9	+0.7
GM	1561	11.8	+1.0
Ford	1534	11.6	-3.2
Renault	1300	9.8	-6.9
vsi japonski	1535	11.6	+4.9
drugi	1697	12.8	-3.1
skupaj	13.263	100.0	-1.5

MEZGI

Za razliko od Evrope, kjer si Japonci šele obetajo mastne profite, kajti do »liberalizacije« - znižanja kvot - bo v združeni Evropi moralo prej ali slej priti, so v ZDA Japonci po svoje že na vrhu. Mnogi zganjajo zaradi tega po Državah paniko in širijo strah pred rumeno nevarnostjo (ne samo na področju avtomobilske industrije), managerji avtomobilskih podjetij pa so presenetljivo mirni in današnjo moč Japoncev le hladno primerjajo s tisto, ki jo

je imel Folc v 60-ih. Kakorkoli že, nas to ne zanima - pogledmo si, kateri so najbolj prodajani avtomobili v ZDA v 1990. Štirje med prvimi desetimi so »Japončki«, ki pa jih vse proizvajajo v ZDA. Sicer je tržni delež japonskih znamk v ZDA približno 20 odstoten.

Top deset

1. Honda Accord
2. Ford Taurus
3. Chevrolet Beretta/Corsica
4. Chevrolet Cavalier
5. Ford Escort
6. Toyota Camry
7. Chevrolet Lumina
8. Ford Tempo
9. Honda Civic
10. Toyota Corolla

KOBILE

Sami Japonci pa so imeli doslej svoj avtomobilski trg izredno zaprt. Videli pa bomo, kako se bo njihov protekcionizem razvijal naprej - v skladu z razpletom Urugvajske runde & v skladu z uvozno politiko ES. Trenutno v japonskem uvozu dominirajo nemški avtomobili, predvsem BMW, se pa v Tokiu že videvajo v vedno večjem številu tudi modeli General Motorsa iz ZDA. Sicer so med desetimi najbolj prodajanimi avtomobili na Japonskem izključno njihovi domači, s tem da je letos prišlo do presenetljivega preobrata na vrhu: po 20-letnem kraljevanju je Toyota Corolla kot najpopularnejše vozilo morala prepustiti prvo mesto Daihatsujevemu modelu Mira. Daihatsu, znamka korejskega izvora, je mastno zaslužil s tem modelom štirisedežnega mini avta, saj je samo v prvih dveh mesecih '91 prodaja vozil te kategorije (na tabeli spodaj sta takšna še Suzuki Alto in Mitsubishi Minica) skočila za 35%, medtem ko je celotno japonsko tržišče ostalo mirno. Mini avtomobili so cenejši (od \$ 3.700 naprej nasproti \$ 9.500 za Carollo), rabijo manj goriva (do 30 % manj), tudi davek je cca. 25 % manjši, njihovi turbo-modeli pa so obdarovani s približno 50 % KM strojev, ki so trikrat (!) večji od njih... Za Toyoto je padec s trona vsekakor frustrirajoč, čeprav ostaja največji japonski izdelovalec avtomobilov, s 26,2 % tržnega deleža. Kar se zgolj avtomobilov tiče, je bil ta delež po vpeljavi šestih novih modelov, od januarja do septembra lani celo 43 %. Tedaj Nissan 25,3; Honda 10,2; Mazda 7,8; Mitsubishi 4,1 in vsi ostali 9,2%. V istem času v

ZDA (vključujoč lažje tovornjake): GM 36 %, Ford 23,9, Chrysler 12,0, Toyota 7,5, Honda 6,1, Nissan 4,5 ter vsi ostali 10,0 %.

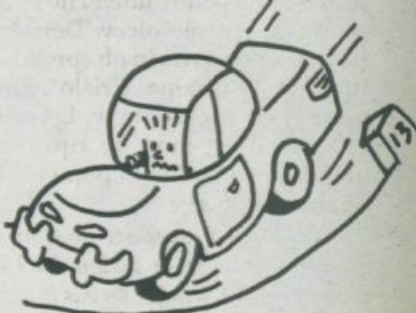
Top deset na Japonskem

1. Daihatsu Mira
2. Toyota Corolla
3. Suzuki Alto
4. Toyota Mark II
5. Toyota Crown
6. Toyota Carina
7. Toyota Sunny
8. Mitsubishi Minica
9. Toyota Starlet
10. Honda Civic

& LETEČI HOLANCI

Tako. Upamo, da vas tokrat nismo zamorili s temi avtomobili... Sicer pa mora biti študent splošno razgledan. Zgornji podatki slonijo na treh številkah Fortune, na enem Economistu in poznavanju ožje domovinske situacije. Za konec pa še zanimivost iz mesec dni starega Europeana: nizozemski najstniki pridno letijo čez Atlantik na karibski otok St. Eustatius, kjer se da priti z lahkoto do vozniških dovoljenj - tako se izognejo vedno težjim prometnim testom doma. Dovoljenja s tega drobcenega otoka, ki je sicer del Nizozemskih Antilov (na obali Venezuele) veljajo tudi v Evropi. Poleti se torej pazite nadobudnih mladih drvečih Holandcev! Kar sicer ne bo problem, če se Slovenija do 23.6. odcepi. Ker potem itak ne boste mogli nikamor...

M.D.

INTERVJU: ALENKA KUNAYER

»TRIJE IZPITI V ŠTIRINAJSTIH DNEH SO PREVEČ«

TRIBUNA: Prva resno organizirana in izpeljana stavka slovenskih srednješolcev je torej za nami. Ali lahko še enkrat na kratko obnoviš kronologijo dogodkov, ki so pripeljali do tega, da ste učenci srednjih šol posegli po skrajni možnosti za reševanje nakopičenih problemov?

KUNAYER: S problemom zaključnih izpitov smo se začeli ukvarjati že na začetku šolskega leta, s približevanjem koncu leta pa se je napetost seveda stopnjevala. Pri reševanju težav v zvezi z zaključnimi izpiti se je Zvezi dijakov Slovenije pridružila tudi Zveza četrtošolcev Slovenije, ki je navezala stike s poslanskimi klubi, medtem ko smo se mi usmerili predvsem v aktivno sodelovanje pri delu skupščinskih odborov. Mislim, da je bila naša stavka v tem trenutku edina prava in možna rešitev. Že celo leto smo si prizadevali, da bi se lahko vključili v delo šolskega ministrstva, Zavoda za šolstvo ter Republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje, ko naj bi ti organi odločali o dijaških zadevah, vendar naše prošnje in zahteve na žalost niso rodile sadov. Srečali smo se sicer s šolskim ministrom in predstavniki Zavoda za šolstvo, vendar tudi ta pogovor ni bil kaj več kot le vljudnostni obisk. Ocenili smo, da pritisk na šolske oblasti prek medijev ni dovolj učinkovit, zato smo se pač odločili za opozorilni shod.

TRIBUNA: Kako ste stavko sploh organizirali in kako ocenjuješ uspeh vašega protesta?

KUNAYER: Akcijo sva koordinirala z Matejem Kurentom, predstavnikom Zveze četrtošolcev Slovenije. V Ljubljani je sodelovalo prek 4.000 dijakov, v regijskih središčih pa se je protestnih shodov udeležilo povprečno po 1.000 srednješolcev. Demonstracije so potekale mirno in ob spremljavi kulturnega programa. Prišlo je sicer do manjšega incidenta v Ljubljani, za katerega pa smo se opravičili in obljubili, da bo škodo poravnala Zveza dijakov Slovenije.

TRIBUNA: V torek ste obiskali šolskega ministra Venclja in podpisali skupno izjavo. Nekateri menijo, da vas je hotel mini-

Alenka Kunayer je sedemnajstletna srednješolka, predsednica Zveze dijakov Slovenije. V trenutku, ko je organizacija šele prav zaživela (kljub temu, da je bila ustanovljena že marca lani) je primerna sogovornica za pogovore o problemih, s katerimi se srečujejo slovenski srednješolci.

ster speljati na tanek led...

KUNAYER: Nikakor ne. Pripravili smo jo namreč sami dijaki. Bistvo izjave je, da podpiramo maturo kot edini pogoj vpisa na Univerzo, zaključni izpit pa je sprejemljiv samo za tiste dijake, ki zaključujejo svoje redno izobraževanje. Prav tako smo ugotovili, da je prišlo do več organizacijskih in informacijskih nesporazumov na relaciji šolska oblast - Univerza. Dijaki ne moremo pristati na to, da bi v štirinajstih dneh opravljali tri izpite (zaključni, diferencialni in sprejemni), pri čemer vsak izpit obsega štiri predmete, saj je to nezdravljivo z zdravo pametjo in normami, ki veljajo v svetu.

TRIBUNA: Na sredini seji republiške skupščine so v družbenopolitičnem zboru točko o zaključnem izpitu, ki so jo dodatno uvrstili na dnevni red, preložili, in bodo o njej razpravljali na eni od prihodnjih sej. V zboru občin pa je sploh niso uvrstili na dnevni red. Kaj misliš o takšnem ignorantskem odnosu slovenskega parlamenta, za katerega enodnevna stavka še ni zadosten razlog za alarm?

KUNAYER: Po eni strani razumem poslance, saj je bila seja Republiškega strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje šele danes (to je v četrtek, op. p.), po drugi strani pa so pristojnosti tega organa tako omejene, da mi ni povsem razumljivo, zakaj čakanje na »odločilno« mnenje, kot so morebiten sklep strokovnega sveta poimenovali nekateri, ki jim kompetence tega organa očitno niso povsem jasne.

TRIBUNA: Ali današnji sestanek strokovnega sveta pomeni korak naprej pri reševanju sporov med dijaki in šolskimi oblastmi?

KUNAYER: Mislim, da smo po današnji seji dijaki potisnjeni še bolj v kot. Ne morem se strinjati s samo razpravo in načinom dela v tem telesu. Člani strokovnega sveta so se sicer zavzeli za zaključni izpit, vendar pa so tudi sami poudarili, da bi opravljanje treh izpitov pomenilo prehujo breme za dijake. Po štirih urah razprave je gospod predsednik Franc Lazarini preprosto ugotovil, da se člani tega organa strinjajo z zaključnim izpitom, vendar pa bi bila nujna koordinacija z Univerzo, oziroma s posameznimi fakultetami. Kot torej vse kaže, hočejo oblasti na vsak način uvesti

zaključni izpit, pri čemer je mnenje dijakov tudi po torkovi stavki zanje le obrobne pomena.

TRIBUNA: Kaj se bo zgodilo, če do 6. maja oblasti ne ugodijo vašim zahtevam?

KUNAYER: Obstaja več možnosti. Med prvomajskimi prazniki se bo stavkovni odbor ponovno sestel in preučil strategijo nadaljnjega boja. Ena od možnih potez je tudi bojkot pouka, ki smo ga že napovedali. Upam pa, da bomo do ustreznih rešitev uspeli priti s pogajanjem, kar bi bilo najbolj ugodno, tako za šolske oblasti kot za nas dijake.

Simon Bizjak

dr. Manca Košir

Fotodokumentacija Dela

Sreda, 17. aprila Okoli 7. ure odprem oči. Sneg na strehah, temačno nebo, depresivno vreme. Ampak vem: sonce kljub temu JE. Sije. Zdajle pač drugje... Tinka priteče iz sobe in začebnja. Zadiši mamina kava in... Sem že ogreta.

Prelistam Delo kot vsak dan. Nič novega - kot vedno. Saj v časopisih itak ni nič novega. Mediji utrjujejo že znane podobe, reproducirajo že podeljene pomene. In igrajo igro, da sporočajo novosti. Naslovniki igro sprejemajo in ob jutranji kavi nestrpo prebirajo prve »novice«. Ko odložijo časopis, imajo občutek, da vedo, kaj se dogaja. Da so na tekočem. Da je svet pregleden in smiseln. In da so oni smiselni del tega sveta, nad katerim imajo pogled. Iluzija. Jaz pa poučujem na najvišji stopnji, kako se te iluzije ustvarja. Vedno znova poudarjam, da je treba vedeti, da se vsi skupaj nekaj gremo; da v medijih ni resnice. Prejšnji tretji letnik novinarstva je imel zato za zaključni izpit napisati esej o medijski konstrukciji realnosti. Drugo leto bo treba najbrž začeti spet znova - spodbujati k radovednosti, kaj je zadaj, kaj je prej, preden se medijska zrcalca zlažejo, da vedo, kdo je najlepši v deželici tej...

Zvonijo telefoni. Spet kup pošte. Ne morem niti prebrati vsega, kar pride, kaj šele odgovoriti isti dan. »Manca, prosim, pošljite mi ključ od sreče,« piše v enem od pisem, ki čakajo. Nimam ga. Kaj bi rekel ti, Marčica? »Človeka moramo pustiti z Bogom samega kot zapuščenega otroka. Brez zaščite matere in očeta, brez družine, naroda in države... Sam samcat mora sestopiti v Pekel, če hoče kaj zvedeti o Nebesih. (...) Samo tako lahko postane naše lastno življenje in življenje drugih vsaj vrednota, če že ne more biti nekaj svetega.« (Brevir)

Hitim na faks. Dr. Robert Kochersberger, gostujoči profesor iz ZDA, ima predavanja. Študentje ga občudujejo. Njegova praktično uporabna predavanja, njegovo prelepo angleščino, natančnost, red in disciplino. Pridno se vpisujejo na listo prisotnih.

Pozno pridem domov. S Tino se malo pocrkljava. Potem zaprem oči in premišlujem o predavanju, ki me čaka: ETIKA IN NOVINARSTVO. Kako ljubezno od Jezemika, da mi je posredoval knjigo z naslovom The Dialectic in Journalism. Avtorju Merrilu se pozna, da je filozof. Povzema Aristotela, Kanta, Hegla, Jaspersa, Nietscheja idr. Premišlujem o Jaspresovem novinarju - sofistu; ta je pasiven človek, ki

MOČ SREDIŠČNE LEGE IN ODPRTEGA OBJEMA

največkrat pozira vlogo intelektualca, v resnici pa je strahopetnež, ki si prizadeva izogniti se kakršnemukoli globljemu konfliktu. Camus opisuje tip dobrega novinarja kot človeka, ki je globoko spoštljiv do sebe, drugih in do resnice. Ima občutek za socialni napredek, dela odgovorno, vključuje se v bistvena družbena vprašanja. In ima ideje. Ah, zavzdihnem...

Zvečer sem v domžalski knjižnici. Predstavitel ŽENSKIH PISEM in pogovor z občinstvom. Čudoviti ljudje pridejo. Matjaž Brojan, urednik lokalnega časopisa, ki ga rada prebiram, zaključí srečanje z ganljivimi besedami, da zardevam. Kako bogati so stiki z lepimi ljudmi! Kar ne moremo se posloviti in gremo še v gostilno.

Četrtek, 18. aprila

Ob 9^h je že sestanek delegacije delavcev na faksu. Denarja ni. Sklenemo: ne bo regresov. Bo treba znižati plače? Izobraževalka daje 10 tisočakov za rednega profesorja. Ko smo imeli srečanje s študenti: vlada, sem omenila sramotno nizek proračun za izobraževanje. Ni bilo podpore s strani univerzitetnih učiteljev in ne sramu v Peterletovem odgovoru. Pa bi nas moralo biti sram, da je naše delo tako malo cenjeno, in da imamo voditelje, ki zaradi tega ne povesejo pogleda.

Predavanja v prvem letniku. Kot ponavadi, začnemo z minutami modrosti, ki jih pripravljajo študenti. Naj se vsaj malce premakne desna možganska polovica. Naš izobraževalni sistem se itak ukvarja v glavnem z levo. Zato tudi ni dovolj justvarjalnosti, radosti, ljubezni do znanja. Študentka bere odlomke iz Livingstona galeba. Potem se lotimo tipologije vodil poročevalskih žanrov.

Po predavanjih letim na sestanek časopisnega sveta SLOVENCA. Z veseljem sem članica, kot sem z veseljem rojenica pri drugih rojstvih množičnih občil. Kako sem zadovoljna, da smo s študenti tretjega letnika pripravili atraktiven koncept nove mladinske revije. In kako komaj čakam, da SLOVENEK ugleda luč sveta. Nekateri njegovi sodelavci imajo žurnalizem v krvi. Andrej Rot pametno razmišlja. Ni okužen z mentaliteto »rodne grude«, čeprav je prišel iz Argentine.

Doma pojem kosilo in se zahvaljujem za mojo čudovito mamo, brez katere ne bi mogla biti, kar sem. Ko telefoniram, nekdo pozvoni na vrata. Mislim, da je znanec, in rečem mami, naj ga povabi naprej. V sobo stopi visok možak z jeklenim pogledom.

Začne glasno govoriti o tem, da mi bo povedal moj položaj v stvarstvu in... Ničesar ne razumem. Potem začne kričati, zakaj ne priznam, da je on oče mojega otroka. Še vedno ne razumem, ga pa že porivam proti izhodu. Preplašena Tina odpre vrata svoje sobe in reče: »Jaz imam svojega očka.« Ta pa še naprej, da je on oče mojih otrok, da je on Stvarnik, zakaj ne priznam, da bo poklical tajno policijo... Komaj se ga znebimo. Telefoniram prijatelju, psihiatru Felcu, ki pravi, da bi bilo človeka dobro hospitalizirati.

S Tino hitiva k baletu. Potem k Nataši na praznovanje rojstnega dne. Prijetno kramljamo. Stara družina iz mladosti. Tina gre pozneje spat, jaz pa k svojim knjigam in v mir. Končno!

Četrtek, 19. aprila

Dekan nas skliče zaradi reformiranja programov. Interesi takšni, interesi drugačni. Jaz svojih nimam. Želim si, da bi dobili študentje novinarstva boljši in zanimivejši program, predvsem pa več možnosti lastne izbire.

Dekan me ljubezno odpelje do mesta, ko sam hiti na rektorat. Med potjo ga ponovno prosim, naj fakulteta finančno podpre tri študente, ki gredo v Leningrad na srečanje evropskih študentov novinarstva. Kolikič že slišim, da ni denarja! Pa vsaj simbolično, se zmeniva. Kako žalostno, da smo za potrebe študentov vedno znova bosí. Išcite sponzorje, poslušam zadnja leta. A mi iskanje sponzorjev poje toliko energije in živcev, da bom raje kar sama osebno sponzor, če bo treba.

Popoldne prelistam časopise. Prebiram svoj intervju v EVROPI in lasje mi gredo pokonci. Kakšna slovenščina! Novinar očitno ne ve, da je potrebno pogovor iz primarne intervju situacije prenesti v knjižni jezik v sekundarno situacijo, ki je šele novinarski tekst. Bojda je lektorica prebrala besedilo, ampak to vendar ni mogoče! Sicer je Urh korektno opravil svojo nalogo, ni bil tendenciozen in zapisal ni samo A, temveč tudi B in C. Redka lastnost v teh nemoralnih časih!

Zvečer pride Ladeja, za njo Karpo. Prijeten družinski večer. Karpo pripoveduje, kako je bilo na filmskih festivalih v Strasbourgu in Istanbulu. Prelistamo nekaj sijajnih časopisnih prispevkov o Godini. Občudujoče gledam lep katalog, ki so ga izdali Francozi. Na prvi strani z velikim črkami piše: Présentent KARPO GODINA, cineaste slovene. Končno so zapopadli besede slovenski. Ponosna sem nanj in z Ladejo sva srečni, da je tako uspešen. Udarim ga po rami: »Vidiš, Karpulja, ti si v katalogu pred Fassbinderjem!« Pripoveduje, da na Delu niso hoteli objaviti Koršičevega poročila o festivalu. Kar sapo mi zapre. Ja, ja, Slovenijo bodo v tujini prek kulture že še priznali, doma pa ne...

Pri Čadu zalijemo oba filmska festivala in še nas, ki se, vsemu navkljub, znamo imeti lepo.

Sobota, 20. aprila

Kar dolgo spim. Tina gleda otroški program. Kako sem vesela, da nismo televizijsko obsedeni. Tudi nova pridobitev videorekorder nas pušča hladne. Knjiga so naš medij. Ljubezen do njih nas povezuje in usodno zaznamuje.

S Tino greva na obisk k očku. Kakšno presenečenje! Čakajo škampi na žaru. Slastno si oblizujem prste in uživam, ko gledam Tino in njena brata. Nikoli ne morem reči polbrata ali recimo Ladejine polsestre. Ljudje smo vendar celostna bitja in ne klobase, da bi lahko živeli in se družili po polovicah. Potem za hip obiščem še enomesečno Tinino sestrčno Majo. Prelepa punčka. Kar iz košarice bi jo vzela, stisnila k sebi. Podoživljam srečo zgodnjega materinstva in žal mi je, da nimam več otrok. Pred časom sem našla zvezek s slovenskimi šolskimi nalogami iz rosnih let. Kaj si želiš postati, smo razmišljali. Berem: ko bom velika, bom mama in učiteljica. Imela bom tri otroke in učila bom matematiko. Res sem postala učiteljica, še matematiko sem poučevala dve ali tri ure čisto zares. Mama sem, presrečna, a do tri nisem mogla šteti. Samostojno in samotno življenje ima visoko ceno - določenih števil ni moč udejaniti. Dva ne more postati ena in trije otroci bi razbili stekleni grad.

Tino pustim v njeni sreči. Zmenjena sem v novi kitajski restavraciji, kjer proslavimo prijateljev rojstni dan. Zanimiva družina. Politiziramo in se jezimo nad slabo postrežbo. Naročimo bambus, kalčke - pa vsi dobimo kuhano cvetačo. A dovolj okusno, da ne vrnemo jedi. Včasih odpotujem na drug planet - tu se zliva preveč gorkih na račun tega in onega. Pogrešam luč, prijazne misli. Rada bi poletela, a s temi tukaj ne morem. Kljub temu imam rada vsakega izmed njih, prav zato, ker je tak, kot je: cinični liberalec, intelektualni prenovitelj in spremljevalki s svojima zgod-

bama. Samo to lahko damo drug drugemu, kar smo mi sami.

Nedelja, 21. aprila

Zanimive jutranje sanje. Nežen klic nekoga, ki sem ga spoznala pred desetletjem in nikoli več videla. Se mu bo kaj zgodilo? Je tako intenzivno mislil name, da sva se srečala v sanjah?

Telefoni, telefoni. Med njimi Dejan Džurković, ki mi je poslal videokaseto s svojim dokumentarcem o marčevskih dogodkih v Beogradu ISTINA NA TERAŽIJAMA. Pripoveduje, da je zmontiral tudi nekatere filme iz 1968. in 1971. leta in ugotovil, da gre povsod za »okupacijo« medijev in boj za njihovo osvoboditev. Zato je dal ciklusu naslov MEDIJI I BUNT MLADIH. Prosi, naj organiziram večer v Cankarjevem domu in pripravim javni pogovor z akterji.

Tina gre z očkom in bratoma v cirkus. Jaz h knjigam in pisanju.

Zvečer z Ladejo k uri miru in potem k Janji na čaj. Janja pridno urejuje moževo zapuščino in srečna sem, da se lahko z njo pogovarjam o Marjanu. Tonca pove, da velikokrat sanja o očiju. Nad pisalno mizo spet preberem pesem (Mile Kačičeve?): *Ni smrt tisto, kar nas loči / in življenje ni, kar nas veže / so vezi močnejše / Brez pomena zanje so razdalje / kraj in čas.*

Ponedeljek, 22. aprila

V novi teden. Z enakim začetkom. Telefoni. Prijazen glas iz sežanske knjižnice vztraja, da priredimo literarni večer. Končno se domeniva za junij. Pa da bo ilustratorica Anka Hribar Košmerl imela svojo razstavo. Veselim se za to sončno bitje, ki izžareva toliko miline in nenehno pošilja dobre misli. Anka je res zanimiva ženska: diplomirana matematičarka in fizičarka in akademska slikarka. Obe možganski polovici na moč ustvarjali in lepa, lepa duša.

Nervozno vrtim telefonske številke, da bi še ta dan uredila nakup letalskih vozovnic za moje študente, ki potujejo v Leningrad. Čutim - uspelo bo!

Kochersberger predava o feature story. Pojasnjuje različne tipe, vrste uvodov, način pisanja, izbira jezikovnih sredstev. Uživa, ko govori o svojem najljubšem žanru. Pri nas feature story ni običaj novinarske konvencije. Morda portret, a kaj, ko ga novinarji ne znajo pisati. Škoda - prelep žanr je to.

Po predavanju sestankovanje o reformi

študija. Besede se izgubijo v prostoru, rdeča nit se trga: kaj hočemo, kaj sploh zmoremo? Nimamo dovolj denarja, nekaterih kadrov primanjkuje, drugih je preveč.

Z Ladejo skačeva po trgovinah. Doma utrjena padem na kavč.

A čez dobro uro že predavam o novinarski etiki in se veselim resnih mladih oči, ki zbrano sledijo. Jutro je že, ko izčrpana ležem v posteljo.

Torek, 23. aprila

Seveda na avtobusu srečam Anko. Kot vedno, kadar si imava kaj važnega povedati. Obe se veseliva Sežane in Primorcev.

Na faksu najprej »diplomiramo« novo novinarke. Sledijo govorilne ure: izpiti, telefoni, obupana mati, ki ne ve, kaj naj stori s svojima otrokoma, zmenek z Bernardo Rakovčevom, da bova kaj rekli o kadrovski politiki in naših študentih... Zagreže pridejo po nasvete za novo mladinsko revijo.

Po kosilu prelistavanje časopisov. Potem Tinin balet, ogled razstave v Equimi, skok po karte za Tinino produkcijo v Cankarju.

Po poročilih izklopim telefon. Grem na obisk k sami sebi. Brez te zbranosti, tišine in osredotočenosti bi se razletela. Tako pa mi uspe ohraniti moč središčne lege in širino raztezanja navzven.

Mirna in zadovoljna legam zgodaj k spancu. Vesela sem, da je srečanje z nemškimi novinarji na društvu odpadlo in sem pridobila nekaj ur čisto zase. Zahvalim se za ta dar in druge darove današnjega dne, objamem v mislih vse, ki jih imam rada, pomislim na tiste, ki so odšli iz zemeljske oblike, in se predam spancu.

Sreda, 24. aprila

Dopoldne sestanek izvršnega odbora Slovenskega kulturnega zbora. Dogovorimo se, kaj bomo povedali Ruplu: zahtevali bomo vzpostavitev organa pri zunanjem ministrstvu za kulturniške stike s tujino. Poti so speljane preko Beograda in mreže so strgane. Kolikič že slišim: Capuder ne funkcionira. Isto ugotavlja kulturniški odbor pri skupščini, pa nič. Predlagam, da ob odstopu Jureta Mikuža javno opozorimo na nevzdržne razmere v kulturi. Mikuž je bil fantastičen direktor Moderne galerije. Ta ustanova je okrepila mednarodni ugled, pripeljala v Slovenijo vrsto zanimivih razstav in Mikuž je odprl galerijska vrata novim, atraktivnim temam: razstava cvetja, razstava modnih kreacij Alana Hranitelja... Mladi polnijo prostore elitne galerije in Mikuž usmerja v 21. stoletje. Vladajoči okus pa diši po čitalnicah in šmarnicah izpred stoletja...

Faks. In, kot običajno, pozno kosilo.

Ob petih sem pri klubovcih. Že kdaj ozdravljeni alkoholiki še naprej obiskujejo šolo za kakovostnejše življenje. Poslušam misli, ki so se jim utrile ob prebiranju ŽENSKIH PISEM. Besede se ne ustavijo več kot tri ure.

Z božanskim šopkom rož in lepimi občutki vstopim v večer našega doma. Objamem Tino. Telefoniram tistim, ki so me čez dan zaman klicali. Potem izklopim telefon in se veselim svojega časa. Vem: spanec me bo okrepil, da bom jutri radostno pozdravila nov dan. Nov začetek. Česa? Istega in vendar popolnoma drugačnega.

POJASNILO

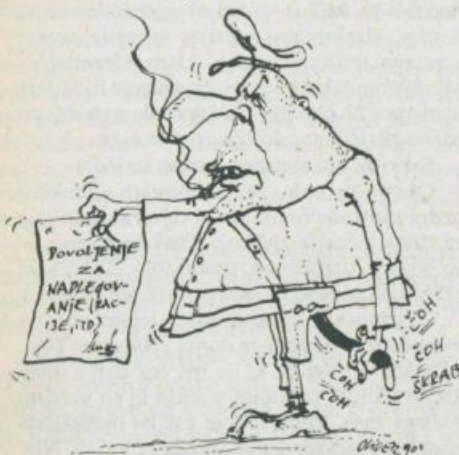
Ker nam jo je v prejšnji številki zagodel tiskarski škrat in izpustil pojasnilo o tem, kaj naj bi pomenile teze od številke 27 pa tja do 36 pod naslovom 3. RAZDELEK - ŠTUDENTI, smo Vam dolžni pojasnilo. Gre za razdelek iz OSNUTKA novega ZAKONA O UNIVERZI. Objavili smo ga zato, ker neposredno zadeva študente. Ob sprejetju Zakona bomo morebitne spremembe iz tega razdelka objavili v isti rubriki.

ŠTIPENDIJE IZ AVSTRIJE

Avstrijska zvezna vlada je v okviru posebnega štipendijskega programa za nekdanje komunistične države v vzhodni in srednji Evropi Republiki Sloveniji dodelila 2 milijona avstrijskih šilingov. Skupen znesek je 40 milijonov ATS. Štipendije so namenjene študentom, diplomirancem in znanstvenikom univerz, ki bi prihodnje leto študirali in raziskovali v Avstriji.

Na predstavitvi tega programa 16. 4. (zanimanje je bilo veliko), je generalna konzulka Avstrije Jutta Stefan-Bastl povedala, da bi program lahko imenovali »kulturni Marshallov načrt«. Zadnji roki za vložitev prošnje so že v začetku maja, nujno je stalno prebivališče v Sloveniji, starost najmanj 20 let (največ 40 let) ter vsaj štiri semestri uspešno opravljenega študija. Prav tako morajo vlagatelji dobro obvladati nemščino.

Štipendija se dodeli za največ 9 mesecev, znašale pa bodo od 6.800 dinarjev do 9.000 za stroške bivanja in denarni dodatek za knjige okoli 3.500 din.

DIJAKI PREDRAMILI VENCLJA

Vladna kriza, ki se pospešuje iz dneva v dan in bo kmalu na vrhuncu, ni obšla niti resor ministra za šolstvo Petra Venclja. Očitno se mu obetajo vroči spomladanski dnevi, saj so po stavki srednješolskih učiteljev na protestne shode odšli tudi dijaki. Kot pglavitni razlog za odsotnost s pouka ter razgrajanje po ljubljanskih ulicah so navedli odvečnost zaključnega izpita ali mature za dijake V. stopnje, ki se od sprejemnih izpitov za vpis na fakulteto časovno loči samo za 14 dni in predstavlja še dodatno obremenitev za že tako ali tako prenatrpan srednješolski program.

Zahteve dijakov za ukinitve in nesmiselnost zaključnega izpita so seveda številne, a zato toliko bolj jasne in nedvoumne. Naštejmo le nekaj najpomembnejših argumentov: moti jih predvsem dejstvo, da ni katalogov znanj, ki bi dijakom omogočili ustrezno pripravo na zaključni izpit. Izpiti niso interni samo po šolah, ampak celo po učiteljih, ker ni enakih kriterijev za izvajanje zaključnega izpita. Zaradi tega se ne more kontrolirati delo dijakov in študentov. Posledica vsega tega pa je, da je zaradi popolne nepripravljenosti Univerze za prenovo srednjega šolstva in neupoštevanje dejanskega stanja prišlo do neuskkljenih rokov med zaključnimi, sprejemnimi in diferencialnimi izpiti. Prav tako pa so možne nepravilnosti v proceduri spreminjanja programa, saj v razpisu za vpis ni bil omenjen zaključni izpit kot pogoj za uspešno zaključen letnik. V zaključku sporočila, ki ga je 18. aprila izdala Zveza četrtošolcev Slovenije in Zveza dijakov Slovenije, pa so bile tudi napovedane demonstracije slovenskih srednješolcev, ki naj bi se pričele v torek, 23. aprila ob 8. uri in trajale ves dan. In čeprav so organizatorji demonstracij prepovedali pijančevanje in nasilna dejanja zoper družbeno lastnino, je do nekaterih podobnih »pobalinskih« nevšečnosti na žalost vendarle prišlo.

Organizirano zborovanje ljubljanskih, krajskih in škofjeloških dijakov se je začelo pred Cankarjevim domom v zgodnjih jutranjih urah, kjer je nastopilo tudi nekaj srednješolskih glasbenih

skupin. Nekaj čez enajsto dopoldne pa se je procesija kakih 2000 do 3000 dijakov napotila pred republiško skupščino in izvršni svet, kjer je predstavnike Zveze dijakov in Zveze četrtošolcev Slovenije Alenko Kunaver, Mateja Kurenta in Bachtiaro Djalil sprejel šolski minister Peter Vencelj. Zanimivo je, da Bavčarjevih miličnikov ni bilo veliko, mogoče kakih 10 ali 15, saj so verjetno pričakovali, da večjih potreb za posredovanje ne bo. Pred vhodnimi vrati IS Republike Slovenije pa nas je takoj zbudila v oči tiralica, ki nas je nehote spominjala na scene iz popularnih western filmov: »Wanted živ ali mrtev Pero Vencelj, nagrada 1 dinar, izplačano v najbližji šoli!« Da pa demonstracije pred zgradbo izvršnega sveta ne bi bile dolgočasne, so za popestritev poskrbeli dijaki sami. Nekaj rafalov v obliki surovih jajc in eno kamenje - posledica razbito okno - pa je pri prisotnih miličnikih izzvalo samo blage nasmeške ter rahlo godrnjanje zaradi popackanih uniform. Da pa je naša mladina tudi glasbeno precej nadarjena, smo se lahko prepričali kar na mestu samem. Začelo se je ob spremljavi trobente s slovensko himno Zdravljico, sledile pa so še Agropopova »Samo milijon nas še živi«, »Vsi so venci bejli«, Pink Floydova »The Wall« ter razne priredbe popularnih pesmi, ki so izzvale vsesplošen krohot. Seveda pa ni šlo brez Avsenikove polke in pogrebnece ministru Vencelju. Očitno pa je takšen hrup ministru Vencelju šel na živce, saj je morala predstavnica dijakov Alenka Kunaver kar dvakrat posredovati ter umiriti že kar razgrete strasti. Tudi miličniki so z dajanjem avtogramov na transparente poskrbeli za sproščeno vzdušje. Po eni uri in pol »zabavno-kulturnega« programa se je sestanek ministra s predstavniki stavkovnega odbora končal, rezultat pogovorov za pogajalsko mizo pa je bila skupna izjava za javnost v zvezi s problematiko zaključnih izpitov, v kateri so skupaj ugotovili naslednje:

✦ da podpirajo eksterno maturo kot edini pogoj vpisa na Univerzo ob posebnih zahtevah posameznih študijev. Šolska oblast poskrbi, da se to tudi dogodi, da sedanji zaključni izpit ostane le kot zaključek šolanja za dijake, ki

zaključujejo svoje šolanje;

✦ da je pri uvajanju letošnjega zaključnega izpita več organizacijskih in informacijskih nesporazumov. Tako obstaja velika neenotnost pri izpeljavi zaključnega izpita;

✦ da so fakultete na informativnih dnevih dodatno razvrednotile vlogo in pomen zaključnega izpita in so v tem smislu prispevale k nastali situaciji. Soglašajo tudi, da o nastali situaciji razpravlja Skupščina Republike Slovenije, ki naj oblikuje posebno nevtralno komisijo. Ta naj celovito razišče problem zaključnega izpita ter poda poročilo v skupščini do 6.5.1991. Prav tako podpirajo izredno sejo strokovnega sveta, ki bo strokovno pretehtal zaključni izpit.

Kako se bo vsa stvar končala, za zdaj torej še ni jasno in bo pokazal čas. Škoda je

le, da je odlično organizirane in dokaj mirne demonstracije pokvarila skupina pijanih mladoletnikov, zaradi katerih sta se Dijaška zveza ter Zveza četrtošolcev

Slovenije tudi javno opravičile ter obljubile, da bosta poravnale vse stroške v zvezi z nastalo materialno škodo.

TRANSPARENT: Zaključni izpit, ne, hvala, nisem budala! Proti neorganiziranemu šolstvu in zaključnemu izpitu! Izpiti ali ne izpiti, to zdaj ni več vprašanje! Vencelj, leave us kids alone! Zaključni izpit si vtaknite v rit! Vencelj, go home! Nismo poskusni zajci! Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da koder Vencelja so koraki, zaključni izpit bo pregnan, da dijak prost bo vsak, poskusnemu zajcu neenak! Minister Vencelj, hvala za razumevanje! Ali ste bili kdaj mladi, gospod Vencelj! Bog, prosimo te, usliši nas! Dost mam! Jebeš maturo! Veliki zvonovi zvonijo redko, a se jih daleč sliši! Ne ga bixat!

Domen Rant

Dean Božnik

**Bednim preostankom delavskega razreda
želimo doživeto praznovanje praznika dela!**

**RADIO ŠTUDENT
89,3 in 104,3 MHz UKV stereo**

Preživeli proletarci vseh dežel, zdržite še!

**ZADNJIČ SMO SE
SPRAŠEVALI, KDO JE NOVI
DIREKTOR ŠTUDENTSKÉ OR-
GANIZACIJE, DANES PA SE
SPRAŠUJEMO, KAKO TO, DA
SO ŠTUDENTJE NA DAN, KO
SO DIJAKI ČETRTH LET-
NIKOV ŠTRAJKALI, SEDELI V
ŠTUDENTSKEM NASELJU
IN....SPALI?**

Pričakovali bi, da se bodo študentje vsaj pisno solidarizirali z dijaki četrth letnikov (N.B. namerno ne pišem četrtošolcev, kajti četrtošolec pomeni učenec četrtega razreda). Toda ne! O solidarnosti ne duha ne sluha. Študentje bi lahko pristavili svoj lonček, kritizirali Univerzo, ki svoje politike (ali da bo lepše zvenelo, svojega videnja in ukrepanja) do mature sploh še ni opredelila. Lahko bi rekli, da minister Vencelj ni edini krivec za tako zmedo. Ta zmeda vlada že iz let, ko se je šolska reforma oziroma papirnati tiger začela razmahovati. Takrat sem sam hodil v osmi razred in vem, kako so nas nategovali: dva meseca so govorili o starem, mesec o novem programu; pa smo se vpisali po novem, pa potem po starem in, hvalabogu, še imeli maturo. Toda k temu, da imaš maturo na koncu četrtega letnika, spada tudi največ pet šolskih ur pouka na dan, bistveno manj predmetov in seveda osnovni pogoj, ki je, da te o pogojih izobraževanja obvestijo, še preden se vpišeš v prvi letnik. In da ti pogoji VELJAJO DO KONCA ČETRTEGA LETNIKA. Pri nas pa se nadaljuje stara praksa reformatorskega šolstva: ne veš, kaj ti bo treba jutri znati, tako na fakulteti kot tudi na srednji šoli. In tudi zaradi teh problemov bi se morali študentje ne samo solidarizirati z dijaki, ki so, presenetljivo, zbrali dovolj poguma in šli na ulice, česar študentje že desetletja ne zmorejo več, študentje bi morali biti pobudniki demonstracij in BITIPRVINA ULICI. Tako pa se prepirajo, kakšne kazni uvesti za tiste, ki v naselju ne dežurajo, veselo kimajo ob podražitvah stanovalcev in sploh SPIJO. BLAGOR NARODU, KI IMA TAKO ZASPANE ŠTUDENTE. Gotovo se bo še bolj pogreznil v brezno konzervativizma. VKOLIKOR ŽE NISMO DOVOLJ POTONILI....

**KDO JE KRIV, DA
ŠTUDENTJE NISO NITI
VEDELI, DA DIJAKI
NAMERAVAJO ŠTRAJKATI?**

Radio Študent? Kje pa, saj ga povprečen študent niti ne posluša. Raje ima Agropop, pa Šifrerja ali vsaj U'REDU, če se ima v bodoči prihodnosti željo dvigniti iz povprečnosti. RŠ je bil tam in verjetno smo bili RŠevci in pa Tribunaši edini študentje, prisotni na protestu dijakov četrth letnikov. Tribuna? Njena edina krivda je v tem, da izhaja vsakih štirinajst dni in je brezplačno ne dobijo vsi študentje (kar, mimogrede, za študentsko organizacijo niti ne bi bil velik strošek. Če pomislimo na vse ostale stroške, ki jih ima..., pa ne bom natolceval, že tako sem preveč znan po svojih svinjarijah). Krivec je....? Lahko bi kakšen nesrečnik dejal študentska vlada. Toda ta ima preveč dela, da bi se ubadala s takimi malenkostmi. Bojda so obstajale ideje o tem, da bi se dijake podprlo, toda.... Vedeti je treba, da bi se na tak način šlo na nož z vlado in Univerzo, to pa ni stil nove Študentske organizacije, kot to tudi ni študentski stil. Bolje zadeve potihoma reševati: o njih debatirati, prepričevati ministre, da tako ne gre več naprej in še vedno bo šlo tako naprej. Politika je politika. Ko misliš, da si jo že nategnil, te "zajebe". Toda dokler te pošteno ne.....(ponovi prej v narekovajih navedeno besedo), tega ne boš verjel.

HOPLA

**TI DIJAKI, BOLJE REČENO
DIJAKINJE, SO ME POŠTENO
ZRAJCALE. SAMO O NJIH
GOVORIM. TODA...**

Povem vam, fantje (hetero in biseksualci), te dijakinje so res dobre babe. Tudi fantki niso nič slabši, bili bi pravi posledek za starejša dekleta in žene. Pa kaj govorim, me bodo obtožili, da ščuvam k zlorabi mladoletnikov. Toda lep in revolucionaren mladi rod je še edini, ki me navdaja z upanjem, da bomo nekoč le zakorakali v lepše čase. Zvezde kažejo, da obdobje vodnarja počasi nastopa in briše vse črne sile z zemlje. Kdor bo priden, mu bodo zvezde mile, kdor pa poreden, ga bo narava v

naslednji inkarnaciji vselila v žival, ki jo najbolj sovraži....

Če mislite, da se mi že malo "rola", ste na pravi poti v nižjo živalsko inkarnacijo, če pa se tudi vam rola, bomo skupaj plesali v raju in papali samo dobro hrano, kot so jo papali npr. živilski tehnologi na svojem brucovanju.

**BRUCOVANJE ŽIVILSKIH
TEHNOLOGOV JE POTEKALO
V ZNAMENJU PROFESORJEV.**

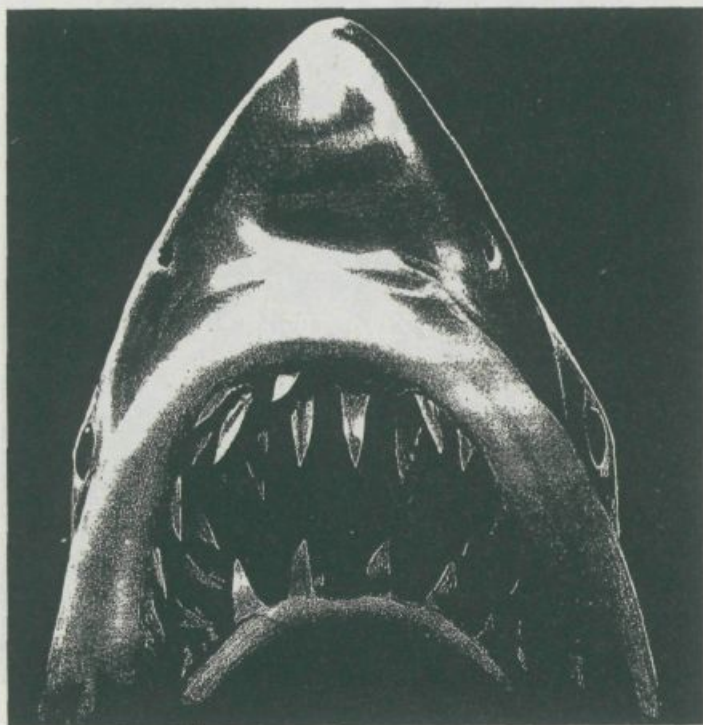
Ti so se namreč izkazali za izredno duhovite in nasploh so blesteli v svoji sproščenosti. Medtem ko so študentje in bruci skušali igrati svojo najljubšo pozo, so profesorji uživali. Na za normalnega profesorja težko vprašanje o tem, kaj je to živilski sendvič, so kot iz topa ustrelili: "Živilski tehnolog spodaj, v sredini tehnologinja in na vrhu zopet tehnolog." Vprašanje je bilo sicer zguljeno, toda upali so si pa le odgovoriti... Sicer pa so na brucovanju delili odlično hrano. Navdušeni vegetarijanci (kako možeš biti vegetarijanec, kad ti je tata madarski srbin) smo papcali sire, salatke in polno slaščic, ki so bile edine bolj pod kot nad nivojem. To, da je človek lahko na žuru tudi dobro jedel, se mi je le redkokdaj zgodilo, sploh pa še nikoli na Tribuni ni bilo žura, kjer bi lahko bodisi jedli bodisi pili. Ni denarja, pa tako pridni smo. A ne?

Vaš Zoltan, umoran od klope

HOPLA

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

TRIDIMENZIONALNI SPEKTAKEL

V KINU ŠIŠKA

**S POMOČJO POSEBNIH OČAL DO
ENKRATNEGA KINEMATOGRAFSKEGA DOŽIVETJA!**

PRVIČ V LJUBLJANI:

3 D PROJEKCIJA FILMA ŽRELO 3.DEL

Filmsko dogajanje je postavljeno v leto 1864, v čas ameriške državljanske vojne. Costner igra poročnika severnjaške vojske Johna J. Dunbarja, za katerega že v začetku vidimo, da mu poguma ne manjka. Od ran na pol mrtev si edini upa prejezditi čistino pred četo južnjakov, ki jih nihče ne upa prvi napasti, in šele njegov izpad opogumi ostale. To eskapado opazuje severnjaški general, ki mu za nagrado da konja in možnost, da si izbere mesto službovanja po lastni izbiri. Dunbar upa, da bo našel mir na ameriški meji (american frontier), ki predstavlja skrajno mejo zahodne civilizacije. Svojo postojanko najde zapuščeno, v začetku mu družbo delata le njegov konj in volk, ki ga začne povsod spremljati. Toda izkaže se, da je v bližini plemo Siuxov in Dunbar z njimi naveže stike. Med odkrivanjem njihove kulture odkriva tudi samega sebe, kot pravi slogan filma, in to dobesedno: izpod neprepoznavnega z brado poraščenega poročnika se šele na koncu izvije obriti zvezdniški obraz Kevina Costnerja.

Costner je svoj film zastavil skoraj etnološko: avtentično je vse od obleke do koreografije plesov. Njegovi indijanci ne govorijo polomljene angleščine, v kar so nas prepričevale stare kavbojke - največja ovira pri Dunbarjevem navezovanju stikov je prav indijanski dialekt Lakota, ki ga govorijo igralci. Za lažjo komunikacijo si je scenarij izmislil belko Stoji-s-pestjo (Mary Mc Donnell), ki so ji Pawneeji v mladosti pobili starše in sedaj živi pri plemenskem vraču Cepetajočem ptiču, ki ga igra Oneida indijanec Graham Greene. Etnološka dimenzija je pravzaprav tisto, kar rešuje film. Zgodba sama je namreč kar preveč stereotipna in predvidljiva. Da se bosta Dunbar in Stoji-s-pestjo poročila, je jasno že od prvega kadra, v katerem se pojavita skupaj,

PLEŠE Z VOLKOVI

(Dances with Wolves) ZDA, 1990

Produkcija: TIK Productions in Majestic International.

Scenarij: Michael Blake.

Režija: Kevin Costner.

Fotografija: Dean Semler.

Glasba: John Barry.

Igrajo: Kevin Costner, Mary McDonnell, Graham Greene, Rodney Grant.

Da Kevin Costner zna igrati, smo se lahko prepričali v kar nekaj filmih: med drugim v De Palminih The Untouchables (Nedotakljivi), Kasdanovem Silveradu, nazadnje smo ga lahko videli skupaj z Geneom Hackmanom v thrillerju No Way Out Brez izhoda. Njegov režijski debut Pleše z volkovi pa kaže, da zna tudi režirati oz. poiskati prave ljudi, ki sedijo za kamero, medtem ko on igra. Poleg režije in igre je Costner tudi koproducent. Pleše z volkovi je »težak« film: že na internacionalno premiero v Berlinu je prispel ovešen z dvema zlatima globusoma (za najboljši film in igralca), v Berlinu si je mednarodna žirija zanj izmislila srebrnega medveda za »outstanding single achievement as actor, producer and director,« bil je nominiran za dvanaest oskarjev in jih pobral sedem: za najboljši film, režijo, priredbo scenarija (Michael Blake za priredbo lastnega romana), kamero (Dean Semler), glasbo (John Barry, oskar že za Out of Africa, zvok in montažo.

in njegov nasprotnik Veter-laseh (Rodney Grant) po pričakovanju postane njegov kolega.

Costner razbije mit o indijancih kot pijancih in tatovih in jih pokaže kot veliko kulturo, ki jo je uničila pohlepna zahodna civilizacija. Toda spotoma zapade v drug stereotip, saj so pri njem belci bodisi zlomljene eksistence, ki iščejo uteho v pijači in izhod v samomoru, bodisi nepismeni vojaki, ki znajo samo pretepati zvezane ujetnike ali pa brezobzirni lovci, ki pobijajo bizone samo zaradi kože in jezikov. Edini pozitivni belec poleg Dunbarja, prav tako poročnikom ameriške vojske, je žrtev indijanskega napada.

Stvar, ki jo je še treba omeniti, je fotografija. Oscar za fotografijo je šel zaslužen v roke Deanu Semlerju, saj se mu je čudovito posrečilo v cinemascopske okvire ujeti pokrajino Južne Dakote, kjer je bil film posnet. Sekvenca lova na bizone pa je sploh najboljši del filma. Tega se je Costner dobro zavedal, saj v filmu mrgoli romantičnih kadrov s sončnim zahodom nad indijansko pokrajino, ki prispevajo dobršen del k trem uram filmskega trajanja. Ne da bi se med gledanjem dolgočasili, toda film bi se lahko usmilil vsaj hrbtov gledalcev. Pred ljubljansko premiero so se širile govorice, naj bi se film prikazoval s hitrostjo 25 slik na sekundo namesto običajnih 24, da bi s tem zbili dolžino pod tri ure, toda iz tega ni bilo nič. Tako je najbolje, če si v dvorano prinesete mehko blazino in se pred začetkom filma udobno namestite: film namreč predvajajo brez premora.

Uroš Prestor

SPORED

LJUBLJANSKE
KINOTEKE

Sreda, 01. 05. 91

ZAPRTO

Četrtek, 02. 03. 91

RUSI PRIHAJAJO, RUSI PRIHAJAJO... (THE RUSSIANS ARE COMING, THE RUSSIANS ARE COMING), ZDA, 1966. Režija: Norman Jewison. Glav. vl.: Alain Arkin, Carl Reiner, Eva Marie Saint, John Philip Law, Brian Keith, Theodore Bikel, Tessie O'Shea, Ben Blue, Jonathan Winters (v barvah).

Petek, 03. 05. 91

VOHLJAČ (SLEUTH), Vel. Britanija, 1972. Režija: Joseph L. Mankiewicz. Glav. vl.: Laurence Olivier, Michael Caine (v barvah).

Sobota, 04. 05. 91

ZAJTRK PRI TIFFANYJU (BREAKFAST AT TIFFANY'S), ZDA, 1961. Režija: Blake Edwards. Glav. vl.: Audrey Hepburn, George Pappard, Patricia Neal, Buddy Ebsen, John McGiver, Martin Balsam, Mickey Rooney (v barvah).

Nedelja, 05. 05. 91

ZAPRTO

Ponedeljek, 06. 06. 91

FLANDRIJSKO DEKLE (EIN MÄDCHEN AUS FLANDERN), ZR Nemčija, 1956. Režija: Helmut Käutner. Glav. vl.: Nicole Berger, Maximilian Schell, Viktor de Kowa, Friedrich Domin, Anneliese Römer, Erica Balqué.

KAJ SEM STORILA, DA SEM SI TO ZASLUŽILA? (QUE HE HECHO YO PARA MERECEER ESTO?), Španija, 1984. Scenarij in režija: Pedro Almodóvar. Gl. vl.: Carmen Maura, Angel de Andrés-López, Chus Lampreave, Verónica Forqué, Kiti Manver, Amparo Soler Leal (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Torek, 07. 05. 91

TEMNA ZVEZDA (DARK STAR), ZDA, 1974. Režija: John Carpenter. Glav. vl.: Brian Narelle, Andrej Pahich, Carl Kuniholm, Dan O'Bannon, Joe Sanders (v barvah).

DIVJI LOVCI (FURTIVOS), Španija, 1975. Režija: José Luis Borau. Glav. vl.: Lola Gaos, Ovivi Montllor, Alicia Sánchez, Ismael Merlo, José Luis Borau, Felipe Solano, José Luis Heredia, Erasmo Páxual, José Riego (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Sreda, 08. 05. 91

MODESTY BLAISE, Vel. Britanija, 1966. Režija: Joseph Losey. Glav. vl.: Monica Vitti, Dirk Bogarde, Terence Stamp, Harry Andrews, Michael Craig, Scilla Gabel, Clive Revill, Rossella Falk, Joe Melia (v barvah).

AŠIK KERIB, ZSSR, 1988. Režija: Sergej Paradžanov, David Abašidze. Glav. vl.: Jurij Mgojan, Veronika Metondize, Lavana Natrošvili, Sofiko Claireli (v barvah).

Četrtek, 09. 05. 91

GLAS V VIHARJU / VIHARNI VRH (WUTHERING HEIGHTS), ZDA, 1939.

Biseri za ogrlico

KOLEKCIONAR OSCARJEV

Četrtek, 09. 05. 1991

GLAS V VIHARJU / VIHARNI VRH (Wuthering Heights)

(glej spored)

Potem ko smo v marcu videli BEN-HURA in v aprilu RIMSKE POČITNICE, si v mesecu maju lahko ogledamo še GLAS V VIHARJU istega avtorja Williama Wylerja (1902 - 1981), imenovanega »najboljši producent med režiserji«, ki ga imajo nekateri kritiki (zlasti francoski) za pomembnejšega od Johna Forda ali Orsona Wellesa.

GLAS V VIHARJU je adaptacija znanega romana VIHARNI VRH Emily Brontë. Mračna zgodba o prekletstvu neuresničene ljubezni je postavljena v predviktorijansko Anglijo, v svojem času pa je Wylerjev film zaslovel kot izjemno uspešna ekranizacija literarne predloge. Igralci so izvrstni, Laurence Olivier je s tem filmom dosegel mednarodno slavo. Z zelo dobro fotografijo se je izkazal Gregg Toland, Wylerjev dolgoletni sodelavec. Svojo verzijo z naslovom Abismos de pasión / Cumbres Borrascosas je l. 1953 režiral Luis Buñuel, britanski »remake« pa l. 1970 Robert Fuest (s Timothyjem Daltonom v glavni vlogi).

William Wyler je v mnogočem legendarna osebnost. Med njegove dosežke, ki jih še nobenemu drugemu režiserju ni uspelo preseči, spada tudi neverjetno visoko število oscarjev in nominacij vezanih na njegove filme. Wylerjevi filmi so dobili skupaj 39 oscarjev, deležni pa so bili še dodatnih 82 (dvainosemdeset) nominacij! V teh okvirih izstopa še nekaj »naj« dosežkov: Wyler je bil 12-krat nominiran za režijo (in oscarja za režijo trikrat tudi dobil); film z največ prejetimi oscarji doslej - skupaj enajst - je bil prav njegov BEN-HUR (+ NOMINACIJA ZA SCENARIJ); igralci, ki so nastopali v njegovih filmih, pa so bili nagrajeni kar 13-krat. GLAS V VIHARJU je od tega odnesel oscarja za fotografijo (G. Toland) in še 7 nominacij (film, režija, adaptirani scenarij, glavna moška vloga /L. Olivier/, stranska ženska vloga /G. Fitzgerald/, scenografija /James Basevi/ in izvirna glasba). Wyler je za svoj prispevek h kinematografiji l. 1965 prejel »Irving Thalberg Memorial Award«, l. 1976 pa mu je »American Film Institute« podelil še nagrado za življenjsko delo.

Igor Kernel

Legendarni režiser William Wyler.

Režija: William Wyler. Glav. vl.: Laurence Olivier, Merle Oberon, David Niven, Donald Crisp, Flora Robson, High Williams, Gerakine Fitzgerald, Leo G. Carroll, Cecil Kellaway, Miles Mander.

DEMONI V VRTU (DEMONIOS EN EL JARDIN), Španija, 1982. Režija: Manuel Gutiérrez Aragón. Glav. vl.: Angela Molina, Ana Belén, Encarna Paso, Imanol Arias, Eusebio Lázaro, Francesco Merino, Rafael Díaz (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Petek, 10. 05. 91

ONA IN NJENI MOŽJE (WHAT A WAY TO GO), ZDA, 1963. Režija: J. Lee Thompson. Glav. vl.: Shirley MacLaine, Robert Cummings, Dick Van Dyke, Robert Mitchum, Dean Martin, Gene Kelly, Paul Newman, Margaret Dumont, Reginald Gardiner (v barvah).

TUNEL (EL TUNEL), Španija, 1987. Režija: Antonio Drove. Glav. vl.: Jane Seymour, Peter Weller, Manuel de Blas, Fernando Rey, Victoria Zinnl, Marga Herrera (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Sobota, 11. 05. 91

ŽELEZNA PEST (HARD TIMES/THE STREETFIGHTER), ZDA, 1975. Režija: Walter Hill. Glav. vl.: Charles Bronson, James Coburn, Jill Ireland, Strother Martin, Maggie Blye (v barvah).

VESLANJE V VETRU (REMANDO AL VIENTO), Španija, Španija/Norveška, 1988. Režija: Gonzalo Suárez. Glav. vl.: Hugh Grant, Lizzy McInnerny, Valentine Pelka, Elizabeth Hurley, José Luis Gómez, Virginia Mataix (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Nedelja, 12. 05. 91

ZAPRTO

Ponedeljek, 13. 05. 91

STOTNIK IZ KÖPENICKA (DER HAUPTMANN VON KÖPENICK), ZR Nemčija, 1956. Režija: Helmut Käutner. Glav. vl.: Heinz Rühmann, Hannekore Schorch, Martin Held, Erich Schellow, Willy A. Klein, Ilse Fürstenberg (v barvah).

AH, CARMELA! (AY, CARMELA!), Španija/Italija, 1990. Režija: Carlos Saura. Glav. vl.: Carmen Maura, Andrés Pajares, Gabino Diego, Maurizio di Ranza, Miguel A. Reilan, Edward Zentara (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Torek, 14. 05. 91

HEAVY METAL, ZDA/Kanada, 1981. Režija: Gerald Potterton. Glav. vl. (glasovi): Don Francks, Caroline Semple, Richard Romanus, Susan Roman, John Candy, Marilyn Lightstone, John Vernon, Eugene Levy, George Touliatos, Patty Dworkin, Vlasta Vrana (risanka za odrasle - v barvah).

ŽENSKA NA ROBU ŽIVČNEGA ZLOMA (MUJERES AL BORDE DE UN ATAQUE DE NERVIOS), Španija, 1988. Scenarij in režija: Pedro Almodóvar. Glav. vl.: Carmen Maura, Antonio Banderas, Julietta Serrano, María Barranco, Loles Leon, Rossy de Palma (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Sreda, 15. 05. 91

ŽRELO (JAWS), ZDA, 1975. Režija: Steven Spielberg. Glav. vl.: Robert Shaw, Roy Scheider, Lorraine Gary, Richard Dreyfuss, Murray Hamilton, Carl Gottlieb (v barvah). Organizacija: ŠKUC.

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

KEVIN COSTNER FESTIVAL

Pod tem naslovom v času slovenske premiere uspešnice **PLEŠE Z VOLKOV** (ki je posebej obdelana v tej številki **TRIBUNE**) poteka v kinu Triglav ciklus sedmih filmov s Kevinom Costnerjem kot enim izmed igralcev - razen v enem povsod nastopa v glavni vlogi. Ciklus se je pričel 19. aprila, končal pa se bo sredi maja.

Prvi so bili na vrsti **NEDOTAKLJIVI** (*The Untouchables*, 1987) režija Briana De Palme, ki so Kevin Costnerja (vloga Eliota Nessa) pripeljali do zvezdniskega statusa. Costnerjeva soigralca sta bila *Sean Connery* (ki je za vlogo Nessovega sodelavca dobil oscarja) in *Robert De Niro* (vloga Al Caponeja). Naslednja je bila na vrsti vohunska kriminalka **BREZ IZHODA** (*No Way Out*, 1987); režiser je Roger Donaldson, igrata še *Gene Hackman* in *Sean Young*. Sledi **SILVERADO** (1985), zadnji veliki hollywoodski western, ki ga je režiral odlični *Lawrence Kasdan*. Igralsko ekipo dopolnjuje cela vrsta znanih igralških imen: *Kevin Kline*, *Scott Glenn*, *John Cleeze*, *Rosanna Arquette*, *Brian Dennehy*, *Jeff Goldblum* idr. Po treh repizah bomo videli še dve predpremierni predstavitvi. Prva je **BULL DURHAM** (1988), romantična komedija *Rona Howarda* o baseballski ekipi, ki jo spremlja zvesta »groupie« *Susan Sarandon*, soigralca pa sta še *Tim Robbins* in *Troy Wilson*. Druga predpremierna bo melodrama **POLJE SANJ** (*Field of Dreams*, 1989) *Phila Aldena Robinsona*, kjer Costnerju stojijo ob strani *Amy Madigan*, *Gaby Hoffman*, *Ray Liotta*, *James Earl Jones* in *Burt Lancaster*. Ciklus bosta zaključila dva manj znana Costnerjeva filma, »nekrifilska« komedija **NOČNA IZMENA** (*Night Shift*, 1982) režiserja *Rona Howarda*, z *Michaelom Keatonom* (to je igralski prvenec kasnejšega *Batmana* in *Beetlejuicea*) v glavni in Kevinom Costnerjemv stranski vlogi ter melodrama **DIRKA ZA ŽIVLJENJE** (*American Flyers*, 1985) *Johna Badhamja*, o dveh bratih - eden od obeh boleha za težko boleznijo - ki se skupaj udeležita maratonske kolesarske dirke; Costner je tu spet glavni igralec, ob njem pa nastopajo še *David Grant*, *Rae Dawn Chong*, *Luca Bercovici* in *Robert Townsend*.

Igor Kernel

Burt Lancaster in Kevin Costner v **POLJH SANJ**.

CIKLUS NOVEJŠEGA ŠPANSKEGA FILMA

E-MOTION FILM je ob sodelovanju katedre za španščino na FF v Ljubljani in španske ambasade ter v povezavi z **LJUBLJANSKIMI KINEMATOGRAFI** pripravil ciklus novejšega španskega filma. Odvijal se bo v dvorani Kinoteke v Ljubljani med 6. in 14. majem (vsak dan po ena predstava ob 20. uri), sestavlja pa ga sedem izbranih filmov.

V ponedeljek, 6. maja bo ciklus otvorila črna komedija *Pedra Almodóvarja* **KAJ SEM STORILA, DA SEM SI TO ZASLUŽILA?** (*Qué he hecho yo para esto?*, 1984), oskromni, garaški snazilki (*Carmen Maura*), ki nekega dne odreče pokorščino svojemu možu. V torek, 7. maja bodo predvajani **DIVJI LOVCI** (*Furtivos*, 1975), družinska in hkrati družbena drama; režiser je *José Luis Borau*, ki nastopi tudi v eni od glavnih vlog. V četrtek, 9. maja, bomo videli **DEMONE V VRTU** (*Demonios en el jardín*, 1982), prisposodbo Francove povojne Španije, ki jo je režiral *Manuel Gutiérrez Aragón*, igrajo pa *Angela Molina*, *Ana Belén* in *Encarna Paso*. **TUNEL** (*El túnel*, 1987), pripoved o razmerju med slikarjem (*Peter Weller*) in skrivnostno lepoticco (*Jane Seymour*), po predlogi *Ernesta Sabata* bomo gledali v petek, 11. maja; režiser je *Antonio Drove*. **VESLANJE V VETRU** (*Remando al viento*, 1988) *Carla Suáreza* je fantazijska interpretacija razvpite zgodbe o srečanju *Mary Shelley* in *Percyja Bysshe Shelleya* z lordom *Byronom* in njegovim tajnikom *Polidorijem*; predvajano bo v soboto, 11. maja. Sledi **AH, CARMELA!** (*Ay, Carmela!*, 1990) *Carlota Saure*, s *Carmen Maura* v naslovni vlogi, dogajanje pa je postavljeno v čas španske državljanske vojne; na sporedu bo v ponedeljek, 13. maja. Ciklus bodo v torek, 14. maja, zaključile **ŽENSKA NA ROBU ŽIVČNEGA ZLOMA** (*Mujeres al borde de un ataque de nervios*, 1988) *Pedra Almodóvarja*, v glavni vlogi ponovno *Carmen Maura*.

Razen **DIVJIH LOVCEV** in **DEMONOV V VRTU** bodo vsi filmi iz ciklusa premierno predstavljeni; filma **AH, CARMELA!** in **ŽENSKA...** bosta kasneje uvrščena na redni spored v **LJUBLJANSKE KINEMATOGRAFE**. Na otvoritveni večer bodo - med drugimi - prisotni tudi gostje iz španske ambasade, po predstavo bo pogostitev. Vstop na vseh sedem predstav bo prost.

Igor Kernel

Prizor iz **DEMON** Gutierreza Aragóna. Manuela

EVERY WHICH WAY BUT LOOSE (Mož iz San Fernanda)

Režija: James Fargo.

Gl. vl.: Clint Eastwood, Sondra Locke, Geoffrey Lewis, Ruth Gordon...

Potem, ko je bil Clint »dober, slab in grd« in je hotel »dolar več«, je po nekaj letih iz špageti-westernov presedlal na kriminalke, - umazani Harryji so se že tako razmnožili, da jih komaj preštavamo - si je zaželel še ene spremembe in s sodelavci je ustvaril Phila, moža iz San Fernanda s trdimi pestmi, s katerimi se tudi uspešno preživlja. Prebunka par nadobudnežev, stave padajo in ker je Philo nepremagljiv, se da od tega lepo živeti.

Skratka - film je pustolovska komedija s tenko zgodbo ali pa kar brez nje, a ima številne komične in satirične prizore in poudarke in gledalci so ob gledanju (takrat nove uspešnice Eastwooda »padali v nezavest« od smeha. Vsekakor je ta in naslednji (seveda ima film kot vsaka uspešnica nadaljevanje - imenuje se *Any Which Way You Can* ali *Mož iz San Fernanda*, II. del) film spet pomagal Clintu k priljubljenosti. Od njega pa so v filmu boljši Lewis, Ruthova kot Ma in seveda orangutan Clyde, ki je zvezda zase. Izdelek, ki je kot nalašč za zaspano nedeljsko popoldne.

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★
GALERIJA ŠČUC Stari trg 21 Ljubljana
pon - pet 16 - 21 tel: 216 540

NIGHT SHIFT (Nočna izmena)

Režija: Ron Howard.

Gl. vl.: Henry Winker, Michael Keaton, Shelley Long, Gina Hecht, Bobby Di Cicco...

Ker tole komedijo podpisnik zaradi izredno nizkega nivoja, primitivnosti in neokusnosti šal niti najmanj ne ceni, o njej zelo na kratko. Dva nadobudneža se zaposlita v mestni mrtvašnici. Eden je miren, urejen dečko, drugi pa Michael Keaton. Igra čistega idiota (kot od takrat dalje v vsakem filmu), ki pride na veličastno idejo. Organizira mrežo prostitutk in te potem »ordinirajo« v mrtvašnici v nočni izmeni med dežuranjem dveh bossov.

Film nekaj smeha sicer ponudi, a je v njem še več šunda in kanalizacije. Nekdanji igralec Ron Howard je zdaj režiser novohollywoodskih spielbergovskih blabla komedij, pravljic in drugih uspešnic (glej še *Sirena* v New Yorku, *Willow*...), torej je tudi *Nočna izmena* izključno za ljubitelje takšne americane.

BUTNSKALA

Režija: Franci Slak.

Gl. vl.: Marko Derganc, Emil Filipčič, Janez Hočvar, Mila Kačič, Majolka Šuklje, Marjan Hlastec, Ivan Volarič-Feo...

Odličen primer filma, ki bi moral pri dovtetnejšem gledalcu zrušiti vse predsodke do domačega filma. Če ga primerjamo z zgornjim, pa lahko rečemo le - kot dan in noč in to v korist Slovenije.

Okusi so seveda različni, a če daste kaj na tegale, vam naj izdamo, da cenimo Butnskalo za enega najboljših slovenskih filmov v zgodovini. Gre za edinstveno grotesko v tem prostoru in odlično družbeno satiro, ki v glavnem vse ocenjevalce tako bega, da ne vedo, kaj z njo. Tudi več kot nagrade za originalnost (ali nekaj takega) ji niso upali podeliti v Pulju. »Predigra« filma je kulturna radijska igra istega imena istih avtorjev (prvih dveh navedenih igralcev), a tega niti ni treba vedeti. Nekaterim je bilo vedenje (torej poslušanje radijske igre) v napoto pri uživanju v filmu. Zabavno, enkratno, igralsko odlično in sploh, kot kaže, neponovljivo - pa tudi skoraj neopisljivo, kar se zgodbe tiče, zato ne bomo niti poskušali. Oglejte si mojstrovino. Ne bi vam smelo biti žal.

M.K.

Bravo, naši!

Aleksander Galin:

ZVEZDE NA JUTRANJEM NEBU

Izjava SLG Celje

Režija: Franci Križaj.

Dramaturgija: Marinka Postrak.

Scenografija: Roberto Stell.

Kostumografija: Cveta Mirnik.

Glasba: Ivo Meša.

Lektor: Marijan Pušavec.

Prevod: Milan Jesih.

Igrajo: Vesna Jevnikar, Ljerka Belak, Milada Kalezić, Anica Kumer, Igor Sancin, Jana Šmid, Ludvik Bagari (k.g.).

Celjsko gledališče je ob svoji štiridesetletnici pripravilo predstavo *Zvezde na jutranjem nebu* sovjetskega dramatika Aleksandra Galina, dramatika, ki je v drugi polovici osemdesetih postal eden najbolj, če že ne najbolj igranih zapisovalcev sovjetske socrealistične stvarnosti. Pravzaprav je Galin eden tistih literarnih ustvarjalcev, ki so se formirali v obdobju najhujšega, to je najmočnejšega Brežnjevega režima, v obdobju med 1974 in 1985, uveljavili pa (poleg njega vsaj še Petruševska in Slavkin) po »padcu« brežnjevizma. Ali drugače, Galin je posredni dedič in naslednik ruskega psihološkega realizma, torej tiste vrste realizma, ki so ga že davno pred njim začetali npr. Dostojevski (kar se pri Galinu opazi pri precizni karakterizaciji predvsem s stopnjo parodiranja družbene stvarnosti). Toda vse to še nikakor ne pomeni, da je Galin tak ali drugačen »političen« avtor; nasprotno, nikjer v Galinovih tekstih oziroma dramskih besedilih ni eksplicitno poudarjena politična nota ali kakršnakoli že alegorija na politično stvarnost, temveč gre pri Galinu samo in predvsem za ljubezenske zadeve v različnih, največkrat mejnih eksistenčnih situacijah. Ali kot sam pravi, zanima ga fenomen »ko normalni ljudje postanejo v nenormalnih okoliščinah nenormalni, to je prenehajo biti normalni«.

In v pričujočem tekstu gre prav za to - družbeno odslavljanje okorele in »bolane« družbe ter ljudi v njej. Največkrat za marginalce ali v konkretnem primeru štiri prostitutke, ki so v času moskovske olimpijade ostale »brez službe«, oziroma so jih preselili na rob mesta v odsluženo barako, s katero upravlja najbrž bivša paznica kakega zloglasnega ženskega zapora. In preselili so jih kljub temu, da so moskovsko olimpijado bojkotirali Američani, kar pa lahko mirne duše odmislimo. In v tej baraki se pred gledalci odvije vsa zgodba štirih prostitutk, njihovih medsebojnih odnosov, odnosov s svetom, ki jih obkroža, in odnosov prostitutk med seboj. Sicer nič kaj tako pretresljivega; gre za problematizacijo občečloveških dejavnikov v neki družbi, kjer je to obče človeško izgubilo vse svoje atribute. In režiser Franci Križaj je ob odlično koncipirani dramaturški obdelavi teksta Marinke Postrak akcijo socrealistične prakse, ki smo jo občutili pri nas med drugim ob aferi »kdo niše kljukaste križe?« v začetku osemdesetih, izpeljal v sfero tragikomedije, prepletene z dvema ljubezenskima variantama: a) ljubezen med najmlajšo in še neizkušeno oziroma neformirano prostitutko Marijo

in Nikolajem, sinom upravnice omenjene barake Valentino, ki svojemu edinemu sinu in sploh edinemu bitju, zaradi katerega se ji še ne splača umreti, to ljubezensko razmerje skuša na različne načine uničiti. In na tej inštanci pride do zanimivega obračuna, seveda zgolj na simbolni ravni, med prostitutko Ano, najstarejšo in odsluženo damo ljubezni, ki se ji v pijanskem deliriju prebudijo ženska in materinska čustva do Marije, in Valentino, kar pa režiserja ni toliko fasciniralo. Z drugimi besedami, ta odnos dveh mater, ene fiktivne in ene realne, se konča že pri vzpostavitvi tega istega odnosa. In b) ljubezen med Laro, prostitutko, ki ji vendar še ni povsem vseeno, kaj bo z njeno nadaljnjo usodo, in prostovoljnim norcem Aleksandrom, sicer fizikom, ki se prav po sinovski zaljubi v prostitutko. Take vrste ljubezen je ljubezen, ki je pogojena iz materialnih in statusnih razlogov, predvsem s strani Lare, ki edino na tak način še lahko ubeži stvarnosti in se reši bolj ali manj negotove pouličarske prihodnosti. Žal, ali pa tudi ne, se ji to ne posreči, kar pa konec koncev niti ni naša stvar, temveč je to stvar pisateljske fikcije.

Skratka, igra štirih prostitutk, ki so se ali sprijaznile s svojo usodo ali se ji še vedno skušajo upreti, igra v napol podrti baraki, ki bi režiserju lahko odlično služila za malce bolj smelo in dinamično postavitev izrazitega ljubezenskega teksta o marginalcih prve socialistične države, igra, ki navdušuje tiste, ki še vedno prisegajo na političen theater, ne pa tudi tiste, ki prisegajo na tip, recimo temu, parateatra. Predvsem v slednjem je inscenator projekta razočaral. Kdor pa je videl najnovejšo Glejevo produkcijo *Redif Matjaža Bergerja*, ob celjski postavitvi resda ne more biti ravnodušen. Politične farse z ljubezenskimi medakcijami so kljub vsemu še vedno stvar posameznikov. In prav je tako.

Tadej Čater

P.S. Kljub temu, da punce (Ana, Lora, Klara in Marija) nazdravljajo svojim, torej ruskim športnikom, orlom, ki so menda »najboljši«, pa so jugoslovanski, torej naši športniki, »sokoli« osvovili kar nekaj odličij. Med drugim je jugoslovanska reprezentanca (Čosić, Kičanović, Dalipagić, Slavnić, Žižić, Jerkov, Jelovac, Delibašić, Radovanović, Varajić...) v košarki osvojila po hudem in do konca »neizvješnem« boju zlato medaljo. V finalu je premagala Sovjetsko zvezo, jasno, ki jo je vodil Aleksander Gomelski, kar je še kako pomembno. Gomelski je namreč trener francoskega prvaka Limogesa.

MEIN KAMPF

V okviru Tedna nemške kulture je prišla v Slovenijo le ena gledališka predstava. Predstavilo se je gledališče *Maxim Gorki* iz Berlina s farso Georga Taborija »Mein Kampf«, ljubljanskemu občinstvu že znan tekst (Drama v sezoni 89/90) poln tipično rezkega humorja, ki se je izoblikoval skozi tisočletno židovsko usodo.

Hitler, ta kompleksov polna, motena osebnost, prikoraka na oder kot golobrad, brkat mladenič, zdrav, krepak, malce prenapet. Še najbolj spominja na pravkar narejenega Ostržka, ki še ni povsem prepričan kaj in kako bi s svojimi udi. Tako lesenega in neotesanega dobiva v roke dunajska Žida iz zavetišča za reveže, Lobkowitz in Schlomo Herzl, ki kot otožni mojster Pepe z materinsko skrbjo opazuje razvoj morilca množic v mladih letih.

Žida rada zaupata Hitlerju mnoge življenjske modrosti. Lobkowitz kot Bog in kuhar vse zabeli z dizlociranim realizmom, ki svoja razmišljanja gradi na dejstvu »En bog bodi dovolj in ta sem jaz«, medtem ko Schlomo (krajše za Salomon) zajema iz svojega življenja, ki je trpko in po večtisočletni židovski tradiciji polno nadvse tragičnih dogodkov. Mladi Adolf pa posluša in Schlomo kot nesrečni Pepe pravilno ugotovi, da je prevzel mladenič od Nemcev in Judov najslabše navade. Za oba pa se ta nemogoča zveza slabo konča. Schlomu pokončajo njegovo ljubljeno ptico kokoš Mizzi, Hitler pa sklene čudovito, dolgoletno prijateljstvo z Gospo Smrtjo. Vzroka za smrt ne izvemo, iz predstave pa je razvidno, da je Hitlerja mučilo močno zaprtje - ustaljena družinska bolezen. Tabori pravi, da nihče ni imel trše stolice, odkar je Luther na stranišču srečal hudiča.

Glede na zabaven, pikanten tekst in dobro razpoloženo občinstvo, je tudi predstava zelo simpatično izzvenela. Začetna dinamika je proti koncu prvega dejanja popustila, drugi del je v prizorih s smrtjo celo rahlo dolgočasil. Konec je z zanimivimi idejnimi rešitvami pripravil teren za dolg aplavz. Schlomo Hitler in Lobkowitz, vloge tako odlično interpretirane v lanski predstavi »Mein Kampf« v ljubljanski Drami (režija Žarko Petan, vloge Ivo Ban, Aleš Valič, Boris Juh), so bile tudi nocoj na visoki ravni, medtem ko je ženski del, Gretchen, Gospa Smrt, z izjemo ljubljene ptice Mizzi dokaj razočaral. Predvsem vloga Gospa Smrti je bila odigrana medlo in neprepričljivo.

Hitler pravi, da je življenje resna stvar, Žida, da je vse le šala. Še tako resno temo obrneta v šalo in vprašanje resnice in dvoma v le-to rešita že na začetku.

Schlomo: Če ne dvomim, kaj potem sem?

Lobkowitz: Če samo dvomiš, kaj potem si?

Schlomo: Teolog že ne.

Gledališče Maxim Gorki, Berlin, predstava »Mein Kampf«, Drama, 23. IV. 1991 ob 19.30

Beta Žerovec

ELVIN JONES

Zadnja možnost slišati živi čudež jazzovske glasbe na našem odru je za nami. Vsaj kar se tiče tekoče sezone. Če bo organizacija še enkrat brezhibna in če odštejemo koncert Paca de Lucie, ki nesodi povsem v to glasbeno zvrst, si bomo prihodnji mesec v Ljubljani ogledali Greg Osby's Sound Theatre ter v Celju izrednega trobentača Robina Eubanksa, brata še boljšega kitarista Kevina Eubanksa.

Kakorkoli že, v nedeljo nam je svoje mojstrovine v Cankarjevem domu demonstriral ELVIN JONES, ki je že desetletja med vodilnimi svetovnimi bobnarji, glasbenik, ki se je s svojim tolčenjem uveljavil ob boku Sonnyja Rollinsa, zaslovel pa v družini Johna Coltranea, basista Jimmyja Garrisona ter pianista McCoya Tynerja (vam to kaj pove?). Verjetno je povprečnemu poznavalcu poznan ravno iz slednje zasedbe, namreč Coltrane je v isti skupini ustvaril nekaj LP-jev, ki bodo večno predstavljali maksimalni dosežek v jazzovskem muziciranju. Vse poznajše Jonesove zasedbe so značilne zaradi izvrstnega igranja ter izrednega, inovativno poliritmičnega bobnanja.

Kdo ve, ali je za neinteres do njegovega zadnjega projekta »JAZZ MACHINE« kriva relativno slaba razgledanost domačega koncertnega občinstva ali izčrpanje prihrankov ob nedavnem koncertu Milesa Davisa, čeprav 170 din za Elvina Jonesa ni veliko. Po mojem mnenju je vreden oglada vsak nastop legendarnih glasbenikov, za katere vsled starosti ne vemo, če bodo še dolgo med živimi. Kadar gre za vrhunsko prezentacijo tipa »Jazz Machine«, to velja še posebej. (V zadnjih letih smo tako zamudili Arta Blakeya, Sarah Vaughan, Gila Evansa pa še koga.)

Na nedeljskem dogodku nas je Elvin Jones razveselil v kvintetu, začnjenim z zanimivimi glasbeniki: pianistom Williem Pickinsom, basistom Andyjem McKeejem, briljantnim pihalcem Sonnyjem Fortuneom in atraktivnim dodatkom Ravija Coltraneom, ki je bolj znan po svojem očetu kakor po svojih kvalitetah. Prijeten večer brez utrujajočih dolgih solov, impresioniral pa je seveda nasmejani Elvin s čudovitim občutkom menjave intenzivnosti igranja glede na dopolnjevanje solistov. Repertoar se je skoraj neprekinjeno zvrstil od tradicije, Monka, priredbe japonskih napevov do Jonesovih lastnih kompozicij. Bis je Elvin opremil še s spomini njegovega življenja, ki so botrovali zadnji zaigrani skladbi. Vse skupaj je rahlo dišalo po Johnu Coltraneu, čeprav je glasbenik njegovega kova nenadomestljiv. Toda: ali gre to sploh komu zameriti?

Dejan Štampar

Ob razstavi Josepha Beuysa

I LIKE AMERICA AND AMERICA LIKES ME

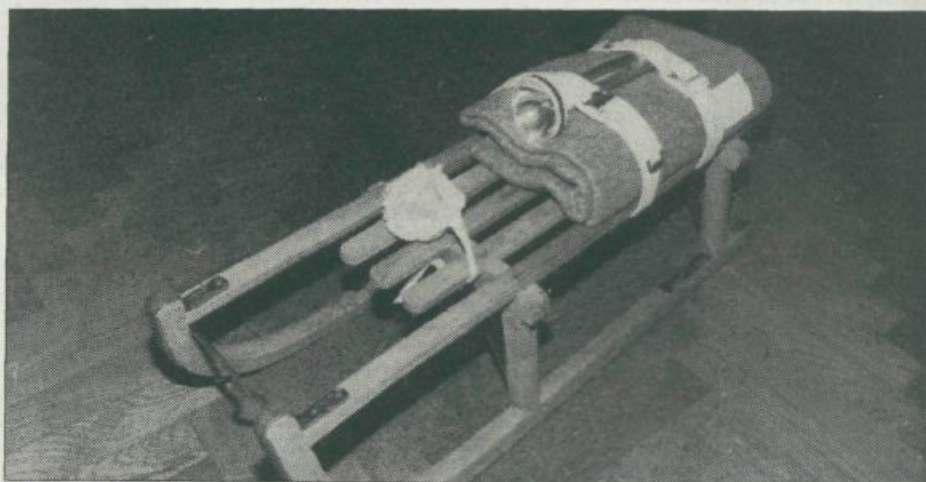

Foto: Žiga Koritnik

Tega stavka ni izrekel Andy Warhol, kot bi si lahko mislili, temveč je to naslov akcije oz. performanca, ki ga je izvedel Joseph Beuys maja 1974, ko je skupaj z divjim volkom preživel štiri dni v sobi Rene Block Gallery v New Yorku.

Joseph Beuys je prav gotovo ena izmed najbolj kontraverznih osebnosti nemške in tudi svetovne umetniške scene zadnjih dvajsetih let. Njegov vpliv na moderno umetnost je bil in je še vedno zelo močan, ne glede na pozitivne ali negativne reakcije, ki prehajajo od popolne negacije in označbe Beuysa kot šarlatana, do druge skrajnosti - evforičnega navdušenja ob vsaki njegovi stvaritvi. Beuysovo delovanje, tako umetniško, kot politično - med katerima je nemogoče potegniti ostro ločnico - je bilo popolnoma javno. Beuys ni bil ne mistik ne alkemist, kot ga mnogi interpretirajo, temveč je objektom in materialom le vrnil izvorno funkcijo in prvotni pomen. Ali če citiram Demosthenesa Davetasa: »Beuysove risbe, skulpture, performanci, njegova teorija, razlage in politične akcije - njegovo celotno delo, zahteva prisotnost antropološkega dejavnika, konstante, ki vsebuje kreativno moč, energijo, poznavanje narave in voljo oz. željo, da te dejavnike pretvori v razumevanje Beuysovega obvladanje

materiala in možnosti, ki so mu odprte skozi znanost.« Ta antropološki koncept se pojavlja v celotni seriji njegovih del, od Fat Comers in Fat Chair, How to Explain Pictures to a Dead Hare, And in us... under us... landunder, Celtic, Coyote to Tram Stop.

FAT AND FELT

Med drugo svetovno vojno je bil takrat osemindvajsetletni Beuys nemški pilot. Leta 1943 se je njegovo letalo zrušilo na Krimu. Nezvestnega Beuysa so našli tam živeči nomadski Tataři, ki so ga ozdravili tako, da so njegova rane premazali z živalsko mastjo (fat) in ga zavili v filc (felt). Mast in filc je med ostalimi nenavadnimi oziroma neobičajnimi materiali Beuys pogosto uporabljal pri svojem ustvarjanju; kar mnogo preprosto interpretirajo z omenjenim travmatičnim dogodkom iz vojne. Beuys pa to zanika: »Dokaz, da to ne more biti in tudi ni resnično, je to, da sem že pred uporabo teh materialov zgradil teorijo, po kateri so se mi zdeli ti materiali najbolj primerni, da pojasnijo teorijo skulpture, teorijo »socialne skulpture«, teorijo akcije kot gibajoče, žive skulpture... Tako sem prišel do elementov, teoretičnih elementov, izolacijskih materialov, grobih materialov, organskih materialov. Teh stvari nisem uporabil kot vrsto trenutno dramatičnih pomeniv, zato ker sem bil v dramatični situaciji med vojno, nikakor ne. To me ne zanima.«

EVERYBODY IS AN ARTIST

Je najpogostejše citirana in velikokrat napačno razumljena Beuysova izjava. Kaj je s tem mislil, pa lahko ugotovite v Moderni galeriji od 23. aprila do 26. maja. Za na pot pa še Andy Warhol: »Želim si, da bi iznašel nekaj takšnega kot 'bluejeans'. Nekaj, po čemer bi se me spominjali. Nekaj masovnega.«

Mateja Gale

Trubarjeva 34

NOVA MOB - THE LAST DAY OF POMPEII (ROUGH TRADE)

Potem, ko se je po razpadu Husker Du najprej opogumil Bob Mould, se je za podobno potezo - izdajo plošče, odločil tudi Grant Hart. Prvo je naslovil *Intolerance*, na drugi pa se je, kot vam je verjetno že jasno, skril za ime skupine Nova Mob. Glasbeno seveda daleč od pokojnih Husker Du, se zdi, da Hart na trenutke še vedno išče sebe in svojo godbo; za razliko od *Intolerance* na *The Last Day*... ni uporabil klaviatur, tako da je godba praktično povsem kitarska. Tu in tam z nekaj podedovane ostrine ter na drugi strani seveda z veliko večjo mero melodike. Povsem sprejemljiva muzika za srednje in tudi manj intenzivno poslušanje.

JELLO BIAFRA with NOMENSANO - THE SKY IS FALLING AND I WANT MY MOMMY (ALTERNATIVE TENTACLES)

Po koncu Dead Kennedys Jello Biafra nikakor ne miruje in sodeluje kjer se le da. Na koncu je rezultat precej podoben - govoriti o kloniranih Dead (D.O.A., NOMENSANO) Kennedys je seveda grdo, je pa res, da večina bendov (tudi ime kot so NOMANSNO) podleže staremu prdču, kot je Jello Biafra. Pa ne da bi s tem mislil kaj slabega. Gre le za to da Biafra tako očitno že toliko časa goni svojo. Če imate torej radi Biafro ali Dead Kennedys, vam bo zadeva všeč, glede NOMENSNO pa raje ostanimo pri zadnji in odlični *Wrong*.

THROWING MUSES - THE REAL RAMONA (4AD)

Throwing Muses in njihova šefica Kristin Hersh so eden od starejših bendov pri 4AD, peta plošča pa kaže da tudi njim vleče na pop in to zelo. Rock bend Throwing Muses namreč nikoli niso bile in spetno prikrito koketiranje s popom je dajalo njihovi muziki zanimivo dimezijo. Na *The Real Ramona* pa vemo in vidimo skoraj vse: od Twin Peaks sounda do mogoče pa le še kančka starih TM. Plošča je sicer narejena brezhibno ter od vseh prejšnjih najbolj blizu angleškemu kitarskemu popu. Če vam je ta všeč, vam bo tudi *The Real Ramona*. Več kot poslušljivo.

I.I.

URGE OVERKILL, OVERFLOW

(2.4.91 KUD F. PREŠEREN)

Spet eden rokerskih dogodkov v KUDu F.P. Za začetek so nastopili mladci iz Koprivnice, imenovani Overflow in ravno zaradi mladosti presenetili z zrelem in izdelanim rokenrolom, ki je sicer zvenel malce ramonoidno. Kljub temu pa Overflow s post HC elementi v svoji aranžmajske efektno izdelani muziki povsem originalni in več kot zadovoljivi.

Za njimi so nastopili še oni predstavniki ameriškega off rocka Urge Overkill. Presenetili so z mogočnim zvokom, ki je bil prav blizu tistemu na "velikih" koncertih, glasbeno pa so pokazali, da tudi novi ameriški glasbi ni mogoče več reči ravno nova. Vpliv Neila Younga je bil tudi tokrat, podobno kot na novi plošči Dinosaur Jr., več kot očiten, čeprav so se od J Mascisa in njegovih Urge Overkill zvočno razlikovali predvsem po čistosti in natančnosti. Polnost zvoka, ki ga je serviral trio, pa je v kombinaciji z melodično zasnovano glasbo pomenila relativno dober odziv napol praznega (ali napol polnega) KUD-a. Zanimiv in dober nastop pa je še eno kamenček v mozaiku dobrih prireditev v KUD F. Prešeren.

LINTON KWESI JOHNSON,

9.4.91 THEATERFABRIK MUNCHEN

Starosta otoškega reggaeja ni reggae glasbenik običajnega formata; pravzaprav je prej pesnik in šele nato glasbenik, ki se ne ustavlja pri posamezniku in njegovem funkcioniranju, ampak deluje na sociološko širšem področju, torej pesnik svetovljan in seveda dub glasbenik. Zato skovanka *Dub Poetry* odlično označuje njegovo delovanje.

V polni Theater Fabrik smo bili torej priča pravi *Dub Poetry*, čeprav je odlični spremljevalni bend, ki ga vodi basist Dennis Bovell, odigral dosti več kot le močan dub ritem. Seveda je več kot očitno izstopal LKJ s svojim povsem konvencionalnim izgledom:

hlače na črto, suknjič, telovnik, kravata in klobuk poleg ostalih osnovnih oblačil, seveda. Sredi rdeče-zeleno-rumeno odete in zibajoče se množice je LKJ deloval mirno in povsem kontroliral dogajanje pod odrom. Sam koncert je zastavil malce nenavadno in slabo uro preigraval vse stare hite (*All We Do in' Is Defendin', Di Eagle An' Di Bear, Forces Of Victory, Inglean Is A Bitch, Lorraine* in seveda tistega, ki ga kaže v pravi, aktivni poziciji: *Fitze Them Back*) nato pa se je lotil še nekaj novih skladb, s katerimi je najavil novo ploščo. In kljub ne ravno rosnim letom je sveže in predvsem prepričljivo jezero povedal vse, kar mu ni prav. Neverjetno močan odziv ter ura in pol več kot prijetne godbe sta se potemtakem izkazala za več kot dober razlog manjšega izleta.

Igor Ivanič

PARTIBREJKERS

4.11.91 (DVORANA, KLUB B-51)

Partibrejkers so pravzaprav predstavili klasični repertoar in X krat ponovili mega hit *Kreni prema meni*. Po prav tako X nastopih v Ljubljani so tokrat po dolgem času spet zares zažgali - dober zvok, prepričljiv nastop in polna dvorana.

PODVIG ZASEBNEGA ZALOŽNIŠTVA

Dane Zajc v petih knjigah: pesmi, drame, pravljice in igre za otroke, eseji, spomini in polemike, intervjuji.

Uredila: Dane Zajc in Boris A. Novak.
Izdala in založila Založba Emonica, Ljubljana 1990.

Opremil Jure Kocbek.

Pravzaprav je zelo težko, če ne že nemogoče, napisati na strani in pol o petih zajetnih zvezkih zbranih del največjega živečega slovenskega pesnika Daneta Zajca. Toda kljub temu - Dušan Cunjak, lastnik in glavni ter odgovorni urednik založbe Emonica, prve zasebne in najbolj ažurne ter agilne založbe na Slovenskem, se je spustil v zelo zelo zahteven projekt in ga proti vsem pričakovanjem tudi odlično izpeljal, kljub temu, da sta kot urednika zbranih del nastopila Dane Zajc sam in Boris A. Novak. In kaj nam ponujata v branje Emonica in Dušan Cunjak? Kot že rečeno, zbrane pesmi in drame, eseje in polemike, spomine in intervjuje ter literarno gradivo za otroke, ki ga je v več kot štiridesetih letih spisal Dane Zajc, pesnik in recimo kar literarni ustvarjalec, ki se je formiral v obdobju druge petletke, torej takrat, ko so ga prvič poslali v prevzgojni center ali bolj točno - v arest. Sodeloval je pri ogromnem številu literarnih ali kako drugače umetnostno orientiranih revijah tistega in kasnejšega časa (Perspektive, Oder 57, Revija 57, Beseda, Mladinska revija itd.) ter bil urednik nekaterih izmed njih. In ravno sodelovanje pri omenjenih revijah ter jasno definirana estetska naravnost vsestranskega literata plus njegova pokončna človeška drža sta ga gnala v noge polemike in spore s takrat vodilnimi osebnostmi kulturnega in družbeno-političnega življenja, kar je pomenilo, da Dane Zajc, po svoje zelo tragična oseba povojne slovenske književnosti, svoje prve pesniške zbirke ni mogel izdati pri nobeni izmed uradnih založb. Požgana trava, njegov pesniški prvenec, je izšel v samozaložbi in trideset let po tem projektu je bil ravno Cunjak tisti, ki je Požgano travo (in Svinčene zvezde Vena Tauferja, ki so izšle tudi v tistem času in prav tako v samozaložbi) izdal pri Emonici.

Šele šestdeseta so bila tista, ki so Zajcu priznala vso mojstrstvo in preciznost pesniškega lirskega diskurza, šele šestdeseta so bila tista, ki so Zajcu priznala poetsko moč. In od takrat naprej je Dane Zajc, ki še vedno ni član SAZU (kar priča o mačehovskem odnosu tam zaposlenih do slovenske umetniške besede), nenehno prisoten na slovenski literarni in umetniški sceni. Še več, danes je Zajc predsednik Društva slovenskih pisateljev in eden tistih, brez katerega si slovenske literarne zgodovine od Trubarja do npr. Ihana ne bi mogli niti predstavljati.

Sicer pa samo »bog vé«, kdaj bo izšel »kompletni Zajc« pri kateri od uradnih velikih založb, ki v svojih programih nima niti njega, kaj šele kakšnega pokojnega Gregorja Strniša. Torej, zasebni založniki, priložnost za vas, priložnost, da spet prehitite in presežete uradne založnike, uradne predstavnike slovenske literature.

Tadej Čater

TEDEN NEMŠKE KULTURE V SLOVENIJI

22. APRIL - 26. APRIL 1991

Teden nemške kulture v Sloveniji bo vsak čas zaključen. Nocoj bo v Cankarjevem domu zaključna slovesnost skupaj s koncertom pianistke Heidrun

GALERIJA ŠKUC

ILUZIONIZEM DANES

Računalniška grafika, televizija... sami »novi« mediji, ki jih skušajo zdaj tudi v likovni umetnosti izkoristiti kot izrazne možnosti. Če vas tovrstne stvari zanimajo, vam je razstava v Galeriji ŠKUC vsekakor dobra priložnost. Zagrebški umetniki Željko Božičević, Aleksandar Ilić, in Davor Pavelić (ta je iz Sombora) so se lotili stare problematike v novi preobleki.

Aleksandar Ilić je šel celo tako daleč, da je uporabil računalnik kot del svoje instalacije. Cel prostor je preuredil v nekaj »space-shuttle«, iz katerega lahko na »radarjih« ohranjate stik z mogoče še obstoječo civilizacijo oz. njenimi vrednotami. Računalniška grafika pa vas odpelje v drugačne sfere, »dimenzije«. V popolnoma izoliranem prostoru postanete večni iskalec... Česa? ... Morda sebe.

Še druga zanimiva instalacija Davorja Pavelića je inačica malce drugačne vrste. V krogu postavljeni kvadri so iluzionistično napolnjeni z vodo (uporabil je TV ekran), spodnji del le teh pa je akvarij (prav tako TV ekran). Torej še ena iluzija. In tako se lahko sprehajate v krogu »po vodi« in »v njej« tja v neskončnost. Morda boste na koncu čisto verjeli v iluzijo; ali pa že sedaj verjamete, le da si tega ne upate priznati.

Nives Klinc

Holtman in Simfonikov RTV Slovenija. Vtis celotnega tedna je izjemen, odlična organizacija in obveščanje, izčrpen katalog, natrpan program, ki pa se je odvijal točno po načrtanem redu. Skratka vse lepo in prav, kot se pač spodobi za teden kulture - nemške seveda.

Nemci so se predstavili tokrat že drugič v Sloveniji in četrtrič v Jugoslaviji. Pred desetimi leti je bil ta sklop prireditev omejen le na Ljubljano, tokrat pa so jih organizatorji porazdelili med Ljubljano, Maribor, Celje in Velenje. (Velenje? Kaj pa morda Jesenice?)

Gospod Mitja Rotovnik, ki je skupaj z gospo Katrin-Duhovo prevzel organizacijo s slovenske strani, je na uvodni tiskovni konferenci izrazil svoje dvome v slovensko publiko, katere večji del hodi na kulturne prireditve le kot na statusne seanse. Ker Nemci razen Josepha Beuysa niso predstavili nobenih medijsko razvpitih umetnikov, skrb za odziv občinstva res ni bila odveč. Glede na pestrost programa (glasba, gledališče, film, ekologija, znanstveni simpozij na temo »Problematika državne enakosti in razdruževanja v povojnem razdobju Nemčije in Jugoslavije«, grafična delavnica naših in nemških umetnikov, ki so skupaj izdelali grafično mapo, več razstav in seveda predstavitev Brižinskih spomenikov, ki so do 10. maja na ogled v Narodni in univerzitetni knjižnici) je vsak lahko našel svoj trenutek nemške kulture. Program bi lahko raztegnili na daljše obdobje, npr. 10 dni, saj je za Ljubljano tako odločno hiter »marš« res nekoliko utrudljiv.

Beta Žerovc

Mateja, papir ni zid!

Mateja Sever: Knjiga, samozaložba, Ljubljana, 1991.

Ko sem pred nekaj meseci na obrežju Ljublanice prvič opazil grafit SONČEK JE IN TI SI SKUŠTRANA, sem se spraševal, kdo je njegov avtor. Danes to vem. Grafit sicer ni izgubil otroško naivne privlačnosti, po drugi strani pa mu je Predinova in avtorčina, to je Matejina,

pesniška (zlo)raba vzela tisti čar, ki ga imajo zidni napisi.

Tudi v svoji prvi pesniški zbirki, ki jo je Mateja Sever izdala v samozaložbi, pesnica niha med zidom in papirjem, kar škoduje koherentnosti zbirke in trga rdečo nit. Gre za knjigo, prežeto z iščočo erotiko, poezijo ženske, ki noče odrasti in se ovesti spreminjajočega se jaza. Literatura dekleta (ženske), ki noče biti niti mondena kurtizana niti intaktna najstnica. Včasih se nam sicer zazdi, da je pubertetniško pisanje, polno mladostne vehementnosti, le krinka in da vsaj v določenih trenutkih Severjeva ve, kaj hoče (Ta večer ti požvižgam pod oknom./ kostanji dišijo/ in zebe me v roke/ veš,/ sneg pa kar pada./ počasi sneži./ zdaj bom prižgala/ to cestno svetilko/ in te zmotila/ v toplem večeru./ da bo bolj svetlo./ da ti bom upala reči/ lahko noč.), toda kljub temu lahko rečemo, da gre za izrazno dokaj nezrelo in nedosledno poezijo, ki je povrh vsega še kvaliteto neizenačena, kar pa je nasploh značilno za literarne prvence, še posebej, če gre za mlajše avtorje. Vendar pa je po drugi strani res, da moramo vsaj po mojem mnenju prve pesniške korake presojati bolj blagohotno kot literaturo že uveljavljenih piscev. Zato Mateje ne gre samo kritizirati, ampak jo moramo tudi pohvaliti za pogum, da je Knjigo sploh izdala. Čeprav to potezo lahko razumemo tudi kot izraz mladostniške narcisoidnosti, ki pa jo vsak mlad umetnik ali »umetnik« še kako potrebuje, Severjevi ne gre odrekati truda.

Če sklenemo: premalo za brezrezervno pohvalo in na trenutke preveč iskrivo in premalo sprenevedavo za popolno izničenje ali zanikanje pesnikinega literarnega občutka. Iskrenost sicer še ne naredi pesnika, je pa lahko dobra izhodiščna točka, če se bo Mateja Sever pripravljena učiti in prisluhniti dobronamernim kritikam »večjih« pesnikov in literarnih kritikov od nje same.

Morda pa je najpomembnejše, da je Mateja prikupna študentka drugega letnika Akademije za likovno umetnost in nadobudna slikarka, s katero bi z veseljem poklepetal ob skodelici kave. Je poezija ob tem sploh pomembna?

Simon Bizjak

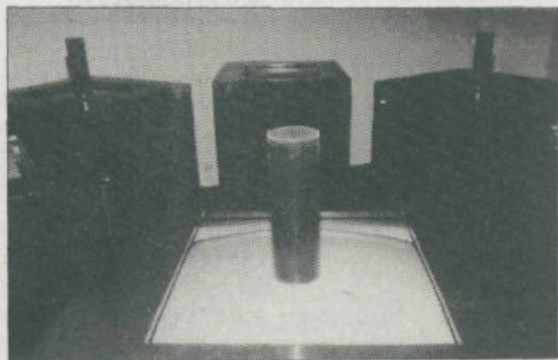

Foto: Žiga Koritnik

S poti po Kitajski

Trojico je pot vodila preko optimistično razpoložene Madžarske, povsem depresivne in razpadajoče Sovjetske zveze, na daljnji vzhod do Mandžurije in naprej v notranjost. Kot idealna rešitev, kako premagati več tisoč kilometersko pot, se je izkazala famozna Transsibirska železnica, ki pusti marsikomu določene psihološke spremembe v obliki raznih fobij.

Če ima kdo željo videti in morda tudi občutiti popolno pomanjkanje ter ljudsko apatičnost, potem je svetovna velesila Sovjetska zveza idealen kraj za to. Slabo stoletje komunizma je v zadnjih nekaj letih SZ pripeljalo do skorajšnjega konca. Veliko se piše in govori o pomanjkanju »nekje tam čez«, vendar če tega ne vidiš, predstava pač ni popolna.

Na vlaku iz Budimpešte proti Moskvi smo kljub neznanju ruskega jezika kar uspešno navezovali stike z našimi slovenskimi brati ter se čudili, kako se tem ljudem sploh da živeti. Depresije je tamkaj v izobilju, zaupanje v Gorbačova je že zdavnaj odplavalo, isto grozi Jelcinu, stare ruske gerontokacije pa itak ni

Kitajska, zibelka vzhodnjaške civilizacije, dežela z več kot milijardo prebivalstva, več kot petdesetimi nacionalnimi manjšinami, burno zgodovino in sedanostjo..., je bila in je še, neznanka zahodni civilizaciji, kateri se, globalno gledano seveda, prišteva tudi naša balkanska tvorba. Padla je odločitev, da se to čudo ogleda na mestu samem. Če poleg tega preletimo še umirajčo Sovjetsko zvezo, pa nič slabega.

dobro omenjati. Alkohol se je marsikje na Vzhodu že potrdil kot uspešen amortizer ljudskega nezadovoljstva, ki pa ga je perestrojka dokaj nepremišljeno eliminirala z uvedbo ruske različice prohibicije. S tem se je sprostilo nezadovoljstvo do tedaj v alkoholne hlape zavite množice nezadovoljnejšev, država pa je prišla ob zagotovljen vir dohodka v obliki davkov.

Za tri steklenice sumljive, bog ve kje žgane vodke in škatlico boljših cigaret je treba v Moskvi odšteti na črnem trgu okrog sto rubljev, kar je okrog polovico mesečne plače. Sto rubljev pa ni več kot petdeset dinarjev.

Pot do Budimpešte skozi Lvov, Kijev in do Moskve nudi pogled na nepregledna obdelana in neobdelana polja, vendar

vprašanje obdelanosti niti ni najpomembnejše, saj po celi državi pridelek dobesedno gnije na poljih, ljudstvo pa strada, kar sploh ni v skladu z logiko navadnega človeka, posebej »kapitalističnega« ne, nevajenega takšnih dosežkov komunizma.

Vlak, na katerem poležavamo v dokaj udobnih spalnikih, ponuja poleg ljudskega mozaika, v katerega so vključeni švercerji ruskega porekla, tudi občutek dolgočasje, zato je to priložnost za iskanje sogovorcev. Na vlaku je tudi kar lepo število zahodnih popotnikov različnih kalibrov, ki jih najbolj zanima, kako je lahko v Sovjetski zvezi črni trg postal eksistenčna manija milijonskih množic. Vsi po vrsti so kar naenkrat polni sočustvovanja s Rusi, pred nekaj leti pa jih je grabila tipična ameriška maloumna rdeča fobija.

No, na srečo nekaj popotnikov ostaja ravno dušnih ob vsesplošni evforiji nekaj Američanov, kako daleč spredaj so pač oni. Novozelandskanu Manfredu poskušam razložiti položaj in razmerje moči v Jugoslaviji, vendar brezuspešno; vse se začne in konča pri Piksiu, Titu in

Laibach. Za Slovenijo mu je znano, da je menda bogata, kar pa se imamo zahvaliti samo maršalu Titu, ki je moral že biti dober človek, če se je rokoval z Lemmyjem Motorheadom.

Na vlaku obstaja tudi jedilni vagon, ki pa je zmeraj poln, kar je izključno posledica tradicionalne neučinkovitosti ruskih natakarev, ki se ne dajo motiti med žicanjem ameriških dolarjev. Čas si preganjamo z igranjem kart, nobenemu pa se ne ljubi v jedilni vagon, ki je povrhu še precej oddaljen. Lakoto si tešimo s korenjem, ki ga nam dobrodušno odstopi upokojeni gledališki igralec iz Lvova, ki se mora zadovoljiti z mesečno pokojnino 130 rubljev, kar zneso na črnem trgu okrog osem dolarjev. Po dveh nočeh pripotujemo v jutranjih urah v Moskvo.

Vzhodno od raja

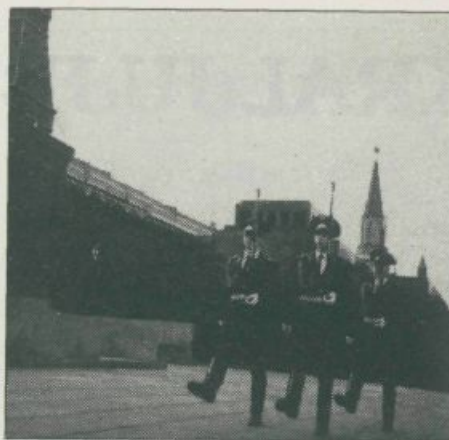
Moskva - mesto z osmimi milijoni prebivalcev, ki životarijo iz dneva v dan. Po prihodu stopimo do turističnega uradnika, zadolženega za tujce, ki nam pojasni, da lahko taksi, ki bi nas peljal do hotela Beograd, kjer nam pripada nočitev vključno s karto za Peking, pride čez pet minut, dve uri ali pa pet ur, zato je najbolje, da jo mahujemo peš.

Prebijamo se mimo neskončnih vrst za kruh, alkohol, krompir..., umazanih in razdrapanih Lad in Zaporožcev, morbidnih ljudi... do naše postojanke. Pomanjkanje je čutiti in videti na vsakem koraku; kako je mogla svetovna super-sila z primatom v vesolju, orožju... zabresti tako globoko, da so celo vžigalice blago, ki se ga ne dobi kar tako.

Vsa ta metafizična vprašanja premlevamo v hotelski restavraciji, kjer smo za polno obloženo mizo, vključno z dvema steklenicama odličnega šampanjca in zajetnimi porcijami kavijarja odšteli slabe tri dolarje - v rubljih, seveda.

Proti večeru nas pot zanese v delavsko predmestje Moskve, kjer brezuspešno iščemo neko skladiščno art galerijo. Zato pa najdemo mladega Rusa, ki nas povabi v svoje stanovanje, ki bolj spominja na opise iz Engelsovega Položaja delavskega razreda v Angliji kot na dom proletarskega avantgardista. Po nekaj urah pogovora, pitja kave in vodke se odločimo, da rusko klapo povabimo na večerjo, če je to sploh izvedljivo. Izkáže se, da ni, kar nam v polomljeni srbščini razloži vratar. Domačini rabijo za vstop v hotel posebno dovolilnico, ki se je danes pač ne da več dobiti, kar pa ne velja za mencajoče cipe pred hotelom, ki upajo na dober nočni dolarski zaslužek.

V restavraciji se skušamo dokopati do zaloga šampanjca, ki bi prav prišel na tisoč kilometrski poti do Pekinga, vendar je pojasnilo natakarka jasno: »Njet,

alkohol po sedmi uri je treba naročiti vsaj pet minut pred sedmo!« Korupcija, ki je tamkaj državni podsistem, tokrat ne pomaga, kajti o nenaročenem šampanjcu po sedmi uri odloča višja instanca, ki tudi ni povsem neodvisna..., nam razlaga natakarka, ki nam daje vedeti, da je birokracija nepremagljiva.

Transsibirski vlak je poln najrazličnejših tipov. V sedmih dneh, kolikor traja vožnja do Pekinga, srečam od poljskih švercerjev, molčečnih Kitajcev, zapitih Rusov, zahodih pustolovcev, do zmeraj zadetih Skandinavcev, ki so se lačni azijskih čarov odtrgali od svoje zlate skandinavske kletke.

Pokrajina od Moskve do kitajske meje je bolj ali manj enaka, vendar fantastična. Nepregledne tundre, brezovi gozdovi, sneg ter strupen mraz. Vse je videti kot v pravljici, človek kar izgubi občutek za prostor in čas ob neskončnih neskončnih površinah, kjer kilometre in kilometre ne vidiš sledov človeka, ki se je v Sibiriji naselil večinoma po dekretih moskovske partijske nomenklature.

Človeške naselbine se kažejo v obliki milijonskih mest kot Novosibirsk in Irkutsk, postavljenih sredi ničesar, vendar napolnjenih z obrati težke industrije, ki navadnemu prebivalcu Sovjetske Zveze ne koristijo preveč; dobiš občutek, kot da je celotna težka industrija tam sama sebi namen, če seveda odšteješ orožje. V Sovjetski Zvezi ni prevelik problem nakup tanka, zaplete se pri žvečilnem gumiju.

Vsake toliko časa naletimo na naselbine, ki so jih postavili sibirski kaznjenci, ter na kačaste vlakovne kompozicije, ki so bodisi izropane ali pa izgubljene v brezpotjih birokracije.

Dnevi na vlaku minevajo drug za drugim, časovni pasovi se menjujejo s kilometri; občutek za čas, dan in noč gre po zlu. Bolezen, posledica velikih temperaturnih razlik med notranjostjo vlaka in strupenim mrazom v kratkih postankih, moja dva sopotnika položi v posteljo, sam pa se z Manfredom odpravim v jedilni vagon po zdravilno vodko, ki bi se jo mogoče za dva, tri dolarje dalo dobiti pod pultom. Srečava pijanega natakarka, ki v natakarski opravi, vključno z majico moskovskega Torpeda, črnimi nohti in obvezno cigareto v ustih streže zgražajočim Skandinavcem in nama namiguje, naj prideva okrog polnoči. Od tiste noči naprej smo bili zmeraj postreženi takoj, z najbolj mamljivimi porcijami solidne, skoraj zastoj hrane.

Po petih dneh vožnje po Sovjetski zvezi se mu zahvalimo s šopom rubljev, ki so že itak skorajda neuporabni v Sovjetski zvezi in po menjavi vagonskega podvozja stopimo na kitajska tla.

Igor Jukič

100,2 in 102,4 MHz

POP 84 KRALJUJE V EVROPI

Fotodokumentacija Dela

Zgodilo se je, da je trener Barcelone Božidar Maljković porazil samega sebe

pričakovanju, da se bo to obrestovalo ob olimpijskih igrah, ki bodo naslednje leto v glavnem mestu Katalonije. Da bi bila slika pariškega *Final four*a še popolnejša, je treba poudariti, da sta tako pri promoviranju ekipe iz Pesara kot tudi Barcelone poglavitno vlogo odigrala prav strokovnjaka, ki sta svoje največje uspehe začela dosegati Jugoplastiko: Peter Skansi, ki je bil z Jugoplastiko prvak Jugoslavije, ima ogromno zaslug za pohod Scavolinija v evropski vrh, saj je bil vrsto let trener tega kluba; Božidar Maljković, ki je dvakrat s splitskim klubom osvojil naslov evropskega prvaka, pa je sedaj trener popularne »Barce«.

Potem ko so lani klub zapustili Dino Radja, ki je odšel v rimski *Messaggero* za bajno vsoto dolarjev, legendarni strelec in kapetan ekipe Duško Ivanović, odlični center Goran Sobin, ki je odšel v grški Aris, predvsem pa, ker je odšel veliki strateg s klopi Božidar Maljković v Španijo, so mnogi že verjeli, da je konec evropske vladavine košarkarjev iz mesta pod Marjanom. Toda klub, za katerega so španski in grški televizijci dejali, podobno pa menijo tudi v FIBA-i, da je najbolje organiziran klub, kar so jih kdajkoli srečali, je že dolgo vodil odlično kadrovsko politiko. Iz ameriške univerzitetne košarke so pripeljali Avyja Lesterja, ki je kljub temu, da se na začetku ni dobro znašel v igri Splitčanov, kmalu postal poseben ljubimec splitske publike in vse bolj dokazoval, da je bilo investiranje vanj upravičeno. Za trenerja je v Split prišel Željko Pavličević, bivši trener takrat že »propadajoče« Cíbone, ki je imel tokrat srečo, da je naletel na precej bolj organiziran klub, kjer je lahko pokazal svoje znanje in čigar zasluge za tretji vzpon na evropski prestol so izjemne. Že dlje časa v Split prihajajo mladi, še neafirmirani, nadarjeni igralci, ki se v rumenem dresu dokazujejo in profilirajo v vrhunske košarkarje. Zoran Savić je v enem letu iz igralca drugoligaša Čelika postal eden od stebrov reprezentance, ki je v Argentini osvojila naslov svetovnega prvaka. Aranis Naglič je dolgo grel klop, ko je prišel iz reškega Kvarnerja, sedaj pa je center, ki bolje meče »trice« kot mnogi beki. Zoran Sretenović je v Split prišel skupaj z Božidarjem Maljkovićem iz Crvene Zvezde, kjer je v glavnem sedel na klopi, zdaj pa je vse bolj poznan po

tem, da najbolje igra v »velikih« tekmah. Luka Pavičević, ki je že nekoliko igral v pokalu evropskih prvakov še v Ciboni, se je povsem ustalil že v drugem velikem klubu. Žan Tabak že postaja vrhunski center. Da ne naštevamo naprej... Seveda pa je ogroditelj ekipe sestavljeno iz domačih igralcev, predvsem fenomenalnega Tonija Kukoča in marljivega Velimirja Perasovića.

Šarm, ki je osvojil Evropo

Niso samo rezultati tisti, ki predstavljajo POP 84 kot vrhunsko ekipo. Splitski košarkarji šarmirajo ljubitelje košarke s svojim korektnim odnosom do nasprotnika, sodnikov in publike. V vseh letih vzpona v evropski vrh niso bili pobudniki niti enega incidenta in ravno toliko je bilo tudi dosojenih tehničnih napak v njihovo škodo. Imidž ekipe je zgrajen na velikih turnirjih. Splitska je bila ekipa okovana v zvezde predvsem na McDonaldsovem Open turnirju v Rimu, kjer je kot prva evropska ekipa uspešno parirala profesionalcem Denver Nuggetsa. Prav gotovo niso brez razloga izrečene misli Dina Meneghina po tem turnirju: »Jugoplastika, to so moje sanje - igrati ameriško košarko brez Američanov.« Da ta imidž ni zgrajen le na rezultatih, govori sama po sebi tudi izjava bivšega igralca Maccabija Kevina McGeeja: »Best players, best people«.

Popularnost splitske ekipe je ogromna. Nekateri celo trdijo, da nobena evropska ekipa še ni bila deležna takšne slave. Ko so lani igrali v Solunu z Arisom, se je zgodilo nekaj, za kar Grki trdijo, da tega v mestu na obali Egejskega morja, razen Galisa in ostalih Arisovih košarkaških bogov, ni doživel še nihče. Ko so igralci Jugoplastike prišli še oblečeni v dvorano, da bi občutili vzdušje, je osem tisoč fanatičnih grških navijačev vstalo s svojih sedežev in z burnim aplavzom pozdravilo splitske košarkarje. To pa ni edina nagrada, ki so jo dobili zaradi svojega šarmantnega imidža. Na tekmo z milanskim Philipsom so v Split dopotovali navijači Jugoplastike iz - Milana! Nekdanji tajnik Hajduka Ante Žaja je bil šokiran ob tem, ko je nekajkrat potoval s košarkarji. Ko je videl, kako disciplinirano se igralci zbirajo pred odhodom na gostovanje,

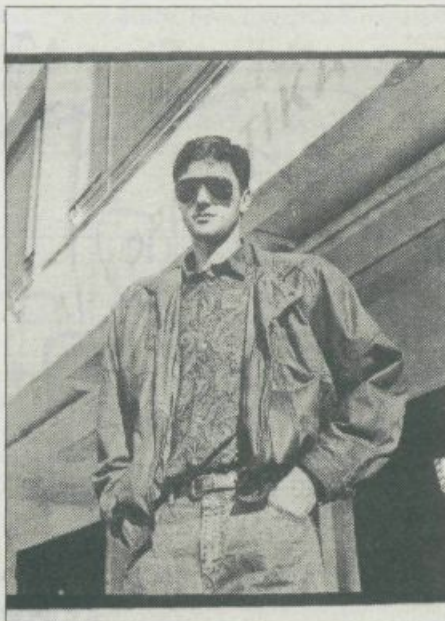
V svetovni prestolnici Parizu, kjer se zbira vsa smetana našega planeta, so košarkaši POP-a 84 odigrali še tretjo simfonijo v sončni barvi in premagali zadnji dve oviri na poti k novemu naslovu prvaka starega kontinenta: italijanski Scavolini iz Pesara, ki prihaja iz dežele, v kateri šport predstavlja eno najmočnejših industrijskih panog; in špansko »Barco«, kjer se vrti še več zelenih bankovcev v

kako se obnašajo za mizo... In ravno to je tista razlika, ki **Jugoplastiko** naredi večjo od **Cibone**. Ogromna je razlika med **Kukočevim** nasmehom in **Draženovo** stisnjeno pestjo, med **Savičevu** mirnostjo in **Acinim** provociranjem.

Velike možnosti za promocijo igralcev

Za vse to pa gre zasluga tudi upravi kluba, ki jo sestavljajo bivši legendarni igralci **Jugoplastike**: **Ratko Turdić**, **Damir Solman**, **Željko Jerkov**... **POP 84** je celoten sistem nalog, ki nazorno kaže, kako mora klub delovati od snažilke do vrhunskega igralca. In vse to omogoča, da se z delom vsi nadarjeni igralci razvijejo v vrhunske košarkarje. Igrajo povsem specifično igro, ki je zgrajena pod dirigentsko palico **Božidarja Maljkovića**, kjer je obramba tista, ob kateri se vse začne. Tekme so pravi psihološki spopadi, v katerih »rumeni« čakajo in skoraj po pravilu dočakajo napake nasprotnika. Zelo redko se zgodi, da izgubijo z minimalno rezultatsko razliko. Tudi na *Final fouru* v Parizu so dokazali veliko sposobnost prilagajanja nasprotniku, sodniškim kriterijem in razvoju situacije na parketu.

Božidar Maljković, ki je najbolj zaslužen za uspeh splitske košarke in je znan po tem, da je bolj poudarjal disciplino in primerno obnašanje igralcev kot pa rezultatske uspehe, je že lani analiziral, kaj je ekipa že dosegla in česa je še sposobna. Med drugim je dejal, da je igra **Jugoplastike** dosegla raven 70- tih odstotkov njegovih vizij košarkarske igre in je v napadu gibljivost v nekaterih trenutkih že na ravni profesionalnih igralcev **NBA** lige. Potem je tvorec **POP-**

a 84 odšel v Barcelono, kjer je od povprečne evropske ekipe v eni sezoni napravil moštvo, ki je na papirju pred tekmo s splitskimi košarkarji veljalo za absolutnega favorita. In vendar je »španskega« **Maljkovića** porazil »splitski« **Maljković**!

Poslovanje na »evropski« ravni

Seveda je uspehu botrovalo tudi specifično mesto, ki ga ima ta klub v Splitu. **Jugoplastika** nikoli ni bila tisto, kar je npr. **Hajduk**, ki je bil simbol mesta in cele Dalmacije. Zato se je politika nenehno vmešavala v njegove notranje strukture, pa najsi je bila to komunistična oblast ali sedanja »hadezejevska«.

In uspehi **Hajduka** so bili venomer odvisni od politične situacije v državi in moči tistih, ki so vladali v klubu. Na drugi strani je bila **Jugoplastika** vedno v senci velikega brata in je že zelo zgodaj začela delovati na osnovi sponzorstva; v času odpiranja ekonomskih struktur tržni orientaciji je te svoje izkušnje s pomočjo bivših igralcev, ki so sprejeli tržni način razmišljanja, ko so igrali v tujini, uspela izkoristiti in se vrtoglavo povzpeli v vrhunski evropski klub. Ta je vedno poskrbel, da se v dvorani na **Gripih** nikoli ni reklamirala nikakršna politična ideologija, kot se je to dogajalo na **Hajdukovem** stadionu. To pa je v današnjem času velikega pomena za vsak klub.

Zato so stabilni tudi v finančnem smislu. Že lani bi lahko prevzeli ime **Hyatt** (hoteli) po istoimenski firmi, pa je sponzorstvo prevzela italijanska firma **POP 84**. Splitski klub je že kapitaliziral svojo vrednost, kar mu bo omogočilo, da se bo enakopravno vključil v tržno tekmo v *Evropski košarkarski ligi*, ki se bo začela naslednje leto in kjer bo še večja konkurenca, še več kapitala in še večja komercializacija. Da je klub vrhunsko organiziran govori tudi dejstvo, da je **Jugoplastika** dobila spor z **Boston Celticsom** v zvezi s prestopom **Dina Radje**, in to pred *Federalnim sodiščem v Bostonu*. **POP 84** ima ogromno možnosti, da postane naslednje leto prva jugoslovanska športna asociacija, ki bo v celoti delovala na tržni osnovi v evropskih in svetovnih okvirih.

Goran Novković

O KUKOČU PO PRVENSTVU

TRIBUNA: Najprej vam želimo čestitati ob tretjem zaporednem osvojenem naslovu evropskih prvakov.

BILIĆ: Najlepša hvala.

TRIBUNA: Želeli bi vam postaviti nekaj kratkih vprašanj o prihodnosti **POP-a 84**. Govori se o tem, da **Toni Kukoč** odhaja v italijanski **Benetton**...

BILIĆ: O **Kukoču** in drugih igralcih bomo razpravljali šele, ko se bo končalo prvenstvo **Jugoslavije**. V naslednjih dveh tednih nas čaka še finale play-offa s **Partizanom**. Zaradi miru v klubu o tem še ne razpravljamo, boste pa vse zvedeli takoj, ko bo konec prvenstva. To je bil princip

V soboto, dva dni po velike slavlju, smo zavrteli številko telefona **KK POP 84** in poskušali dobiti kakšno izjavo za **Tribuno**. Igralci so bili ravno v tem času na treningu, medtem ko so bili člani uprave na sprejemu pri podpredsedniku **Jugoslavije** dr. **Stipetu Mesiću**. Na drugi strani telefonske žice je vpljudno odgovarjal na naša vprašanja generalni tajnik kluba **Josip Bilić**:

dela vsa ta leta. Enako velja za vse druge transferje v **POP-u 84**.

TRIBUNA: Kako stojijo stvari s poslovnostjo kluba? **POP 84** je vaš glavni sponzor...

BILIĆ: To je naš generalni sponzor. Z njimi imamo pogodbo za eno leto in sicer do 1. julija 1991. Imamo precej ponudb tudi od drugih evropskih znanih tvrdk,

vendar so imena teh korporacij še poslovna skrivnost. Vsekakor bomo tudi **POP 84** obvestili o naših zahtevah pravočasno, tako da se bodo lahko vključili v finančno tekmo.

TRIBUNA: Želimo vam še mnogo uspehov tudi v prihodnje.

BILIĆ: Hvala enako.

Povsem očitno je, da so Splitčani resno vzeli tudi finale play-offa našega prvenstva in želijo ohraniti mir v hiši vse do konca sezone. To pa uspeva samo velikim ekipam.

Goran Novković

MI SMO

Tribuna bi po mojem skromnem mnenju morala postati tednik. Na ta način bi moj skrivni dnevnik Laure Palmer, ki ga pod psevdonomim Gary G. Gray objavljam na teh straneh, dobil pravi ritem, fabula pa bi tekla bolj gladko. Da tokrat ne bi izgubljal preveč prostora z obnavljanjem prejšnjega nadaljevanja, ga sami poiščite v prejšnji Tribuni.

Ste?

O.K. Zdaj gremo lahko naprej.

Takoj, ko sem napisal prejšnji tekst, sem se napotil v slovito menzo študentskega naselja, kjer je nastopal Je, ben't, legendarna zasedba legendarnega Janija Kovačiča. Dvorana kajpak ni bila kaj prida polna, zato pa je bilo vzdušje toliko boljše (prostorski višek pa so prisotni rešili tako, da so si pred oder privlekli stole). V oklepaju omenjeni stoli so služili le del časa, saj je lep del koncerta publika prebila kar na lastnih nogah, da bi lažje izražala navdušenje. Hočem reči, da ima Jani očitno zelo veliko hitov, čeprav tega na prvi pogled morda ni videti. Morda jih ima celo več hitov kot... Agropop. Ob tem pa moram žal (?) zapisati, da je šlo za poslovilni nastop Je, ben't'a, vsaj kolikor sem sam razumel. Najnovejši Janijev projekt se bo menda imenoval *Sveto govno*. Hmh. Če nič drugega, tega ne bo uspel podtakniti slovenski TV, naj se tam še tako zamenjujejo uredniki.

Nekaj dni kasneje so na Gerbičevi rockali Messerschmit. Ko sem preroško napovedal v svojem genialnem prispevku z naslovom *Vino in ne voda teče naj, če teče kri* (Tribuna 7, 15. 4. 1991), obisk ni bil ravno bajen. Ravno pravišnji bi bil za KUD France Prešeren. V telovadnici na Gerbičevi pa je zevala praznina. Messerschmit so drugače zelo O.K. - močno dišijo po zgodovini, ampak to je sedaj moderno. Boste videli, kaj bo, ko se v naše kinote prirolajo The Doors! Vse bo zelo sixties. Edina pripomba bi bila, da se je celo dogajanje začelo malce pozno - koncert je bil napovedan ob osmih, predskupina pa je prišla do odra po deseti. Neposredna posledica tega dejanja je bila, da sem šest dni za tem zamudil Majke, ki so pridrvele v sklopu istega rockerskega desanta na Slovenijo. Messerschmit so namreč začeli igrati po enajsti in ker so imeli Majke dve predskupini, nisem pričakoval nič boljšega rezultata. Ampak ko sem prišel do (spet ne preveč polne) dvorane, je bilo fešte že konec. Sicer pa je bil ta teden v znamenju odpadlih koncer-

PIJANE

tov. Najprej je v sredo flopnila naša Tajči. Ko mi je veliki menader Š. pred časom omenil koncert Tajči v Hali Tivoli, sem izrazil svoje strokovno mnenje, da to že ne bo pravšnji kraj za gostovanje meni jako simpatične starlete. Š. mi je zato obljubil, da jo pripelje tudi k meni domov, vendar po koncertu v Hali. Vendar mi je, kot vam je verjetno znano, ljubljanska publika onemogočila to nedvomno prijetno noč. Število v predprodaji kupljenih vstopnic je tako bizarno, da ga raje ne bom zapisal.

Dan kasneje v Hali Tivoli niso nastopili The House of Love. Modri I.V. je koncert odpovedal še dvolj zgodaj, svojo odločitev podkrepil z nekaj sociološko-antropološkimi aksiomi o naravnosti ljubljanske publike in vse skupaj lepo povabil v Zagreb. Ne vem, koliko Ljubljančanov se je odzvalo vabilu, ampak jaz sem bil že med njimi. Sicer pa, če po pravici povem, kritiko ljubljanskega koncerta sem mislil zaključiti s stavkom »Ta koncert bi si bilo treba ogledati v Zagrebu.« Pričakoval sem namreč veliko več izbruhov navdušenja ob sicer pretežno nežno/melanholični muziki Hišice ljubezni. In prav sem imel (Kdaj pa nimam?). S štirimi besedami: koncert je bil lep. Kot nalašč za obisk v paru, če razumete kaj mislim, a ne.

Ker pa je bil Gary Gray sam, se je na koncertu družil z večjim številom sumljivih posameznikov, s katerimi se je vdajal alkoholizmu. Razpoloženje na koncertu je bilo seveda še v mejah normale za tako dogajanje, zato pa je bilo nadaljevanje huda preizkušnja. In G. G. je podlegel. V bistvu nič nenavadnega, ker se ni držal nobenega od svojih načel. Začel je z Jackom in nadaljeval s pivom. Potem je predsedal na hrvaško namizno vino s kontroliranim poreklom v petrokemijski industriji, ki ga načeloma ne pije.

Potem je predsedal na Vechio, ki je načeloma ne pije.

Potem je konzumiral še neko drugo drogo, ki je načeloma ne kadi.

Potem je padel v komo, kar se mu načeloma kdaj pa kdaj zgodi.

Žalostno.

Drugače pa sem si današnji naslov sposodil z nove plošče nekoč famoznega Plavega orkestra. Fantje so imeli pred leti krasen štiklc z naslovom *Bolje biti pijan nego star*. Kaj si, ko si pijan in v nasprotju z najboljšimi nameni tudi star, si preberite v naslovu.

Gary Gray

BUDALE

KRTOVA NAGRADNA KRIŽANKA

Med pravilno rešenimi križankami bomo izžrebali 3 nagrajence. Prva nagrada: Knjiga založbe KRT. Druga in tretja nagrada: polletna naročnina na TRIBUNO.

SESTAVIL: SIMON BIZJAK	ŠVIC. PEDA- GOG IN PSIHOLOG (JOHANN)	IGRALKA	BORILNI SPORT	LIT. JUNAKINJA KARENINA	KAMBOŠKI POLITIKI NOL	STARO IME LJUBLJANE	SRH. IME GL. MESTA PORTU- GALSKE	JADRANSKI OTOK BLJUZU ZADRA	ZORAN TOMIČ	OBLJU- DENQ PODROČJE	MANJŠI OBROK HRANE
VZPORE- DNOST											
GOSPODAR- STVENICA											
IZVEZE- NOST S TKANJEM									ULICA (OKR.)		
TEODOR (OKR.)				MESTO NA PORTU- GALSKEM	NATRIJ NASPROTJE GLADKOSTI			CITROENOV AVTO			
TRDNJAVA V PARIZU								RŽEN KRUH			
							ZOŽENO MESTO				
							NEMŠKA POP ZVEZDA				TRIBUNA
		PLEMENSKO GOVEDO				ČAS BREZ VOJN	NIKALNICA			ŠVICARSKI NAC. JUNAK (WILHELM)	SL. PEVKA IN IGRALKA RUPEL
		ŠKLAD. HA- CATURIJAN					SKUPINA PTIC				
		RUS. PESNIK (JIEVGENIJ)					RADUJ				
			ZAPREKA						GL. ŠTEVNIK		
			PREB. IBER- SKEGA POLOTOKA						FIGURA PRI ČETVORKI		
	ERVIN SINKO			PREBO- ČISCE							
				IRIDUJ							
	VČLANITEV					OREL V GERMANSKI MIT.	ZIMBAB- VEJSKI POLITIK (JOSHUA)	POD			
	VARUH, TUTOR							SL. PIČEC (JOŽE)			
ZAČETEK DIRKE											
4. IN 5. VOKAL										TRIBUNA	TRIBUNA
				NAJVIŠJA GORA TURČIJE	LUKA V IZRAELU					IT. MESTO JV OD RIMA	STALIJENA KOVINA
					NEM. TENISAČICA						TRIBUNA
											OBOROŽEN TAT
BIVŠI NOG. VRATAR (VLADIMIR)						ZOB MEĽJAK (KOČNIK)					
NEZNANEC			ANCONA			PRIPRAVA ZA ORANJE					
			LJUBLJ. GALERIJA			ASBEN					
CABETOVA UTOPIČNA DEŽELA							MESTO V VZHODNI MAKEDONIJI				
NAPAKA PRI KOŠARKI							PESNICA MUSER				
TRIBUNA	TRIBUNA	FILMSKA ZVEZDA V ZDA					IME SLUKARJA MESKA				

PLEŠE S PRASCI

**»Kralj je mrtev,
naj živi kralj!«**

Ta pregovor v podnaslovu, ljube bralke in dragi bralci, sploh ni tako pomemben. Je pa v mega-filmskem hitu »Pleše z volkovi« uporabljen na sila zanimiv način: nek zablodet major ga izreče, tik preden si pošlje patron v glavo. Vsekakor vredno posnemanja!

In kar precej je teh pregovorov, ki bi jih nekomu lahko namenil: tisti o laži in kratkih nogah na primer, in tisti: povej mi s kom se družiš in povem ti, kdo si. Pa še kakšen bi se našel.

No, in da ne bo vse skupaj kar tako, naj povem, da smo našemu dragemu Lojzku v Tribuni nekoč napisali, da je sicer fejest poba, le da se s službo in tudi družbo ne more ravno pohvaliti. Žal bomo morali sedaj te besede požreti. Na glavi se mu je namreč nabralo toliko žarkega masla, da bi bil res že čas, da ga vzame noč. Toda on na vse namige o vladni krizi odkimava z glavo in stvar postaja popolnoma nejasna: ali laže nam vsem skupaj ali pa tako zelo, da celo sam sebi verjame. Vladna kriza namreč je, če on to prizna ali ne. Če pa slučajno ne šteka, je sploh hudič, kajti gre za kakšno še hujšo anomalijo od lažnivosti. Ne bi hotel biti dlakocepski. In vendar: v razsulu je ves pomembnejši del vlade. Minister za gospodarstvo je odstopil, minister za finance je tik pred tem, kmetijskega so zamrznili za en mesec, minister za informiranje je odstavljen in zamenjan z vojščakom (kako neokusno, četudi se lahko zgodi, da je na koncu res sposoben) in na obzorju je premierova bitka z zunanjim ministrom. Ker dober glas seže v deveto vas, pa je do nas prišel glas tudi o drugih rošadah. Po vsem tem ribarjenju v zagitani vodi pa sta najstabilnejša ostala obrambni in notranji minister, kar je pa sploh skrb vzbujajoče, če župnik v rezervi pleše s takšno partijo. Skratka kup raznih neslanosti, vse do tiste, ko za ceno glave ministra za gospodarstvo najame nekega harvardskega salonskega mačka, avtističnega makroekonomskega teoretičnega genija, ki še najbolj spominja na degeneriranega Perzijskega mačka, ki ga postaviš na okno dneвне sobe in ga pobere prvi bacil, ki prileti mimo s svežo sapico. Ta preplačan genij je namreč nategnil že pol Južne Amerike s sicer generalnimi makroekonomskimi teorijami, ki pa v praksi v konkretnih okoliščinah slučajno ne

delajo. Po njegovih izjavah na TV dnevniku sodeč je na moč podoben Petru Sellersu v filmu »Dobrodošli Mister Chance«: »Za dežjem pride sonce, drevesa cvetijo spomladi,« in podobno. Ker ta gospod sploh še ne ve, kaj je to Balkan, si bo, poštenjak (Če to seveda je) za konec moral še kaj žalega storiti. To pa bi bila seveda gromozanska škoda, saj bi lahko zavozil še marsikakšno državo v razvoju. Ki ima dovolj pris-muknjenega šefa vlade, seveda.

Pa lep pozdrav in skorajšnje volitve (kjer pa razen Krambija, žal ne bo nikogar, ki bi ga smeli voliti) Vam želi

Vaš Hamfri Bogart

V Ljubljani, 25. aprila 1991

P.s. Ironični Alf, ki se je v zadnjem času iz cinika žal transformiral v nepoboljšljivega patetika, je zadnjič za smrt uporabil dohovito prisposobo: sprehod med gredicami. Ker če k vsemu povedanemu dodamo če tistih 27 milijonov za »Slovenca« je res napočil čas, da se nekdo sprehodi med gredicami in tam odpleše svoj zadnji ples. S prasci.

OLIMPIJSKE IGRE

V GOSTILNAH SO SE POGOVARJALI LE ŠE O FIZIKI

HIK! A SI VIDEL TISTO NOVO KELNERCO Z ELIPSOIDNIMI JOŠKI?

GLU! GLU!
HIK!! GLU!

PAZI!! HIK! PREHITRO PIJEŠ! PRI VELIKIH HITROSTIH PITJA SE TI LAHKO KOČAREC ZA DVA DECI SKRAJŠA NA EN DECI...

PRVI FAVORIT FIZIKALNE OLIMPIADE JE BIL BUDALIKUS NIČŠTEQUS...

ALI MISLIŠ, DA MI BODO V NORIŠNICI DOVOLILI NASTOPITI NA OLIMPIADI?

DRUGI FAVORIT JE BIL LEONARDO DA PIVCI, ZNANI ASTRONOM...

HIK! POGLEJ ŽENKICA, OZVEZDJE ANDROMEDE...

ZA OLIMPIADO SO SKRBNO IZBRALI SAMO TISTE SODNIKE, KI SO SLOVELI PO SVOJI NEPODKOPLJIVOSTI

ŽUBICA, IZBRALI SO ME ZA SODNIKA OLIMPIADE...

OH, KONČNO! RAVNO NAM JE ZHANJKALO DENARJA OD PREJŠNJIH PODKUPNIK

SODNIKI SO PRESTAJALI HUDE DENARNE IN FIZIČNE PRITISKE, TODA OSTALI SO NEOMAJNI...

MATER TI!! ČE NE ZMAGAM BOŠ 3X POŽEL SVOJE ZOBE

ZADNI FAVORIT
SODNIK

MILOST, OBLUBIN, ZMAGALI BOSTE...

nadaljevanje sledi